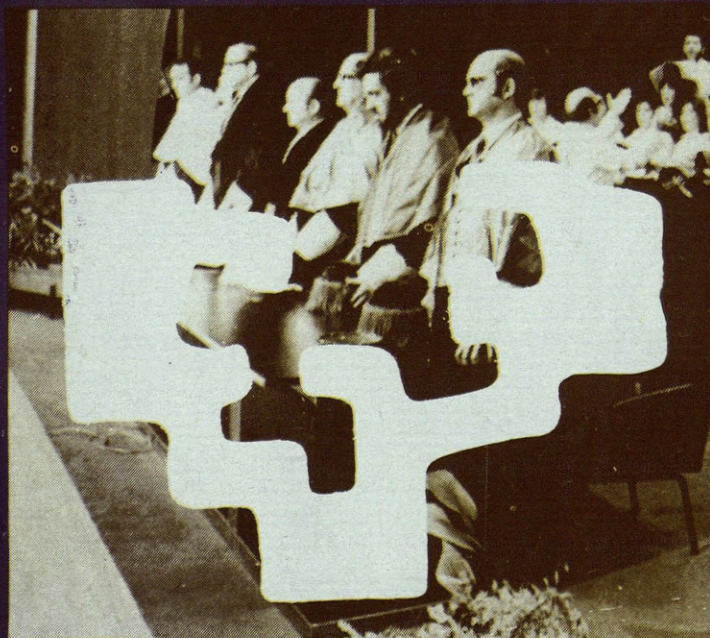

ARGIA

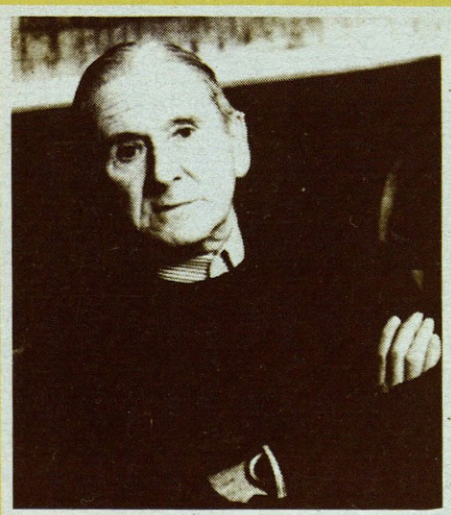
1986 Urtarrila 26 — XLIX. Urtea — 1.088. zenbakia — 130 pezeta / 7 libera

**Euskal
Herriko
Unibertsitatea
krisiari
irtenbiderik
aurkitu
ezinik**

J.M.Makua: «Uholdeen zama astunetik irten berri gara

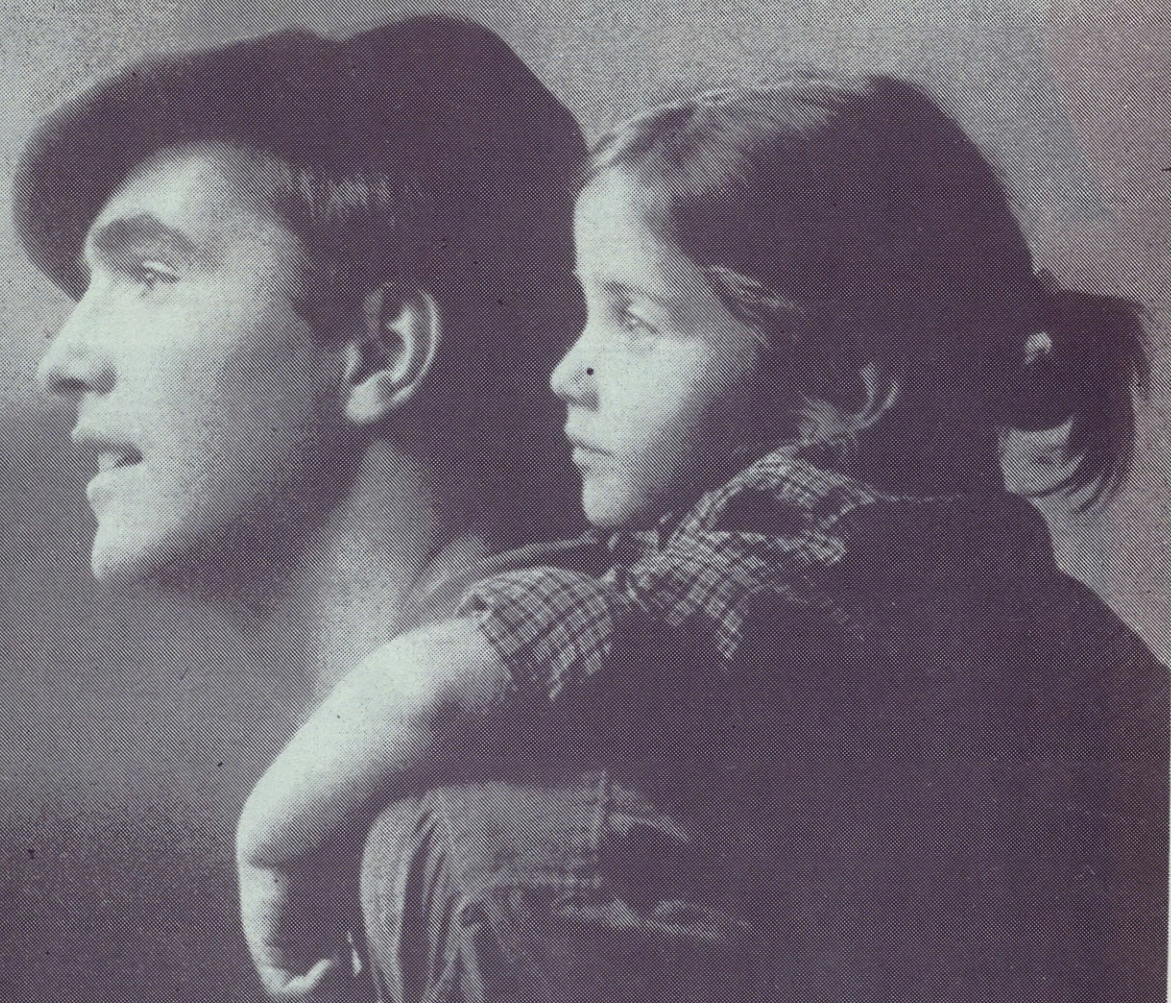
Seaska integrazioaren bideari atxikitu zaio

Monzonen «idazlan guztiak» prest.

**Koldo Izaguirre: «Idazten
zekien kultur ministro
bakarra izan da
Monzon»**

**Aste honetarik aurrera
eraskin berezia:
TXT komikia**

GAZTEA. BIZIA. ZIURRA.

25 urte Elkar Lanean

CAJA LABORAL

4.— Aste giroa.

POLITIKA10.— Tianttaka. **Esteban Galar.**11.— Hiru hildako ehiago abertza-
leone oroimenean. **I. Zubiondo.**12.— J.M. Makua: «Orain ari gara
uholdeen kalteak gainditzén».
L. Mintegi.

16.— Nazioartea.

ERREPORTAIK18.— «Cinta Larga» Brasilgo in-
dioekin. **A. Ugartetxea.**

19.— Durango gazteen mugida.

20.— Telesforo de Monzonen idaz-
lan guztiak argitaratzeko prest.
L. Bastida.23.— E.H.ko Unibertsitatea krisial-
ditik atera ezinik. **J.R. Etxebar-
ria, J. Iturbe, P. Salaburu.**28.— Herrerako presoei euskaraz-
ko gutunen normalidadea lor-
tu nahi. **J. Mollari.**

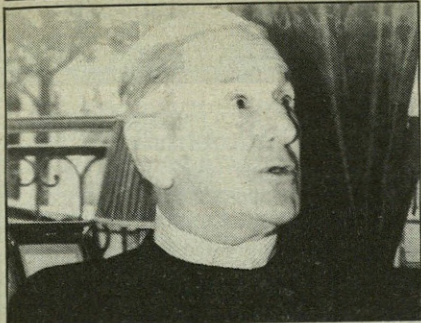
29.— Gazte Ginen. Koldo Izagirre.

KULTURA31.— Kultur ataria. **Sabin.**32.— Bertsolari Txapelketa azken
fasean sartu. **D. Zuazalde.**33.— Omenaldi bikaina Patxi Etxe-
berriari. **Zaldubi.**34.— Anjel Lobera. Bilboko oiha-
neko poeta. **J.A.U.**36.— J.L. Tolosa bere pinturak era-
kusten. **L. Etxebarria.**37.— Seaska legalizatu ezinik bar-
nean ere eztabaida. **P. Unzueta.**

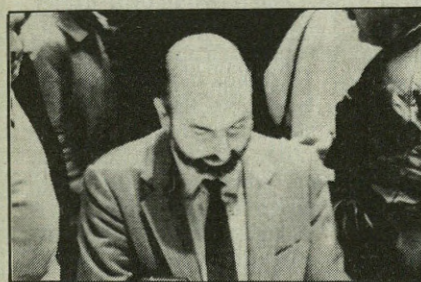
38.— Kultur Aste Borraستا.

ETA BESTE

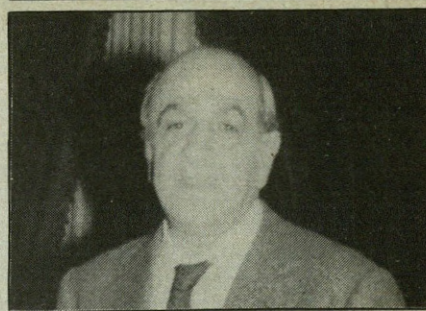
40.— Jo... adarra.

41.— Bertsoak: Patxi Etxeberriak
bere omenaldian botatakoak.42.— Azkena: Ez dut uste. **I. Cami-
no.**

Pertsonaia giltzarri bat izan da Telesforo de Monzon Euskal Herrian. Eragin berezia izan du nazionalismoaren bilakaeran. Halaz eta guztiz ere ez zen orain arte bere idazlanen bildumarik argitaratu. Hutsune hau beteko du Koldo Izagirrek sei tomatan prestatu duen obrak. Telesfororen gogo hor geratuko da eta berarekin batera gure historiaren zati garrantzitsuenetako bat errebasatu ahal izango dugu. 20. orr.

Euskal Herriko Unibertsitatea krisialditik atera ezinean dabil aspaldian. Hauteskundeak konbokatuta eta klausura ez da gauza kandidatoetako bat aurrera ateratzeko. Koalizioak, alderdiak atzean, interes pertsonalak... Jose Ramon Etxebarria, Jazinto Iturbe eta Pello Salaburu ekarri ditugu ARGIA honetara krisialdi horretaz hitzegiteko. 23. orr.

Politika sailean gertakizun mingarri baten oihartzuna dakargu, joan den astean goardiazibilek Oleretan eginako sarraskiarena. Inaki Zubiondok berak izendatu bezala, hiru pena gehiago abertzaleon gogoan. 11. orr. Bestalde, eta horren aurretik prestatuta, Bizkai-ko Diputazioaren buru den J.M. Ma-kuarekin Laura Mintegik egindako el-karrizketa ere hortxe dago. 12. orr.

Kultur orrialdetan bertsolarien txapelketaren azken fasea dela eta idatzi du Dabid Zuazalde. Zaldubik berriz, lehengo igandean, Donostian, bertsozaleek Patxi Etxeberriari eskaini zioten omenaldiaz. Bada besterik kulturan. Horien artean Seaskak onartu duen integrazioaren bidea dela eta bere barruan suertatu hiren eztabaidak. Gainontzekoan, poesia, pintura, berri laburrak...

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.**ARGIA egiten dugu:**

Donostian: Mikel Antza, Inaki Cami-
no, Ostaiska Irastortza, Gorka Izeta,
Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Inaki
Uria, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi
Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Ji-
menez, Karmelo Landa, Laura Minte-
gi, (Anaitasuna taldea).

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Itxaro
Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Mart-
xel Aizpurua, Joseba Alvarez, Enrike
Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere
Bakaikoa, Enbido, Xabier Erro, Xarlot
Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean
Gezalaga Zaldubi, Gure Irratikoak,
Mikel Hiribarren, Tito Irazusta, Irulegi
Irratiakoak, Kaki, Asun Larrañaga, Jo-
setxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lo-
pez Adan Beltza, Alfontso Martinez,
F.J. Mendiguren, Mikel Nabarro Tri-
kuharri, Eneko Olasagasti, Xabier Por-
tugal, Koldo San Julian, Andoni Sar-
riegi Murumendi, Joseba Sarrionan-
dia, Txillardeggi, Mikel Ubillos, Urede-
rra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.**Publizitatea:** Joxe Mari Ostolaza.**Administrazioa:** Jon Barandiaran.**D.L.:** 80-1963.**Helbidea:** ARGIA, Ametzagaña, 19.

20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.**Inprimategia:** Gráficas Semi.

Ale bakarra: 130 pezeta / 7 libera
1986. urteko harpidetza-sariak

Hego Euskal Herria	4.800 pezeta
Ipar Euskal Herria	330 libera
Estatu espainola	4.800 pezeta
Beste atzerriak	6.600 pezeta
Airez	10.000 pezeta

URTARRILA 25 OTSAILA 1

Urtarrilaren 26an ilbeste

mareak: (urtarrilaren 26an)
gora: 15,13 eta 03,52
behera: 08,11 eta 18,16

eguzkia: (urtarrilaren 26an)
irten: 07,30
sartu: 17,26

(ordularen ordutan)

liburuak

Iñaki CAMINO

Txomin Garmendia.
Titulua: Beltzak eta zuriak mendian ardiak.
Argitaletxea: Auspoa liburutegia 188.

Ezaugarriak: 700 pta. 183 orrialde.

Txomin Garmendiak fuerte eutsi dio idazteari eta hara non dakargigun bigarren nobela. Txomin beraren hitzak dira aurrena sakonagoxe edo atera zitzaizola, honetan kontu xeblexe gehiago hala ere («Deia» dugu iturri).

Honako honetan, Tolosatik urrutit gabe dagoen Lizarrerara eramane gaitu. Bertako famelia batean, hiru seme. Bata langilea, Arantzazura asmotakoa bestea eta

alferra eta gaiztoa hirugarrena. Tipifikatuak hirurak, aurrez erabakitako ildoan nobela guztian barrena xuxen xuxen doazenak, nobela tradizionalako gizarte orekatuari dagokion bezala, Lizarrerako pertsonaiak ez bait du gizartean integratzeko arazorik, beren psikologia eta gizartearen martxa batera doaz. Gertaerak semeen nahiz senarremaztearen ibilerak ditugu. Senarremazteak Urkiolara nola doazen, semeetako batek erreka nola erre duen, besteak Arantzazun zer bizimodu daraman e.a. Nik ez dut beste askorik harrapatu, eta Txominekin bat, sakontasun pittin bat falta ez ote duen nago pentsatzen. Hizkuntzaren aldetik bada zer ikasia asko.

Erraz irakurtzen dena, ez luze ez ilabur, edadeko jende eskola gehiegi gabeak gustora irakurtzeko modukoa. Baserriko bizimodu latzaren adierazgarri.

Titulua: Susa. 1985.eko azaroa. 16. zenbakia.

Ezaugarriak: 175 pta. 82 orrialde.

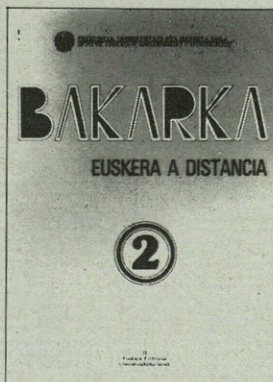
Zaila da soilik azken zenbaki honi begira Susa nola doan esatea. Argi geratu da liburuak kaleratzen hasi zirenetik denbora gutxiago izan dutela aldizkariari abail egokia emateko, eta hori nabaritu egin da, aldizkariaren plazaratzeak gero eta luzatzenago joan baitira.

Dena den, azken zenbaki honetaz badira gauza batzu esan beharrekoak. Aurreneko begi-kolpean bederen, eni firmena iruditu zait aipagarri: Xabier Mendiguren, Aita Onaindia eta Joxe

Austin Arrieta, konbentzioen arabera puntako idazleak ditugu ta. Gazte jendearen aldetik, badira argitaratu edota saririk irabazituen asko: Mikel Antza, Mikel H. Abaitua, Omar Nabarro berriki poesi sari baten irabazlea, F.J. Mendiguren, Eneko Olasagasti, Felipe Juaristi, Joanes Urkijo eta ahazten dudan beste- ren bat.

Dena den izenek ez dute Susa hobia ala okerragoa egiten, baina begira diezaiogun pitta bat edukiari. Dosierra behintzat, ezin egokiagoa da; itzulpenak hainbeste ugaldun diren egunotan, ez al da interesekoa itzulpengintzari buruz horretaz hainbeste dakiten batzurenkin elkar hizketa egitea eta beste batzuri inkesta egitea?

Saioen aldetik, F.J. Mendigurenek, literaturaren iraultzarako ahalbideez dihardu, Joxe Austin Arrietak Susari hainbat burutapen bidaltzen dizkio argitaletxeen politikaz, literatur-lehiaketaz e.a; Louis Aragon idazle frantsesaren biografia, Jorge Amado poeta brasildarrarekin konpromezu sozialaz mintzo, Joanes Urkijok Luis Mari Bandresi salakuntza batzu eta azkenik Rosalia de Castro idazleaz berriki izan den kongresu batean eman diren ideia eta aportazio berri eta hauleak. Ohizko sailetan, Violet Fonten ipuina, F.J. Mendiguren eta Joakin Balentziaren olerkiak.

Egilea: Jose Antonio Letamendia.

Titulua: Bakarka. Euskera a distancia.

Argitaletxea: Eusko Jaurritaren argitalpen-zer-

bitzu nagusia. Glotodiktika lanak 22.

Ezaugarriak: 352 orrialde.

Halakoetan aski izaten da metodoaren bigarren liburua atera den berria ematea, joan den urtean liburu hau eskutartean ibili dutenek hori baitute jakin beharrekoa, gainontzekoa badakite ta. Dena den despistaturen bat egon bada ez dio kalterik egingo ta tira, gainera iazko liburua eta aurtengoa ez doaz helburu beren atzetik. Aurtengoaz ezer esan aurretik, iazkoak arrakasta izan zuela eta ikasle eta irakasle jendeak oso gustora ibili zuela aitortu behar da, hori aditu dugu kale bazterretan bederen.

Aurtengoan oroitzapen lanak bere pizua izango du, lexikoaren aberastea derri- gorrezkoa baitute ikasleek honez gero. Egitura gramatikalak ere aberastu, luzatu eta sakondu egingo dituzte, oroitzeko testuak ez omen dira hainbeste izango; irudiak ere izango dituzte, hala nola itzulpenak. Adjetiboen graduak, -tze, -ela, -en at- zikiak; aditz erabilien lehen aldiak, deklinabideko hainbat kasuren pluralak, inperatiboak eta sintetiko ale batzu. Aski delakoan.

Egilea: J.B. Etxarren-Lohigorri.

Titulua: Lehen Urban.

Argitaletxea: G1 Elkar. Orhi saila 20.

Ezaugarriak: 190 orrialde.

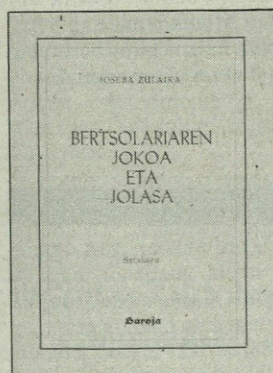
Duela mende bateko Baxenafarroako bizimoduaren berri eman nahi digu elabe-

rri honek. Etxarren-Lohigo-
rri lehen ere Joanes Huarte
Doñibaneakoaren bizikizu-
nak eta ideiak galanki azter-
tu zituen dugu.

Urbia herri ttipia du. Bertara Venezuelan ezkon-
dutako senar-emazte gaztea
doa bizitzera. Nobela guztia
famelia honen inguruko en-
ta beren zorian eta atseka-
been bilduma da. Zaharrak
hil ahala, belaunaldi gazteak
datoz etxeari eustera. Kos-
tunbrismoaren bidetik, mor-
al ezagun baten apologian,
Frantzia nahiz Espainia zar-
tatu zituzten hiru gerlen be-
rri ematen digu idazleak.

Nobela nahiko luzea,
mende honetan hainbat al-
dezle lortu dituen «na-
varro-labourdin» literarioan
emana, euskara arras fresko
eta aberatsean. Baxenaba-
rreko lehengo eta mende ho-
nen hasierako ohiturak,
jaiak, bozak, liskarrak, arta-
zuriketak, auzolanak, ape-
zen garrantzia, eskola e.a.
Pertsonaiak nahi duen gisan
darabiltza idazleak, sobran
dauzkala eta adinez aurrera-
tu direla erizten dionean, hil
egiten dira hauek.

Tradizioaren sareetan ko-
katua, gertaerak nahi adina
dauzkana, bukaera gabeko
horietakoa, bederatzirehun
orrialdeetarako luza lite-
keena, hain baitira autono-
moak gertaerak. Bada ber-
tan zer ikasia.

Egilea: Joseba Zulaika.
Titulua: Bertsolariaren jo-
koa eta jolasa.
Argitaletxea: Baroja.
Ezaugarriak: 67 orrialde.
Lan majoa Joseba Zulai-

kak egin berri duena. Bert-
solaritza ikuspegi soziologi-
kotik aztertu du, eta ondorio
oso serioetara iritsi. Bere us-
teen kontrakorik ere izango
da jakina, gaia labainkorra
baita. Bertsolaritza joko bai-
no, jolasa dela defenditzen
du, jolasaren legeen bidez
epaitu beharrekoa beraz, eta
ez txapelketetako bide baz-
tertzailearen bidez. Dena
dela, sakonki ikusiko dugu
orain liburuaren mamia zein
den. Hemendik aurrerakoak
Josebaren hitzak dira, erne
berak esandakoari.

Jokoan dena serioa da,
hitza ezin da aldatu, arauak
daude, alda ezinekoak, jola-
sean arauak aldatzea lite-
keena da, ez dago jolasean
irabazle edo galtzailerik.

Jokoa zehatza eta literala
da, ez du jolasak bezala an-
biguitate eta metaforarik.

Bertsolariaren hitza: bert-
solariaren arrazoia imajinez
osatutako ilada da, bere lo-
kera formala imajina da.
Koplaren alde formalak
neurtu daitezke, baina ez
bertsolariak egindako harre-
man imajinario horien esa-
nahi metaforikoa. Beraz,
bertsolarien hitzak eta ima-
jinak ez dira beren esanahi
soilean geratzen. Multirrefe-
rentzia sinbolikoak, erreali-
tate estetikoaren anbiguita-
te eta orokortasun neurtezi-
na dauzka berarekin. Hortik
dator bertsoaren grazia eta
atsegina.

Txapelketan, alderdi for-
malak neur daitezkeen
arren, metaforazko imajin
eta harremanak, hots, neurri
ordinarioak hautsiz sortzen
den bertsoaren mundu ima-
jinarioa ezin da neurtu.
Bertsoan ez daude bi tanto
berdin, horregatik ezin dira
neurtu, ez dute zenbakirik
onartzen. Txapelketan al-
derdi formalari imajinaren
munduari baino garrantzi
handiagoa emate aurreirit-
zi hutsa da, bertsoak, jokoa
bezala irabazlea eta galtzai-
lea behar duela pentsatzen
duenaren aurreritza. Bert-
soa jokoa bada, ukitu ezi-
nezko arauak behar dituela
onartzera garamatza zuzen-
ean, toki guztietan balore
bera duten arau formalak,
hartara, ez luke balio beraz
zenek ziria hobeto sartu dion

edo zein bertso egokitzen
den hobeto momentu horre-
tara. Josebak, bertso egoki-
tuaren adibide gisa, berari-
az bertsoari grazia emateko
egindako potoa ematen di-
gu. Bertsogintza neurketa
tekniko hutsera mugatuz ez
al lioke gaur egungo errobot
programatu batek aise ira-
baziko garai bateko gure
bertsolari zahar haietakoren
bati?

Egungo txapelketetako
bertsolariak onak direnez,
alderdi formala ezin hobe-
kiago lotzen dute. Grazia
horren neurketa posible dela
aurreuposatzea ez omen da
komeni Josebaren ustez,
neurketa hori norberak era
diferentean egin bait dezake,
hala juradoak, hala entzu-
leak. Bertsoa jolastzat hart-
zea egokiena, lehiaketa
zentzua txikiagotuz, bertso-
gintza jokoaren lege estuetan
sartzea bertsolaritzaren
desbideratzea baita.

Beste arteetan, poesian
adibidez, neurketa zilegi ba-
da ere, bertsogintzan ez
hainbeste, bertsogintzaren
legeak ahozkoak baitira,
guztiz apartekoak, bertsoa-
ria denboragabea baita bere
bat-batekotasunean. Testu
idatzien balioa enbidoare-
na litzateke, baina bertsoa-
rena hordagoarena.

Bertsolaritzak gure izake-
rarekin lotura duenez, tx-
apelketa apustu klase bat ge-
hiago besterik ez da, hori
ezin uka. Dena den, askotan
gertatuak dira gure plazetan
bertsolariek bukatu saioa eta
herriak enpate eskatzea,
edota arratsaldean jardunda
goizaldera arte aritzea, jo-
koak duen denbora zehatza-
ren neurketa hautsiz. Gaur
egun gure publikoak galdu
egin du parte-hartze aktibo
hura, eta juradoak zer esan
zain dago.

Hasieran esan dugun be-
zala, bertsolaritzak kultura-
ren sarearekin duen harre-
mana ere aztertzen du Jose-
bak. Konpetizio eta kolabo-
razio-formak kultur-sistema
orokorraren baitako funt-
zionalamenduan ikusi behar
dira, alegia, euskal kultura
kontutan harturik, ze neurri-
tan eta ze mailatan tokatzen
zaio bertsolaritzari joko
konpetitibo izatea? Zube-

roako txikitoen adibidea
ematen digu. Bi artzai hase-
rretzen direnean, alkarri
bertsoka hasten dira asto
beltzarenak boteaz. Azke-
nean ezin gehiago xutik
egonda, barrez hasten dira
doilorkeriak adituta, beren
haserre guztiak bukatuta.
Bertso kantatzeak komuni-
kazio-testuinguru berezia
sortzen du, Xenpelarrek, en-
kargatu zenean, Musarro
bazter batean besoak gurut-
ze pipa hartzen harrapatu
zuen hartan bezala. Euskal
kulturaren baitan, bertsola-
riaren meritu paregabea, de-
non gogoetan dauden sendi-
menduak eta egiak ebokat-
zea eta kantatzea da, bert-
soak ere bere momentua be-
har du, gauza asko bertsotan
esanda askoz bizikiago sen-
ditzen eta sinesten ditugu.
Bertsolariak sortzen duen
komunikazio-giro berezi ho-
ri «joko» arrunt baten nor-
gehiagokan kabitzen ote da?

Bertsolariek eman nahi
digutena, umorea, esperan-
za, bihotza eta sendimen-
duen negarra da Debako
plazan harako hartan entzun
zuten bezala, esan genezake
gure kultura tradizionalan
bertsolaria izan dela hitzaren
literaltasuna eta jokoaren
galdu-ala-irabazia gaindit-
zen erakutsi diguna. Bizitza
bere alderdi tragikoetatik
purifikatzea, kantu batean
esperimentatuz eta ulertuz,
berez, ulermenetik herant-
zago dagoena da; gezurraren
bidez egiak esatea, fikziozko
ofizioak harturik pertsonen
benetako egoerak agertzea.
Zeregin kultural ezin orde-
katuzko hau, ezin da norge-
hiagokaren arriskuan utz.

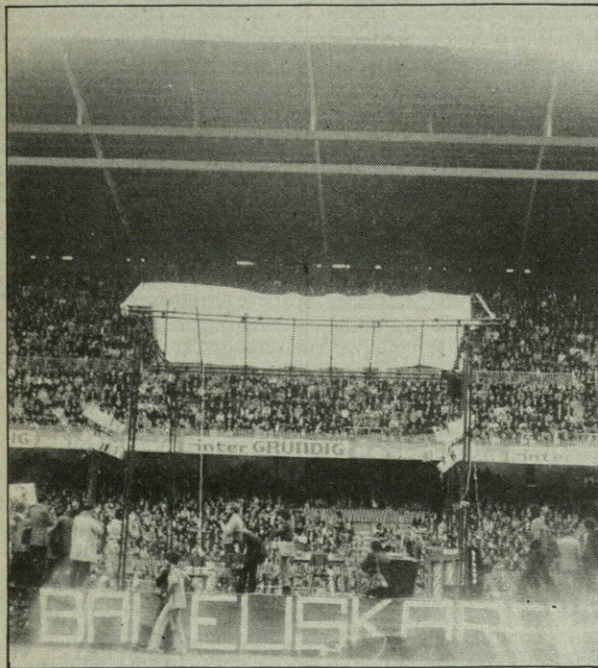
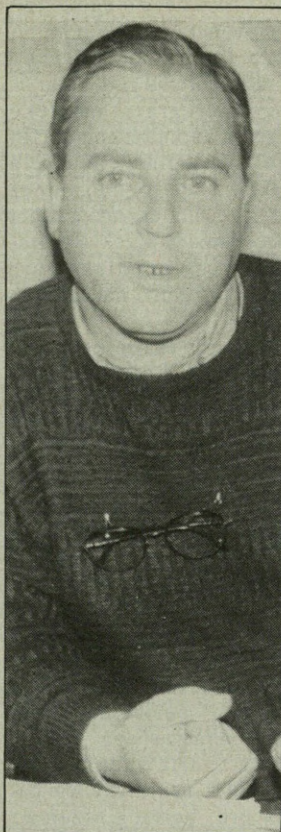
Gure kultura tradizionala
ere egon daiteke disparete-
z josia. Bertsolaritza eta ema-
kumearen kasua aitatzen
dizkigu Josebak. Gizon hel-
duarena pelota «jokoa» ba-
da, gaztetxoena pelota «jola-
sa» da. Gizona gizonari jo-
kora hurbiltzen zaio, baina
emakumeari jolasera. Bert-
solaritza, beste edozein joko
bezala, gizonei dagokie;
emakumeekin bertsotan
aritzea gauza normala balitz,

bertsolaritzaren definizio inplizitoa jokotik baino, jolasetik hurbilago egongo litza-teke, eta ondo dakigunez, umeak bakarrik ari daitezke jolasean. Garai batean bertsoa emakumeen lana bazen ere, gizi rte legeak aldatzearekin emakumezkoaren bertsogintza ere beheraka joan zen. Egungo txapelketen ondorio onuragarrietako bat emakumeak ere bertso-lanean jartzearena da, emakumeei ere joko konpetitiboa zabaltzean, gizonaren domeinu bakarra gainezkaturik geratzen da eta jokia tradizionalki definitu duen alderdi funtsezko bat hautsirik.

Bertso kalifikatze lana ere ez du aintzat hartzen, bertsolariak berak baitira beren bertsoak hobeen juzkatuko dituztenak.

Badu indarrik liburuak gero!

kultur asteak

Euskararen hamabostaldia Andoainen

Benetan interesgarria eta ugaria egun hauetan Andoainen ospatzen ari den hamabostaldi honen egitaraua. Ez da hurrengo egun hauetan ospatuko dena ere hanka-motz geratzen.

Hauxe duzue ekitaldien zerrenda: antzerkiari dagokionez urtarrilak 25ean, goizeko 11'30tan, 'Kokox, Kakax eta Kirriki' pailaoen saioa ospatuko da Pilotalekuko behe-solairuan, Eskolaurre eta haserako Zikloko haurrentzat. Gaueko 8etan Kaiola Antzerki Taldeak 'Igongailaua kateatu egin da' komedia aparta antzeztuko du LA Salako Aretoa.

Hitzaldiei dagokionez, urtarrilaren 27an 'Euskara irakas-kuntzan' gaia aztertuko du Juanjo Agirrezabalak (Eusko Jaur-laritzako Gipuzkoako OHO-ko Euskara Koordinatzaile Bu-rua). Urtarrilak 28an, 'Euskararen erabilera normalizatze-ko Legea' jorratuko du Joseba Arregik (Eusko Jaur-laritzako Euskararen Aholku-Batzordeko idazkari-ohia). Urtarrili ren 29an, 'Hizkuntza berreskuratzeko esperientziak: Israel' Xabier Kin-tanaren eskutik (Euskaltzaindiakoa eta EHU-ko Euskarako Gabinete Teknikoko arduraduna). Urtarrilak 30ean 'Euskararen egoera Andoainen' Gaiaz mintzatuko da Iñaki Larrañaga SIADCOko soziologoa. Urtarrilaren 31an mahai inguru bati suertatuko zaio txanda, eta gaia hauxe izango da: 'Euskararen egoera eta etorkizuna', hauetxek dira partaideak, Joxe Joan Txabarri (EAJ), Xabier Gurrutxaga (EE), Iñaxio Agirre (HB) eta Jesus Egiguren (PSE-PSOE). Moderatzailea Joserra Garcia (kazetaria).

Hitzaldi guztiak eta mahai ingurua arratsaldeko 7'30etan, Udaletxean izango dira.

Kultur ekintzak Zarautzen

Zarautzen ere jendea mogitzen hasia da dagoeneko eta urta-rrila bukaerarako zenbait ekintza prestatu du. Hona hemen egitarauaren berri zehatza: urtarrilaren 24, 25 eta 26rako kale girroko ekintzak eta muralak jartzea pentsatu da. 25erako Arraio Irratian arratsaldeko 2etatik 3'30tara, 'Integrazioa' gaiari buruzko mahai ingurua, Zarauzko Euskaltzietako lau ikasle partaide izango direlarik. 26an, eguerdiko 12'30etan, Antoniano Zineman 'Ipurtargia' Txotxongiloa taldearen esku-tik. 27an, gaueko 9'30tan, Antoniano Zineman, Imanol kanta-riaren Kantaldi-foruma. 29an, arratsaldeko 8etan, Antoniano Zineman 'Euskaldunberrien integrazioa euskaldun gizarte-ant' gaiaz honako partaideak mintzatuko dira: Erramun Baxok (psikolinguista), Alan King (linguista eta euskaldunberria), Iñaki Larrañaga (soziolinguista), Dionisio Amundarain (Laz-kaoko Euskaltegiko Zuzendaria). 30ean, gaueko 9'30tan, Poli-kiroldegian, 'Gastibeltzaren karabinak' Maskarada taldearen antzeslana ikusteko aukera izango duzue, Bukatzeko, 31an txi-kiteoa koplariekin, eta gaueko 9'30tan Monte Albertian herri afari ospatuko da trikitilari eta bertsolari batzuk giroa berotuko dutelarik. Bertan, txartel eta ipuin dotoreen aipamenak eta bildumaren banaketa egingo dira.

ikastaroak

Barru eta kanpo ikastaroak AEKn

Gasteizko AEKko ardura-dunek, urteroko plangintzari helduz, otsailetik ekaina bi-tartean izango diren ikasta-roen berri eman dute egun hauetan, matrikula epeak ur-tarrilaren 13tik otsailaren 7ra arte zabalik iraungo duelarik.

Kanpo ikastaroak bost edo

hiru ordutakoak izan daitez-ke maila guztietan, hau da zerotik hasita EGA titulua eskuratzeko mailara arte.

Barne ikastaroak, 616 or-dutakoak izango dira, otsai-laren 17tik ekainaren 20ra bi-tartean, Etxarrin eta Leitzan ospatuko direlarik. Etxarriko barnetegia lehengo urratseta-tik hasten direnrentzat zuzen-tzen da. Leitzakoan berriz, 5. eta 6. urratsetatik gorako mailakoak izango dira.

Gauza jakina denez, kanpo ikastaro hauetan klaseetatik at era guztietako ekintzak antolatzen dira, hala nola, keramika txalaparta eta txontxongiloak. Beste helburu garrantzitsu bat zera da, ikasleak bertako jendearekin harremanetan jartzea eta haiek ere AEKko dinamikan sartzea. Izen emateko asmorik baduzue eta informaziorik behar baduzue dei ezazue telefono honetara: AEKren barnetegiak, 6853596 (Bizkaia).

Historiari buruzko ikastaroa

Eusko Ikaskuntzak antolatutako ikastaro honen berri eman izan dizuegu zenbait astetan, eta oraingo honetan ere badago egun hauetarako ezer prestaturik. Urtarrilaren 25ean, Bilboko Elkano Kaleko 21.ean, honoko hitzaldiak emango dira:

-1- Antropologiaren kezak, ikuspegia eta azterketa historikoa: Itziarrek adibidea, Joseba Zulaikaren eskutik. (Euskal Herriko Unibertsitatea).

-2- Azken Erregimeneko nekazaritza. A. Floristan mintzatuko da gai honi buruz. (Universidad de Navarra).

-3- Industria eta bertako eskulangintzak: arazo metodologikoak. Alejandro Arizkun izango da gai honetaz hitz egingo duena (Euskal Herriko Unibertsitatea).

-4- Nafarroako lurralde amankomunen ikerketa historikoa. Metodologia. J. J. Madozen eskutik. (Eusko Ikaskuntza).

-5- Potere politikoaren antolakuntza: Bizkaiko zenbait adibide. J. Ramon Urkijo Goitia. (CSIC).

'Goiko Ziklo'ari buruzko ikastaroa UNEDen

Aurreko astean esaten genizuen bezala, UNEDek antolatutako ospatuko da Antzuolako eskola publikoetan ikastaro hau. Otsailaren lehen emanoo zaio hasera ikastaro

honi eta bere helburu nagusia gau egun Erdi Mailako Ikasketetan gertatzen ari diren esperientzien azterketa bat egitea izango da. Klaseak zortzi larunbatez izango dira, goizeko 9tatik eguerdiko ordu-batetara izango dira, kostoa 4.000 pezeta. Irakasleak honako hauek izango dira: Manolo Cainzos, Carlos Gallego, Asuncion Lopez, Victor Moreno, Hector Salas, Koldo Igea, Asuncion Olano, Jose Luis Garate eta Eusko Ikaskuntzaren Heziketa Saileko ordezkariek. Informazio gehiagorik behar baduzu dei ezazu UNEDen telefonora: 761342.

lehiaketa

Ideia lehiaketa Durangon

Lehiaketen berri ematean ipuin, bertso eta abarrenak agertu ohi ditugu, oraingo honetan berriz ideiak dira. Durangoko Euskal Jaiak direla eta, Batzorde Antolatzaileak monumentu bat eraikitzeko lehiaketa bat antolatu du, eta bertan parte hartzeko baldintzak hauek dituzu: 0'5 metro baino gutxiagoko maketa bat, monumentua egongo den tokiko ikuspegi orokor bat eman beharko da, honako xehetasun hauek izango dituen Memoria bat. Lanak aurkezteko epea martxoaren 21ean amaituko da, eta irabazleak 300.000 pezetako saria eramango du.

erakusketak

Txillidaren grabadoak

Aretxabaletan

Hil honen buaeran, urtarilaren 29an hain zuzen, itxiko d @Aretxabaletako Lankide Aurrezki Kutxaren aretoan zabalik dagoen erakusketa hau. Ordutegia honakoa duzue: arratsaldeko 6'30tatik 8'30tara astegunetan eta eguerdiko 12tatik ordubiak arte. Bertan 28 lan aurkezten dira, den-denak grabadoak.

Angel Badilloren akuarela lanak Donostian

Urtarrilaren 14ean hasi eta otsailaren 1a bitartean egongo da zabalik Etxeberria Galerian erakusketa hau (Zubieta kalea, 20).

Erakusketa honetan 34 lan biltzen dira, neurri ertaineko 34 akuarela hain zuzen ere. Lan hauetan erakusten zaigun Euskal Herria herri bukoliko bat da, baserriz, erromeriz, txakoliz eta abarrez beterikoa, alegia. Gaiak askotan erabilitakoak izan arren, lan hauek ez dira ez folklorismoan, ezta manierismoan ere erortzen. Bere lanen ezaugarriak garrantzitsuenetako bat bezala zera joko genuke, dibujoaren teknikak oso ondo menperatzea, alegia. Bere dibujoak zehatzak dira, ez dira akuarela normalak. Koloreak, beren armonia ez dira kasualitate hutsak, egileak ondo menperatzen dituen teknikak baizik. Azken batean, hitzak beti hitz, hobe duzue joan eta zeuek ikustea...

Alberto Piñero Donostian

Erakusketa antologiko bat dugu honoko hau, azken berderatzi urte huetan Gipuzkoan bizi izan den pintore katalandarraren lanak erakutsiz. Eguneroko bizimoduaz kezki turik, bere lanen gaiak ildo honetatik doaz, hiri paisaiak, hirietako jendea, bere bizimodua...

Erakusketa honetarako eginko aukeraketa ikusiz autore honen zenbait etapa bereiz daiteke, nahiz eta beti gizonaren problematikaren inguruan kokatutako obrak izan.

Gaur egun, 'Antzerti'ko uszenatzailea denez, bere pintura lanez gain, badago San Telmon ere bere maskara, argazki eta kartel mordoska bat ikusteko aukera.

Urtarrilaren 15ean zabaldu zen erakusketa hau eta hilaren 30ean itxiko da.

Pintura erakusketa Hernanin

Udaletxeko areto nagusian «Metamorfosi kreagarriak» izenarekin Mamen Lezameta eta Pilar Fernandez-en erakusketa bat zabalik dago, hilaren 30era bitartean, goizeko 11etatik 1era eta arratsaldeko 6etatik 8,30tara.

Zine-Klubak

Fas Bilbon

Urtarrilaren 27an 'Tres hermanos' Francesco Rossiren filma ikusteko aukera eskeintzen digu Bilboko zine-klub honek. 1980an eginko filma bat dugu hau, eta Platonov-en izen bereko nobela batet an oinarriturik dago. 'Kazetaritza zinema' izeneko zine motaren barruan sartuko genuke lan hau; bere gaiak: hiru anaien obsesioak eta ametsak. Biolentzia poli-

tikoa eta bakardadea poesia ttantta batzurekin.

Kresala Donostian

Urtarrilaren 27an, Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipalaren aretoan (Arrasate Kalea, 12), arratsaldeko 7'30tan, Bob Swaiz zinegilearen 'El membrillo' (Le Balonce) izeneko filma 'beltza' emango da. Pariseko polizi bat, prostituta bat eta bere txulua, giro gordin egoki batetan.

Goierriko Zine-Kluba

Urtarrilaren 25ean, arratsaldeko 4'30tan Ordiziako Herri Antzokian 'Tienda de locos' Charles Reissner zinegilearen

filma ikusteko aukera izango duzue. Ondoren, kolokio bat izango da. 1941. urteko filma bat dugu Estatu Batuetan eginiko hau, eta noski, Marx anaiek bertan parte hartzen dutelarik, parre egiteko aukera ederra izango da.

Musika. Kantaldiak

Sinfonika Donostian

Euskadiko Orkestra Sinfonikoak emango dituen hurrengo kontzertuen berri dakarkizuegu oraingo honetan. Donostian eman behar dituen hiru kontzertuena, hain zuzen. Donostiako Victoria Eugenia Antzokian urtarrilaren 26an, 27an Gasteizko Principal-en, 28an Donostiako Astorian eta 29an Bilboko Campos-en. Azken hiru egun hauetako kontzertuak mundu mailako estreino bat direla esan beharra dago, Carmelo Alonso Bernaola euskal konpositorearen 'Variaciones concertantes' izeneko lanaren estreino bat, alegia. Honetaz gain B. Bartok eta J. Sibeliusen obrak ere eskeiniko dizkigu kontzertu hauetan, Maximiliano Valdes zuzendaritzapean; biolinjole solista J.J. Kantorow izango da.

Supertramp Donostian

Donostiako Belodromoan izango da urtarrilaren 25ean Supertramp taldea, gaueko 10tan. Sarrerak garesti joko du, 1.800 pezeta aurretik erosita eta 2.000 bertan erosten duenarentzat. Haien zat, betiko lekuetan: Donostian, Bilbon, Sestaon, Gasteizen, Lekeition, Iruñean, Irunen, Oretetan, Tolosan, Arrasaten, Beasainen, Zarautzen, Eibarren, Baionan, Miarritzen, Donibane Lohitzunen eta Hendaian.

kanpaina

Bardeetako poligonoaren aurka

Tuterako zenbait erakundek antolatuta eta Euskal Herri guztian aurrera eramaten ari den NATOren aurkako kanpainaren barruan, asteburu honetan, hilak 25-26an, ekintzarik nagusienetako ospatuko da. Izan ere auzo eta herri asko dira Bardeetarako autobusak antolatu dituztenak, bertan dagoen eta amerikarrek nolana ere erabiltzen duten tiro poligonoaren aurka hainbat euskaldunen protesta adierazteko.

NATOren aurkako mobida Gasteizen

Hurrengo asteko ostira-lean, 31an beraz eta Gasteizen, NATOren aurka aurrera eramaten ari den borrokaren barruan beste jaialdi bat. Hauexek dira bertan parte hartuko duten rock taldeen izenak, Kortatu, Kuartroele eta Potatu; zein ordutan izango den ez omen dute oraindik erabaki, baina noski, ez da goizeko 8tan izango. Non bai badakigu: La Blanca polikiroldegian.

antzerkia

Errusiar obra bat Bilbon

Euskal antzerki taldeak urte berrirako zirkuito bat dela eta negoziaketetan aritzen diren bitartean, kanpotik etorritako talde batek egingo du bere saioa egun hauetan Bilboko Ayala Antzokian; 'Teatro de cámara de Madrid' da berau, eta 'La promensa' Alexei Arbusov idazle errusiarren obra aurkeztuko du.

Bertsolaritza

Bertsolaritza ikastaroa Orion

Orioko Herri Ikastolaren euskararen departamentuak bertsolaritzari buruzko ikastaro trinko bati hasiera eman dio egun hauetan. OHoko boskarren, seigarren eta zazpigarren mailako ikasleentzat. Hilabete iraungo duen ikastaro honen arduradunak Jon Sarasua eta Eguskitze bertsolari gazteak izango dira.

kirolak

Iraetan aizkolariak

Urtarrilaren 26an arratsaldeko 4.30tan, Mindegia eta Goenatxo IIa, Arria IIa eta Zelairen kontra arituko dira. Lau kirolari ausart eta trebe, eta jende mordo bat, dudarik gabe, haien ikusteko.

Binakako esku-txapelketa aurrera

Aste honetan txapelketa honen barruan bi partidu interesgarri izango ditugu. Urtarrilaren 25an, Iarunbatez, Bergaran, Bergara II eta Martirikorena, Alustiza eta Tolosaren kontra arituko dira. Igandean berriz, 26an, Santo Domingon edo Haron Bengoetxea IV eta Maiz II, Laduche eta Aldazabalaren aurka. Txapelketa honen azken Gasteizko Ogeta pilotalekuan ospatzeko da, otsailaren 2an.

Donostiako XXXI. nazioarteko krossa

urtarrilaren 26an

AJrtengo edizio honetan, Gipuzkokako Atletismo Federazioak antolatutako, 11 estatutako partaideak izango ditugu. Zubietako hipodromoan, igandez, hilak 26an; estatu hauek izango dira: Kenia, Tunez, Aljeria, Ingalaterra, Eskozia, Gales, Colom-

bia, Portugal, Espainia, Frantzia eta Euskadi. Partaideen artean aipagarrienak honako hauek dira: Wodajo Bulti eta Adunna Lenma (etiopiarrek); Paul Kipkoech (keniarrak); Abderezak Bounour, Merzougui eta Kaibou (aljeriarrak); Baccouche, Romdhani eta Gtari (tunisiarrak); Kevin Foster, David Clarke eta Steve Emson (inglesak); Mike Bishop (galesa); Fernando Reis (portugaladarra), Nat Muir (eskoziarra); Fernando Navarrete (kolonbiarra); estatu frantsesa eta espainolaren partaideen izenik oraindik ez dakigu.

Emakumezkoei dagokienez Albertina Machado, Jane Shields, Angela eta Susan Toobie bizki eskoziarrak etorriko direla seguru dago.

Krossa g!izeko 10,45tan hasiko da, kadeteen probarekin (4.200 metrotan); 11tan emakumezkoak (junior), 2.300 metrotan. Hogeita-bost minutu berantago, gizonezko juniorrak, 5.900 metro egingo dituztela. 12tan emakumezko seniorrak, eta handik ordu erdi batetara, famosoena. ETBz ikusteko aukera izango da, ez dakigu euskaraz edo erdaraz baina. Bestela sarteak 800 pezeta balioko du.

Eski ikastaroak Gipuzkoako foru aldundiak antolaturik

Gipuzkoako Aldundiak bere azken batzarrean eski ikastaro merke baten antolatzearabaki zuen. Diputazioak esan duenez, Kataluniako 'Aran' agentziaren bidez, oso merke gertatuko dira bidaiak. Candanchu, Formigal eta Baqueira Bereten negu honetan barrena izango dira ikastaro hauek. Gazte eta ikasleentzat egingo direnak, merkeak izanez gainera Diputazioaren diru laguntza izango dute, ez ordea, helduentzat. Candanchu eta Formigalen ospatuko direnak qsteburuetan izango dira. Baqueira Bereten berriz, aste osokoak. Informazio gehiago nahi baduzue deitu Gipuzkoako Diputaziora.

asteko filmea

Sentipen urrunak

Filmea: El zorro gris. **Zuzendaria:** Philip Borsos. **Produttore:** Peter O.Braian. **Musika:** The Chieftains. **Aktorea:** Richard Farnsworth.

«Ahal dena lortzeko, ezin dena bilatu behar behin eta berriz»

Zaldi perren hautsa, dili-jentzien erruedak gira biraka, eskuak irmo errebolberretan, pañolua aurpegia estaltzeko. Iragan garaia. Iragan gizaldia- ren hodeiertz azkenean gal- duaz doan dili-jentzia bakartia. Urteberrirako zubia. Aurrera- ren teknikoak eta giza atzera- penen, urte luzeetako itxialdia sekula hirea izan ez den gizar- tea ezagutzeko. Baina hik, zal- dun zahar horrek, ezin duk besteek inposatutako ezer onartu; ez duk sekula halako- rik egin, are eta gutxiago ur- teetan hain sarturik hagoe- nean. Begirada gardena eta ja- kintsua duk hirea, hire eskuak, zimurtuak eta lasaiak, fruitu iragangaitzak banatzen ari di- ra inguratzen hauten lagunik hurbilenekin: haurrak eta emazteak. Gauza asko onar- tuko dituk, beste zenbait uler- tu, eta hire begirada noraga- bekoea izango duk inguratzen hauen gehiengoaren aurrean; seguru den bakarra heure bi- dea jarraituko duala. Hire kei- nu berberak, elegante eta bel- durti artean, lau haizetara oi- hukutzen dituzte: inposatuta- koa ez onartzea.

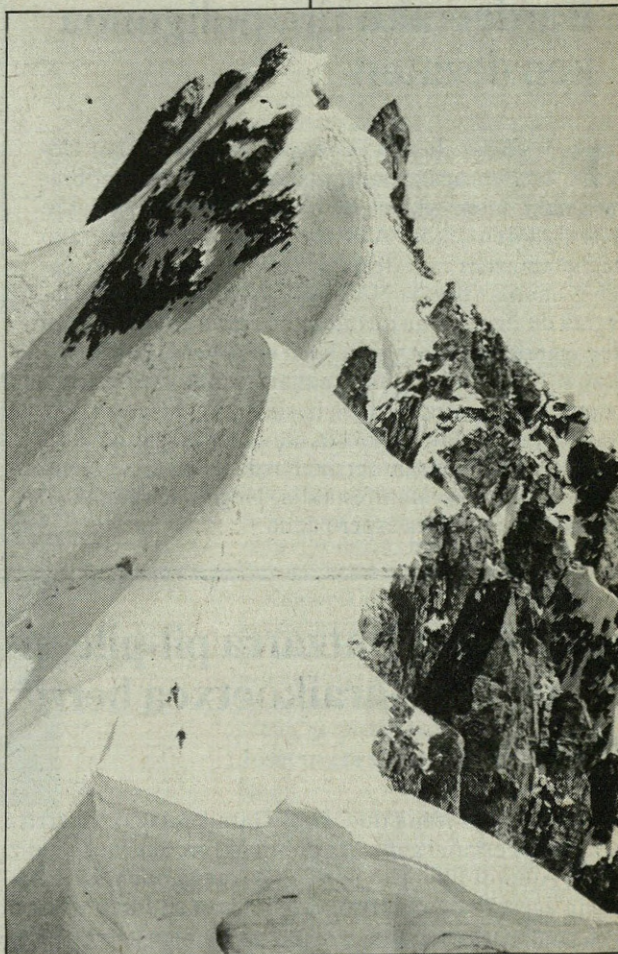
«El zorro gris» filmean gi- zakiaren sentimenduetan sar- tu da Philip Borsos. Inguratzen gaituen naturaren argazki ezin-hobe eta musika goxo batez gainera. Agian horrega- tik hautatu du Philip Bor- sos-ek gizarte matxistaren au- rrean altxa egiten den emaku- me argazkilari bat, protago- nistaren azken-lagun bezala. Bi gizaki hauek, sistemak ez bezala, oso sentimendu hurbi- lak dauzkate. Gizartean bes-

teen gainetik jartzen dira sen- timendu negatibo eta alden- duak. «El zorro gris» zintaren sortzaileak aurkeztu digun maitasuna, katerik gabeko a- da, bakoitzaren izakeraren konturik eskatu gabekoa. Na- hiko da dute bion sentimenduak ezagutu eta horien konfidant- za izatea.

Horrezaz gain, zinearen eta gizaldi honen sorrerari egin- dako ome, aldi bat da peliku- la. Omenaldi bat baino gehia- go esatea dago satira bat dela. XX. mendeko biztanleari ko- modidadea eta konforta es- kaini dion edozein aurrerape- nari egindako satira. Garbi ut- zirik gauza bakar batetara eraman dutela aurrerapen hauek hirritarra: gizartean postu bat bilatzera «inportan- tea» senti dadin. Gainontze- koak berdin dio. Borsos-ek erabili duen teknika, istorioa zinematografoaren lehen peli- kulekin lotzeko, maisuki lan- dua izan da eta kalitate eta edertasun maila handi bat lor- tu du. «Asalto a un tren» peli- kularen erabilkerak erakusten duenez zine munduaren eza- gutza handi bat duela frogat- zen du.

Nahiz eta pantallan ispila- tutako historiagatik diferent- zia handi xamarra antzeman, lur lehorren dili-jentzia eta itsas hodeiertzean galduaz doan txaluparen artean, espa- zio-denbora lotzen dituen har- ria oso laburra da bi garraio tresnen artean. Sentipen hur- bilak.

K. SAN JULIAN

mendi ibilaldiak

(otsailaren 2rako)

- Anaitasuna, Alegria de Iruña, Donibane:** Nazar - Costalera - Codes, egun guztirako. Tf. 254900, 227115 edota 251059.
- Meategi eskualdeko mendi taldeak (Bizkaia):** Goiko-mendi-k antolatuta Apodaka - Ayurdin, Amari-ura igoaz (778); ibilaldia goizez egmen dute.
- Mendikari (Hazparne):** Banka-tik Hautza-ra, Eihartze-tik 8 orenetan eta Baigorriko eliza aurretik 9tan aterako delarik. Tf. 294336.
- Gallarreta (Gallart a):** Arrato-ko mendikatera eskualdeko beste taldeek egin behar duten ibilaldi bera egin- go dute.
- Club Vasco de Camping (Donostia):** Otsaileko ibilaldia Goñi - Trekua - Beriain - Huarte Arakil izango da. Interesatua legokeenak ibilaldi hori zein as- teburutan egingo den jakin gura badu 428479 te- lefonora hots egin dezala.
- Gasteiz:** Nabarniz - Arrola (535) - Kanpona - Abartzegi. Tf. 250354.
- Lagun-onak (Azpeitia):** Kantantxu, bi egunetarako. Tf. 812025.

NATOn kontra eta Bardeetako tiro poligonoa ken dezaten

TUTERA da NATOn kontra eta Euskal Herriaren nazio burujabetasunaren alde mobilizatu nahi duten guztiek heldu den asteburu honetan duten zitaren lekua. Aste osoan ari dira Erriberako herrietan zehar manifestaldi eta bilkurek izango duten esanahiaz bezala NATOn egotearen kontrako jarrerak duten zentzua hitzaldietan esplikatzeko, eta joan den igandean Nafarroako herri nagusienetan ipini zituzten firma bilketarako mahaia. Datorren, larunbatera iritsita, arratsaldetik hasiko da kontzentrazioa, ilunabarrean afari herrikoia eta jaialdia izango direlarik. Igande goizean berriz, Bardeetako tiro poligonoaren kontrako manifestaldia, Hegoalde mailakoa, milaka lagun biltzea espero dena.

Bizkai Buru Batzarra pil-pilean dagoenean Garaikoetxea berriz agertu

LUZE samar iraun du Carlos Garaikoetxeak elkarriketarik eskaini gabe, eta publikoki ere azkeneko aldiz joan den Alderdi Egunean ikusi ahal izan genuen. Urte berriarekin agertu zaigu berriro, sari bat jaso ondoren «Vasco Press» agentziari eskainitako elkarriketa luze batekin. Politikatik ez baztertzeko asmoa aitortzearekin batera bera kargua uztera behartzeko estrategian sozialistek ere parte hartu zutela deklaratu dio Charo Zarzalejos kazetariari. Zorte hobea izan du horrek alboko orrialdeetan idazten duen Iñaki Zubiondok baino; honek, egia esan badigu behintzat, hamaika jestio eginga du lehendakari ohiarekin elkarriketa bat lortzeko, baina erantzunik ere ez lortzeko.

«Zazpiki» batzuei laguntzeagatik lau katalan espetxera

LAU katalan abertzale, bat bere herrian kontzejal dena, Lleidako espetxean sartu dituzte urte beteko kondena bete dezaten. Epaiak frogatutzat jo duenez, garai hartan ETA-PMko buru ziren Fernando Lopez Castillo eta Joseba Aulestia etxean gorde zituzten, gero mugaraino eramateko. Bi horiek, erakunde armatua likidatu eta Hego Euskadira batere prolemairik gabe lortu bazuten, Antoni Cabra, Damia Francas, Juane Paradell eta Jaume Capellas-ek urte beteko gartzela zigorra nozitu beharko dute, berek indulto baten truke zer likidaturik ez daukatelako. Oso inbertsiogile onak omen dira, gero, katalanak.

Pedro Aristegi beti libratzen da, Libanon egon arren

LEHENAGO ere bahiturik egon eta Libanon azken urteotan indar handia hartu duten txiitarrek askatu egin zuten Pedro Aristegi enbaxadore espainiarra. Orain, Estatu Espainolaren eta Israelen arteko harreman diplomatikoak sinatu direla profitatuz, Madril bi senitarteko preso dituzten txiitek enbaxadako bi funtzionario eta aireportura iristen zen GEO bat bahitu dituzte. Berehala libratuko omen dituztela agintzen da, baina egia bakarra da horiek zuloan dauden bitartean Pedro Aristegi bere etxean dagoela. «Hendayais»ko atentatua egin zenean Gipuzkoako gobernadore zibila zen, eta Nicaraguan iraultza burutu zen egunetan enbaxadore. Asko daki Pedro Aristegi honek, eta txiitarrek ere bai seguruenik.

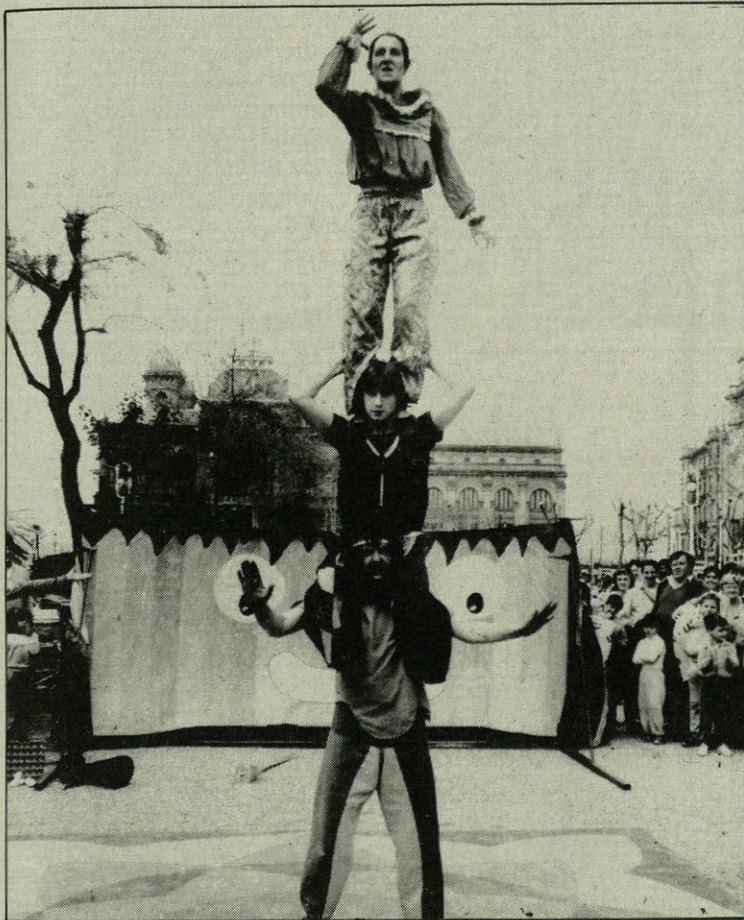
Laxalt senatorearen anaia idazleari Donostiako urrezko tanborra

EUSKAL arrazaren apologia egin zuen Robert Laxalt idazle iparramerikarrak. Zuberoatik Ameriketara emigratutako nekazari baten semea da, eta hainbat artikulua eta liburu idatzi du Estatu Batuetan euskaldunon gain. Horregatik eman bide diote Donostiak eskaintzen duen dominik gorena, urrezko tanborra. Horregatik, eta bere anaia Paul Laxalt indar handiko senatore errepublikanoa delako. Duela gutxi bera izana da Filipinetan, Ferdinand Marcos lehendakaria trantsizio demokratikoan sartzearen kome-nientziak konbentzitu nahian. Ramon Labaienek, alkate baino lehen ministro, eta aurretik enpresagizon izan bait zen, operazioak luzera planifikatzea maite du.

Iparraldera, urruti dagoen arren, Le Pen eta Chirac ere iristen dira

BOSTEHUN lagun bildu zituen EMA mugimendu abertzaleak Kanbon eta hauteskunde kanpainari hasiera emanaz egindako mitin-kantaldian. Eta horiek herri herri beren ekintzak antolatuz doazen bitartean, Estatu mailako politiko ezagunak ere iritsi dira. Front National alderdi ultrasoszialistaren buru den Jean Marie Le Pen Baionan izan zen, abertzaleek protesta gogor egin arren. Asteazkenean Jacques Chirac Parisko alkate eta RPR eskuindarreko burua pasa da, Inchauspé-ren kandidatek haize puska bat emanaz, eta aidean zegoen Valerie Giscard d'Estaing pasako ote zen. Sozialistak, oraingoz, Destradere-n eta Paueko alkate eta ministrari den André Labarrere-ren aktuzioz konformatu dira.

Bakartxo Arzelus, Alejandro Auzmendi, Luis Mari Zabaleta

Arturoren argazkian, erdian, Luis Mari Zabaleta, «Sebastopoleko Titiritero» ekin antzez lanetan.

Hiru pena gehiago abertzaleon oroimenean

Urtarrilaren 15ean, asteazkenez, hiru gazte donostiar erortzen ziren hilik, Pasaia eta Donostia artean, Intxaurrendotik hurbil. Guardia Civilaren hitzetan, Estatu Frantseseko matrikula zeraman kamioi bat tirokatu berria zuten. Beren familiarren ustez, oso egoera ilunean gertatua da guztia. Herri Batasuna, KAS eta Amnistiaren aldeko Gestorek ostiralerako greba orokor bat egiteko deiak, berriaz, zenbait auzo kenduta Donostian ez zuten unanimitaterik lortu.

Urte hasiera latza egokitu zaio Ezker Abertzaleari. Juan Pedro Guzmanen bahiketa bukatu den moduak urte honetan oraindik ere zeresan ugari ekarriko du. Ecuadorrera egindako bixitan polizia espainolak prezedente larri bat ipini du, batez ere sortu zitezkeen protestak azkenean oso urri geratu direlako. Cabo Verdekoek informazioa gogo onez eman zutela poliziak komunikabideen artean habilki filtratu du, eta Ecuadorrekoa berriz errepikatzeo bizkarrak oso babestuak dituela

demonstratu da.

Interes frantsesen kontrako eraso hasi eta berehala gertatu da autopistako hilketak. Hiru gazte, Alejandro Auzmendi, Luis Mari Zabaleta eta Bakartxo Arzelus erori ziren guardia civilaren balapean hilik. Gertakizunaren bertsio ofiziala bakarrik dago, eta horren arauera hiru gazteek kamioi frantses bat tirokatu berria izan behar zuten, handik pasatzen zen guardia civil patruila batekin topo egin eta tiroketa hasita hirurak hil zirenean.

Zergatik ez ziren utzi hildakoen armak jueza etorri arte?

Azken aldi honetan komandoak detektatzen lege bihurtu den bidea (denak likidatu eta gehienez ere baten bat utzi bizi-rik) hor ere segitu dela susmatzen da, hainbat xehetasun direla eta. Gorputzak zeuden lekuan ez zen utzi armarik, berehala eraman zituzten guardia civilek; inguru guztian tiro markarik ez zen, gorputzetan baino, hiru gazteetatik bik bekokian tiro bana zutela; guardietako batek ere ez zuen arramaska bat ere jasan; gazteek tiratukoaren arrastorik ere ez; Bakartxo telefono postu ondoan geratu zen zerraldo, telefonotik deitu nahian bezala; eta batez ere orduaren gorabehera dago.

Tirokatua izan zen kamioizaleak, izan ere, hamarrak ingurua seinالاتu zuen bera tirokatu zuten ordu bezala. Guardia Civilak plazaratutako agirian, aldiz, bederatzia baino lehen kokatzen da bai gazteek kamioiari egin omen zioten tiroketa eta bai gero beren eta gardien artean izan omen zena. Txoferrak, bestalde, ezin esan deza-ke nork tirokatu zuen, gau iluna zelarik.

Komunikabideren batean, gainera, Mikel Zabaltzaren kasuarekin lotu da orain- gero gertakizuna. Zabaltza desagertzear- inplikaturako teniente bat, izan ere, gaur egun zerbitzutik aparte egon beharko tu- keena, gorpuak zeuden lekuan ikusi zen.

Josetxo eta Gogor bezala, Ojeda beza- la...

Miguel Castells abokatuarentzako, hiru gazte hauen heriotzeak badu 1981eko urrian hil zituzten Josetxo Jauregi eta Andres Izagirre «Gogor» enarekin antza han- di bat. Eta ez bakarrik lekuagatik, haiek ere orain hiru gorpuak agertu direnetik oso gertu erori zirelako, baizik eta hartan be- zala orain hiru gazte hauen heriotzean Guardia Civilak militanteak beste auke- rarik eman gabe likidatzea nahiago duela susmatzen delako.

Josetxo eta Gogorren heriotza dela eta irekitako sumarioak oso bide mantso eta neketsua darama, Donostian hain sarri gertatzen diren juez aldaketek batera me- sederik egiten ez diola. Eta oraingoan ere akusazio partikularren batek beharko du martxan jarri prozesoa.

Hiru gazte donostiarrak hain egoera ilunean hil zituzten arren, erantzun kax- karra ezagutu zuen Donostia mailan greba orokorrerako Ezker Abertzaleak egindako deiak. Zabaltzaren eskandaloaren ondo- ren Donostiako eritzi publikoak komuni- kabideen lana ongi irentsi balu bezala.

«Gerra legeak ari dira aplikatzen Ma- drildik, eta frenurik ez jartzekotan hemen sekulakoak gertatu daitezke», deklaritzen zuen HBko buruzagi batek Santsebastian bezperan Donostian egin zen manifestal- dian. Baina ostegunean bezala ostiralean komunikabideek zein politikoek erakutsi zuten nahiago dutela hiru hildako gorabe- hera Guardia Civilekin ez diskutitzetik.

I.Z.

Bizkaiko Diputazioari begirada, 1986eko hasieran

Jose Mari Makua: «Uholdeen zama astunetik irten berriak gara»

Urtea hastearekin batera, zenbait gauzari errepasoa ematea interesgarria izango zela bururatu zitzaigun, eta beste zenbaiten artean, Bizkaiko Diputazioa jarri genuen mirapuntuan. Azkenik, Jose Maria Makuarekin kontaktua lortuta, hainbat gai imini genuen mahai gainean, errepasatzeko asmoz: iazko balantzea, aurtengorako aurrekontua, BEZaren eragina, EAJan hurrengo hauteskundeak eta horri buruzko bere jarrera pertsonala... Apurka apurka joan ginen, euskara lasaian, gai guztiak aletzen, oraintxe hemen aurkezten dizuegun moduan.

ARGIA.— Hitz gutxitan, egingo zenuke joan den urteko balantze laburra?

J.M. Makua.— Balantzea baikorra da. Gauza asko egin dugu, batez ere kamio aldaketei dagokielako. Durango-koa edo Mundakakoa aurtur burutu dira, eta beste hainbat gauza.

Kontutan hartu behar da iaz Eusko Jaurlaritzak eman zizkigula transferentziak, eta orduan dena izan zen berria. Konpetentzia batzu hartu egin ditugu, eta beste batzu bere gain geratu dira, eta hori izan da ekintzi berria, esaterako kultura eta Asistentzia Soziala.

KONPETENZIA ESTREINATU BERRIAK

A.— Konpetentzia hartu-eman horretan zen da nabaritzen duzun aldaketa handiena?

J.M.M.— Ezin da hobe edo okerragoa denik esan. Orain gauzak mu-

gatuta daude. Lehen, Diputazioaren ahalmenak ez zeuden hain mugatuta; orain mugatuak dira.

A.— Eta mugatzen aparte, murriztu ere egin dira konpetentziak?

J.M.M.— Mugatu esaten dudanean, lerrotu esan nahi dut, eta ez urritu. Alde batetik bai urritu dira, beste aldetik ugaltu. Beraz, gutxi gora behera ez dago diferentzia handirik.

A.— Eta diru kontuetan ere aldaketak nabaritu dira?

J.M.M.— Bueno, badakizu gure etorbideak ere aldatu egin direla. Orain diruaren kopurua honela dago: hirutik bi, Gobernuarenak dira, eta hirutik bat gurea da.

ORAINDIK UHOLDEEN ZULOAK BETE BEHAR

A.— Uholdeak izan zirenean, Diputazioak ustekabeko zama hartu behar izan zuen bere gain, eta aurretik presu-

postatutako gauza asko eta asko baztertu behar izan zen, lehentasun politika aplikatuz. Gaur egun oraindik pairatzen da zama hura, edo jadanik gaindituta dago?

J.M.M.— Oraindik zerbaitxo ere geratzen da. Bete eeharreko zufoak. Zama hura oso handia izan zen, baina njuurri handian gaindituta dago. Hemen oso handiak izan ziren kalteak, ehundik 75a Bizkaian jaso zen.

Gure ekintza kementsua eta adoretua izan da, eta ahal izan dugun laguntza guztia aportatu izan diegu udalei.

A.— Horrek esan nahi du 1986rako aurrekontua jadanik normalizatuta dagoela?

J.M.M.— Oraindik hondakin batzu geratzen dira, baina horiek ere gaindituko ditugu.

A.— Beste atalei dagokienez, posiblea da iazko errepasu arina egitea, saillez sail?

J.M.M.— Haziendan, esaterako BEZa sartzea izango da aldaketa nabariena. Orain arte gure diru sarbueren erdia zerga indirektoak izan dira, eta BEZa horren ordeztatorrenez, hemendik aurrera bertatik kobratu beharko dugu.

BEZ-A ONURAGARRIA IZAN DAKIGUKE

A.— Zuentzat BEZ honek gauzak zaildu edo erraztu egingo ditu?

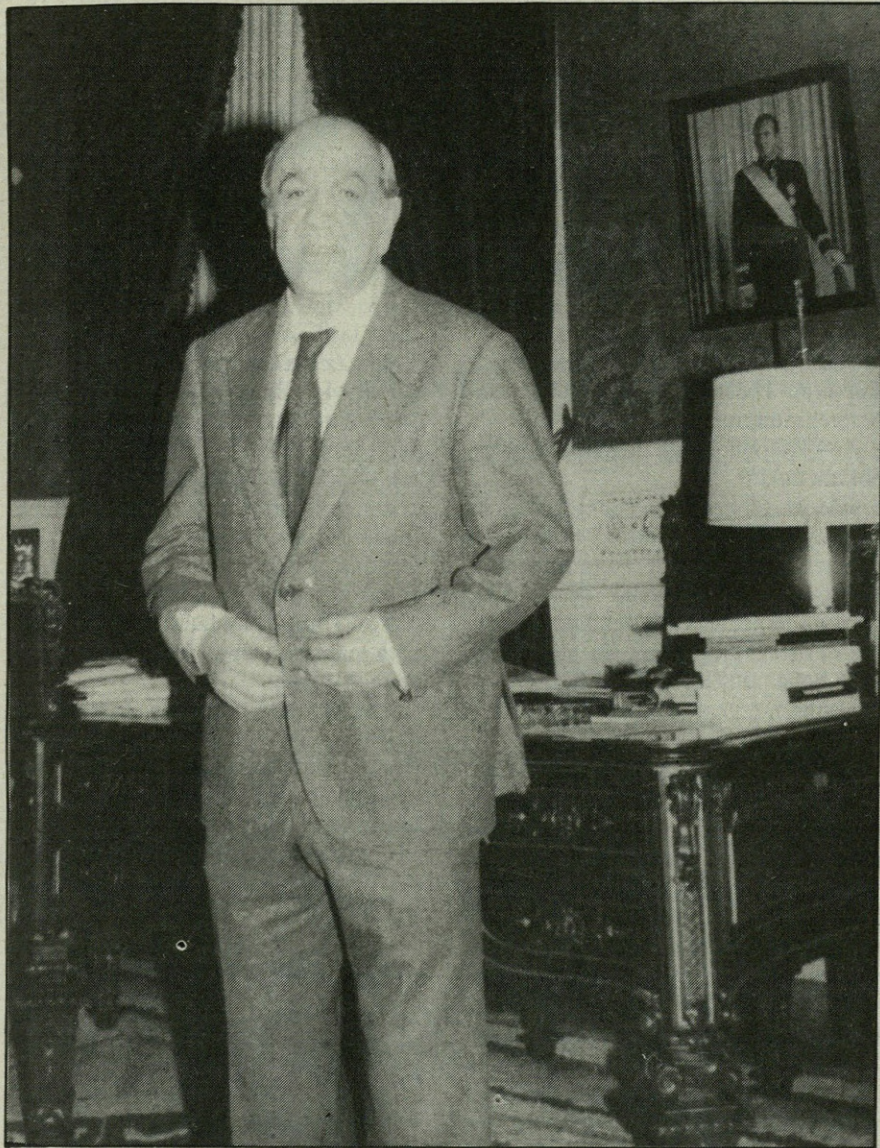
J.M.M.— Dirua batzes o modu eder-rra da, baina oraindik erresultatuak ikusi behar dira. BEZak, berez IGTEK baino kontrol handiagoa ematen du, bere egituragatik. Formula hobea da.

A.— Eta kantitate berbera izango da?

J.M.M.— Berbera izan dadin ahalegintzen gara, baina seguru ez dakigu. Hemendik hiru hilabetera jakingo dugu hobeto, baina esperientziarik ez daukagu. Hau da nik beti esan dudana, orain arte Afrikara begira egon garela, eta orain Europara begiratu beharra dagoela. Aldaketa ederra da.

A.— Balantzearekin segituz, zer beste nabarmendu daiteke iazko urtean?

J.M.M.— Guk industria bultzatzeko ahaleginak egin ditugu. Industrialek ezarri ditugu, bat Abanto eta Zierbanan, eta bestea Zamudion. Baita PIMERi, edo enpresa txiki eta erdi-neurrikoari, lagundu nahi izan diegu, langabeziaren arazoa konpondu nahian.

Bestalde kamioena dago. Lehen Durango eta Mundakakoa aipatu ditugu, eta oain «Avanzada»koa zabaltzeko asmotan gaude. orain hasi eta 87.an amaitzekoa da. Beste kamio bat Kukularratik Erandiotik eta Enekuriraino joango da, porturaino heltzeko.

ERREKAK KONPONDU NAHIAN

A.— Uholdeen esperientzia jasan ondoren, zer egin da zentzu honetan?

J.M.M.— Errekak ere ugaltu ditugu. Asua erreka esaterako, urten egiten zen, eta orain konponduta dago. Gauza bera Etxebarrin eta Bakion, Bermeon, La Peña, eta Ugaon.

Garraioetan, aparkari isak egin dira, hau da, kamioi astunentzako aparkaleku bereziak, Bilbotik pasa ez daitezkeen. Datorren urtean prestatuta egon-

go dira, eta TIREko aduana ipiniko da bertan. Garraio kontuan ere, aurkeztu berria da inglesen projektua, Abandon jarriko litzatekeen «inter-change» edo «intermodala». Projektu hori onartu egiten bada, mende honetako garrantzitsuen izan daiteke, Bilbo barruko komunikazioa konponduko lukeelako. Gainera bertan kanporako tren eta komunikabideekin lotuko litzateke, eta metroarekin berarekin ere.

BILBOKO TRAFIKOA, KAOSA

A.— Eta obra guzti horren gastua, 7.000 milioi, noren kargu geratuko litzateke?

J.M.M.— Ba ez dakit, hori da orain konpondu behar dena. Udaletxeak, Diputazioak eta Jaurlaritzak hartu behar dute parte, eta konturatu ere

Bilborako ez ezik, Bizkaia eta Euskal Herri osorako oso garrantzitsua dela, eta egin beharreko zera. Euskaldunak esku zabalekoak gara eta konpondu egingo da. Gainera inglesak oso proiektu ona aurkeztu dute, tirada batez edo zatika egitekoa, eta 4 edo 5 urtetan, edo gehiagotan, burutu daitekeena.

A.— Hala ere, dirutza handia da Bizkaia bakarrik ordain dezan, hemen dauden arazoekin, ezta?

J.M.M.— Belaunaldi batek eraigi guzti horiek ordaintzea ez da egokia, ez. Horregatik pagatzeko epeak sakabanatu behar ditugu, eta luzatu. Ikusiko da zelan egiten dugun. Oraindik finkatu barik dago.

A.— Zer gehiago esan daiteke iazko balantzeaz?

J.M.M.— Presupostuaren kapitulu inportantea gure udalei ematen diegun laguntza da. Gainera badakigu nola ibili diren udaletxe guztiak, estu eta larri uholdeen kalteak konpontzen, baina hala ere proiektu berriak ere egin dituzte. Guk lagundu egin diegu.

Beste kapitulua ingurugiroa da, hondartzak garbitzea, ura garbitu Ondarroan, Igorren; eta aurrera doa Ibaizabal garbitzeko kontua. Garbigailua jarri da Galindon eta beste batzu ere jarriko dira, ea noiz hasten garen arrantzan Ibaizabalen. Mendea amaitu baino lehen egiten bada ere, onuragarria izango litzateke.

NEKAZARIAK, EUROPAKO MAILAN

A.— Nekazaritzan ere orain aldaketak nabaritu dira, batez ere Europako Komunitatean sartzerakoan, ezta?

J.M.M.— Gure nekazariak esaten dutenez, gure abereak sano daude. Kanpaina-ederrak egin ditugu, eta dirua sartu dugu, nahiko. Europako mailan bagaude, primeran egon ere.

A.— Hala ere, esnearekin problema dago.

J.M.M.— Esnearekin badago problema bai, baina gu ahailegindu gara bestea baino gehiago, haragi produktioa egiten, eta horretarako Añamendiko abelgorria ekarri dugu, eta Bizkaian zabaldu. Europar esne gehiegi dago, baina ez haragi askorik, eta hori izan da gure bidea.

LATZENA LANGABEZIA DA

A.— Zuri entzunda zera ematen du, dena ondo doala eta inon ere ez dagoela problemarik.

J.M.M.— Ez, ez, dena ez doa ondo. Langabezia oso zantarra da, izurria da. Horren kontrako burruka egiten dugu, baina ahalegin guztiak ez dira nahikoak. Bizkaian langabezia %26koa da, eta hori negargarria da, tamalgarria.

Burruka luzea da, burruka baino, gerra da. Mendeak irauten duen bitartean jarraituko gara burruka horretan, eta ez dakit amaituko dugun edo.

A.— Zerk egiten du langabeziaren arazoa grabeagoa Bizkaian beste leku batzutan baino?

J.M.M.— Bizkaiko estrukturagatik beragatik. Gipuzkoan ez dago aberats handirik eta txiro handirik ere. Ez kapital handia ez proletargo handia. Hemen, eta Bilboko erreka aldeetan ondo ikusten da, «gran capital» eta «gran proletariado» egon da. «Gran capital» joan zaigu eta herria txirotu egin da. horren kontra egiteko gure burruka oso latza da.

ASKATASUNA INSEGURITATEAREN TRUKE

A.— 1986rako aurrekontu berrian badago azpimarratzekoa den arloren bat, aurreko urteekin konparatuta?

J.M.M.— Aurrekontuak badauka zailtasun bat, eta BEZa batzea da. Hauxe da gure zailtasun handiena. Bestela ez dago diferentzia handirik. Orain arte egiten ditugun lan guztiak egiten segituko dugu: enpresei laguntza, kamioena, langabeziaren kontrakoa.

Bestalde, gure dirutik zati bat Madrilra doa eta bestea Gasteiza. Gasteizkoa gero nolabait itzuli egiten zaigu,

“Madrila doazen diruak... bueno, beharrezkoa delako, bestela nik ez nituzke bidaliko. Baina horrela izan behar da, Kontzertuak aginduta eta kitto, hor ez dago besterik”

baina Madrilgoa ez. Ehunetik 37a Gasteiza doa, eta Madrilra 27a.

Hau da banaketa berria, aurtengoa. Lurralde Historikoen Legearen arabera egindakoa.

A.— Eta zuk zelan ikusten duzu banaketa hori?

J.M.M.— Niri Gasteiza bidaltzea ez zait inporta, azken batetan hori gurea delako; zati batzu gero gureganatu izaten ditugu. Madrilra doazenak... bueno, beharrezkoa delako, bestela nik ez nituzke bidaliko. Baina horrela izan behar du, Kontzertuak aginduta eta kitto, hor ez dago besterik.

DIPUTAZIO FORALEN ABANTAILAK

A.— Eta beste autonomietako Diputazioekin konparatuta, nola dago Bizkaikoa?

J.M.M.— Bueno gu Diputazio Foralak gara, eta beraz besteek ez dutena daukagu guk. Kamioak egiten ditugu, eta gure eskubide historikoak dauzkagu, Kontzertuekin lortuta; katalanek eta besteek ez daukatenak. Hori da gure arriskua: nahiago dugu libre izatea eta etorbideak hain aseguratuta ez edukitzea. Etorbideak eskasak badira, gure problema da, baina dirua batzeko libre break gara.

LASTER EAJ-AN HAUTESKUNDEAK

A.— Tira ba, sar gaitezen orain beste atal batetan. Datorren hilean EAJan hauteskundeak dira Bizkaian, eta...?

J.M.M.— Eta... poetak dioenez esperantza badut.

A.— Zeren esperantza?

J.M.M.— Ba ea gauzak konpontzen diren. Badakizu gure alderdia zelakoa den, demokraziaren aldetik, eta gauzak konpondu egingo dira. Dena den ni ez nabil horretan. Ni ez naiz sartzen. Jeltzalea naiz, baina ezer ez dakit. Zerrendak ez daude oraindik eginda, eta denak zurrumurruak baino ez dira.

A.— Hauteskundeen ondoren aldaketa nabariak egon daitezkeela susmatzen duzu?

J.M.M.— EAJ berdina da beti. Denak segituko dugu EAJtarrek izaten. Beste burukide bat agertzen bada, alderdikoa izango da beti, eta aldaketa handirik ez da egongo.

Gainera alderdia errespetagarria da. Gizonak aldatzen gara baina alderdia benetan iraunkorra da.

BERRIAK ETORRIKO DIRA

A.— Eta Diputazioaren etorkizuna ere ildo horretan ikusten duzu?

J.M.M.— Guk beti alderdiak esaten duena onartuko dugu, eta egingo dugu, nahiz eta batzutan gauza batzu hain gustokoak ez izan. Baina nazionalistak gara, eta nazionalistak izaten segituko dugu, duda barik.

A.— Zuk zeuk hemen beste hamar urte emango zenituzke?

J.M.M.— Ez, nik pentsatzen dut gizonak lanpostu batetan gehiegi irauten ez dela egokia. Falta zaidan urte t'erdi honen ondoren, ez dakit, alderdiak esango du, baina pertsonaiki pentsatzen dut segitzea gehiegi izango zela, zortzi urte beteko direlako mandatu amaitzean. Hala ere alderdiaren esanetara nago.

A.— Orduan gustora joango zinateke?

J.M.M.— Bueno, gustora, ez dakit. Trankil joango nintzateke, hori bai, niretzat ez da gaitza. Jende gaztea ere etorriko da, ondo prestatuta, eta hori da egokiarena.

Laura MINTEGI

“Langabeziarena burruka luzea da; burruka baino, gerra da. Mendeak irauten duen bitartean jarraituko gara burruka horretan, eta ez dakit amaituko dugun edo”

ELHUYAR

ZIENTZI-TEKNIKETAKO ALDIZKARIA
HIRUHILABETEROKOA

Helbidea: Urbieta, 7-3.a
Posta Kutxa, 361
Telf. 42.99.45
20006-DONOSTIA

ELHUYAR

aldizkariaren harpidedun izan nahi dut

Izena	
Nombre	
Bizilekua	
Domicilio	
Herria	
Población	
Bazkuna	
Entidad	
Bulegoa	
Sucursal	
Herria	
Población	
	k/k Z ^a
	N ^o cta./cte.
Harpide saria	
Precio suscripción	1.750 pta.

besteak beste

□ Andaluciako menpekotasun ekonomikoaz orrialde asko idatzi izan da, eta noski nik baino askoz gehiago dakitenek idatzi dute. Edozein ekonomi edo bizi-maila indizeri begiratu, Estatuko herrien zerrendan beti atzekaldean aurkituko da gure komunitatea. Hala ere eta sektoreen gain gaiaren globaltasuna azpimarratu nahiko genuke.

Andaluciak sufritzen dituen azpiegitura hutsune nabariak inbertsio publikoaren beharra adierazten dute, bai gobernu zentraletik eta bai autonomikotik ere. Estatuaren gastu militarrek orotarazteak errazegi irudi dezake, baina aparatu militarren deuseztearen posibilitatea gogoratu nuke. Hortik baino, neurrigabeko armamentismotik hurbilago dabil oraingo gobernuak. Zenbait lagunek (arrazoiz beharbada, ni horretan nago) zera galdetzen du, ea zer diferentzia egongo litzatekeen, gerra hipotesi batetan, guk hamar hegazkin USA gehiago izanda. Zeinek inbadituko gaitu? Zein da lehentasuna, jendearen ongi-egona —gainbizitzea, zenbaitzuentzat— ala Mendebaldearen defentsa delakoa?

Paco Casero, Nación andaluza.

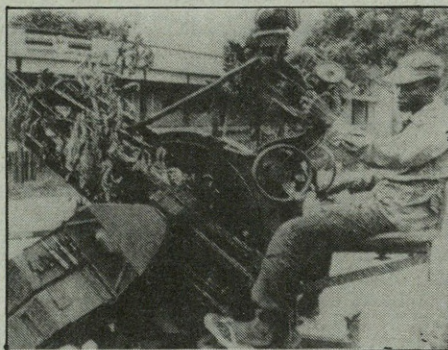
□ «Kaka kutsadura zuzena da goelarik —dio espezialista bat—, beti egoten da kolera arriskurik. Putzuetan kloroa boteaz kontra egiten ahal zaio. Baina orain egin beharra dago, eta euririk egongo ez dela esperatu».

Kolera Somaliako iparmendebala jotzen ari da. Hargeisa eskualde hiriburu dominatzen den muino batetan, Bexin-dik iparmendebalera 200 kilometrotara, harri-pilatu dozena batzuk ikus daitezke. Bakoitzak hilotu kolektibo bat estaltzen du. Handik gertu, haizeak errefuxiatuen denden oihalak astintzen ditu. Horrek gogoratzen digu Gannet-eko errefuxiatu kanpamentuan lehengo udaberrian hedatu zen epidemia. 1.100 lagun eraman zituen eta Hargeisa eskualde guztian zabaltzeko zorian egon zen. «Jendeak ur kutsatua edaten zuen. Kolera usaia somatu genuen. Egoerak krak egin zuen».

H. Leenhardt, A. Mingos, Refugiados.

mundua ez da borobila

Eritreok berrogei hegazkin lehertu

Eritrearen Askatasunaren aldeko Fronte Herrikoiak Parisen zabalduko komunikatu batez pasa den astean Asmara-ko basean bururatutako atentatu bat berenganatu zuen. Frontearen esanetara, zenbait komandok atakatu zuten aireportua eta armada-aren berrogei baino gehiago hegazkin lehertarazi zuten. Halaber erregai eta munizio depositu batzuk txikitu zituzten. Duela urte t'erdi antzeko erasoaldi bat gertatu zela gogoratu daiteke.

Tontorretan ez-titasunezko harremanak

Sobietarrek arma nuklearrak munduaren mapatik zeharo desagertarazteko proposamena egin zutenetik badirudi beste ez-tialdi batetik igaroten direla bi superpotentzia direlakoan arteko hartu-emanak. Sobietarrek mundua bost urtetako hiru etapatan desnuklearizatuko luketela diote, 2.000garrenerako bat ere arma nuklearrak ez egoteko moduan. Nahiko proposamen zehatzak egin dituzte. Eta amerikarrek oneritzi, horixe harrigarritzkoena.

Arrazistek Lesoto ito nahi lukete

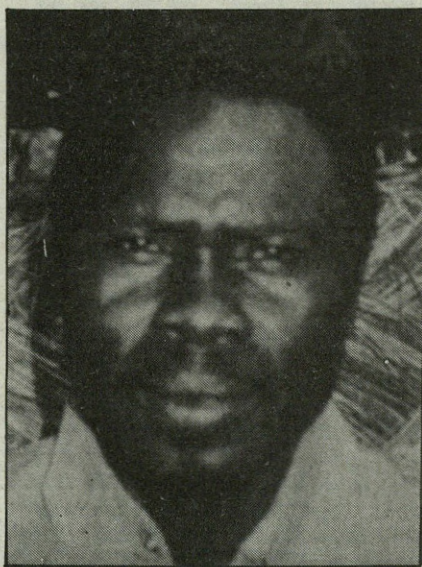
Beste askok bezala, Lesotok —Hegoafrikaz inguratutako Estatu tikiak— auzo oldarkorraren etengabeko mehatxupean bizi da. Gehiago bera, bere tamaina eta kokapen geografiko zoritarrekoagatik. Hegoafrikak zioenez, Lesoton A.N.C.ko militanteak entrenatzen ziren, eta aspaldian ezarri zioten blokeo ekonomikoa. Oraintxe kolpe militar bat gertatu da, eta lehenagoko gobernuak zeraman bide progresista ikusita, aldaketa ez da noski onerako izango.

Txad hegoaldeko gerrilak baturik eta ofentsibara

IXAD hegoaldeko gerrila ez da geldirik egoten. Eskualde liberatuak ditu, eta Hisen Habré-ren armadari ondamen handiak eragiten dizkio. Kamuge jenerala dago gerrilaren buru, eta badi-rudi pasa den urte honetan «komando» guztiak bateratzea lortu dutela. Kotiga koronela izango litzateke talde guztien koordinazio-burua.

Gerrilaren helburuak ere zehazten dira inoiz ez bezala (alderdi haren konplexotasun etnikoa gogoratu beharra dago, dituzten ideologia desberdinez mintzatu gabe). «*Iraultzaile*»tzat hartzen dute bere burua, eta «*N'Djamena-n dagoen gobernu ez-demokratiko, ez-zuzen eta ez-herrikoia- ren kontra eta herriaren alde*» lerratzen direla adierazten dute. Gizartearen «aldatu behar erradikal»az hitz egiten dute, eta batez ere «batasunaren ezinbestea» azpimarratzen dute.

Autokritika gisa eta Kotiga-ren beraren hitzetan, «*hasiera batetan eskualde bat liberatu behar genuela uste genuen, bertan lan politiko bat egin ahal izateko, orain aldez borroka militarra eta politikoa batera eraman behar ditugula ohartu gara*». Zeren eta «*gaurregun helburua ez da herriskak okupatu eta bertan gelditzea, etsaia ahalik*

Kotiga koronela, gerrilaren buru.

eta gehien ahultzea baizik».

1983tik aurrera Habré-ren armada, frantsesen laguntzaz iparraldeko borroketatik libre gertatu zelarik, hegoaldean ofentsiba gogor bati ekin zion, eta bertako taldeek atzera jo zuten. 1985ean berri, antza denetik, gerrilak iniziatiba berreskuratu zuen, eta iturri nahiko fidagarrien arabera bertako populazioaren gehiengo batek begionez ikusten ditu.

aparteko lerroan

Jerry Rawlings

Hamairu milioitik gora lagun izango ditu Ghanak. Bere presidentea, Jerry Rawlings, politika —ahal den neurrian— independente bat eramaten saiatzen da. Europatik, Estatu Batuetatik independente. Eta Europatik, Estatu Batuetatik, zer jasotzen du? Noski botereetatik, ito-beharra. Baina, eta nola-edo-halako laguntza eman lezaketela espero litekeenengandik? Europako langileria isilik dago. Europako intelektual progresistak indolentzian murgiltzen dira. Mundua goseak akabatu dezan kolaboratzaile izateak ez ditu biziki arduratzen.

Alde horietatik Estatu Batuek lasai asko eraman dezakete aurrera beren politika ekonomikoa. «Barru etsaia» neutralizaturik dago.

Milioika lagunak isilpeko asasinatzea erraz bururatzen dute. Reaganen administrazioak erabakitako interesak direla medio, dolarra izugarri gora mantentzen da eta ondorioz Ghana, esate baterako, deskapitalizatu egiten da, bertako burgesiak dirua Ginebra edo Zurich-eko banketxeetara eramaten duelako.

Zailtasun ekonomikoen aurrean, nazioarteko bankako eta F.M.I.ko kreditoetara jotzen dute. Ondorioz, zorrak harrapatuta daude.

Programa klasikoa, horrelakoetan: hainbat ekintza sozialetarako diru gutxiago dago, soldatak jeltatzen dira, prezio askatasuna inposatzen da...

Hirugarren munduko nazioek bere kondizioak inposa ditzakeen fronte bat antolatzea da orden berri bati buruz eman dezaketen urratsik garrantzitsuenak.

P.S.

largabistarekin

HÉRODOTE

revue de géographie et de géopolitique

1er trimestre 1985

N° 36-37 F

LES CENTRES DE L'ISLAM

N° 2 : Géopolitiques des Islams

Herodote - revue de géographie et de géopolitique - 36.zk. 1985
160 or. 55 FF

Orain arte ez genuen aldizkari hau begiratzeko paradarik izan, eta ez dut uste aurrerantzean parada askorik izango dugunik.

Dossier aski konpleteok eskaintzen ditu. Islam-i buruzko ale honetan sarrera majo bat dago (oso oinarrikoa, Yves Lacoste-rena), eta

Egipto, Libia, Iran eta txiitei buruzko artikulua bana.

Problemak adarretatik heltzen ditu aldizkari honek, muinera jo gabe. Informazioa biltzeko saio bat denik ere ezin esan daiteke, autoreek beren eritziak emanez galtzen direlako. Autore batek palestindarren kausaz «*utopiko eta estereotipatu*» dela esaten du. Denak kabitzen den ikuspegi liberala. Presentazioak eta estiloak aire zientifiko bat ematen diote.

«Cinta Larga» indio brasildarren artean

Burujabetasuna, Indioen batasunaren oinarri eta helburu

Brasilen daukagu Arantxa Ugartetxea kolaboratzailea. Oraingo honetan «Cinta Larga» indioen elkartearen berri ekarriko digu horretarako Carmen Junqueira antropologarekin egon delarik. Gai bat da gure kolaboratzaileak hautatu duena indio hauen nabarmenena bezala: burujabetasuna. Arantxa pedagogiaz arduratzen da bereziki.

«Cinta Larga» indio mota hau Brasilgo iparraldean aurkitzen dugu, Rondonia estatutaren ekialdera eta Mato Grosso estatutaren ipar-ekialderantz.

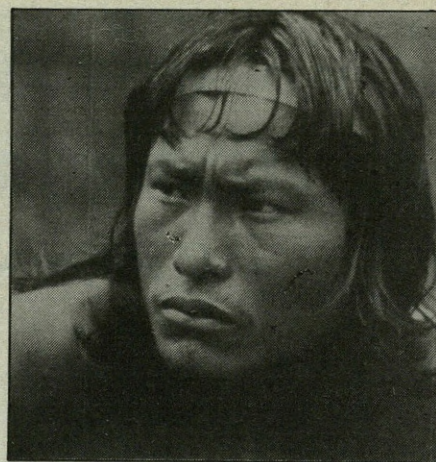
Elkarte edo comunidade honen barruan, burujabetasunaren jabe egiteko, izanak aurkeztu duen pedagogi giroan hezitzea besterik ez dago.

Jaio berriak, amari zeharo lotuta jarrizten du bere bizia, bi edo hiru urte bete artean. Hasieran, haurraren sare txikia amaren ondoan kokaturik, sutondoan giro goxo eta epelean, geroago bere soinari itsatsita, kotoizko beste sare baten bidez, ingurua ezagutzen eta aztertzen hasten da, egurasteak eginaz etxe alboan, ibai eta baratzan zehar. Haurtzaro une honetan, beti amarekin ikusiko dugu haurra, ez da beste inorekin ibiltzen, eta gainera, amaren besoetan egoteko aukera goxoa askotan dastatuz. Horrela ba, bi edo hiru urte arte, elkarloturik ikusten dira egoera guztietan ama-semeak.

Ume artean

Hemendik aurrera, beste maila batean bizitzen hasiko da umea, askatasun bidean murgildurik, ume talde barruan moldatu beharko da eta talde honen joan etorrian, jolasa eta bizitza onartuko ditu. Talde hauek, nekazekin dira bizia eta alaitasuna aurkeztu dutelarik, beren eguraste eta jolas amaiezinetan. Mutilak, bere uzta-geziak eskuetan dituztela, abere, arrain eta igali helduak menderatu nahian. Neskak, zuhaitzetan gora eta behera igali motak ezagutuz eta dastatuz. Txikienak, handien ausardiarekin txunditurik, eta bestalde, sagutxo eta elbi-txori txikiekin jolasturik. Une berezia, txori kabia aurkitzerakoan sortzen da, alaitasun giroan onartua eta hainbeste goxatu eta lastandu nahian, batzutan txori txikiak, hil egiten dira.

Ibilera guzti horiekin, umea, izana eza-gutzen joaten da eta bat batean bere indarrak neurtuz, helduen beharra ia somatu

ere egin gabe. Badirudi bizia bakarrik gaintzeko gai direla, igeri alde batetik bestera ibaian, alde bateko eta besteko lagunekin harremanetan, beste batzutan ibilaldi luzeak eginaz igali bila, bai eta ere arrantzan ibai ertzean geldirik geldirik noiz arraina etorriko ote den zain.

Gurasoekin dituzten harremanak ere biziak dira, beraz hauek agertzen duten oldartasunari erantzuten ikasten dute poliki poliki, eta edozeinengandik jasotako erasoari bakoitzaren oldartasunaz erantzuten ikasten dute, norbera bakarrik aldeztutzeko gai dela adierazi nahian, era honetara burujabetasuna landuz eta helburu bezala onartuz.

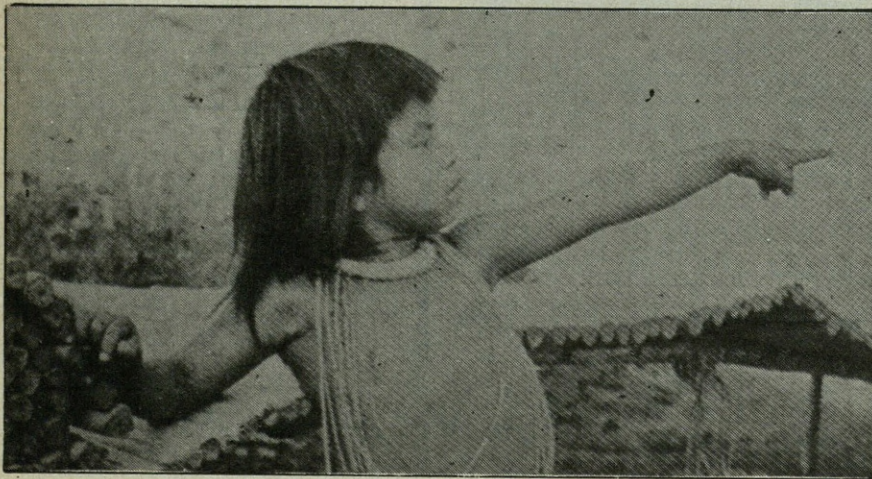
Gazterik egiten dira beren buruen jabe

Jokabide honen ondorio, jarrera askatu eta biziak dira, beti besteen erasoari erantzuteko gertu. Batez ere hamasei urte inguruan, oso nabarmen agertzen da jokabide hau, batzutan harrokeriaz jantzita. Nahi dutena, argi eta garbi adierazten dute, zurikeria eta menpekotasunik agertu gabe. Gauzak jasotzen eta gauzei erantzuten bat batean ikasirik bitzitan zehar.

Orokorki, esan dezakegu giza-harremanetan, gizabidetsu agertzen den elkarte delako. Laguntza eskeintzen ez den gizarteak, baizik eskatzen denean bakarrik. Kanpotik ikusten dugunentzako badirudi, harro usaina duela horrelako giza-jokabideak, baina barrundik bizi dutenentzako, bakoitzek dien gaitasunean oinarritzen den uestantza da. Honek ez du esan nahi, kezka gabeko harremanak direnak, beraz, horrelako gizarte motan ez da goxotasun gehiegi ageri, aginduak baizik eta askotan eztabaida gogorak sortzen dira. Dena oldarkortasuna hertzatu gabe hezitzeko aukera du, guraso eta helduek egindako errietak akuilagarriak bihurturik.

Beste zenbait berezitasun ere agertzen dira, senar emazteen arteko harremanetan... baina nahikoa dugu gaurkoz.

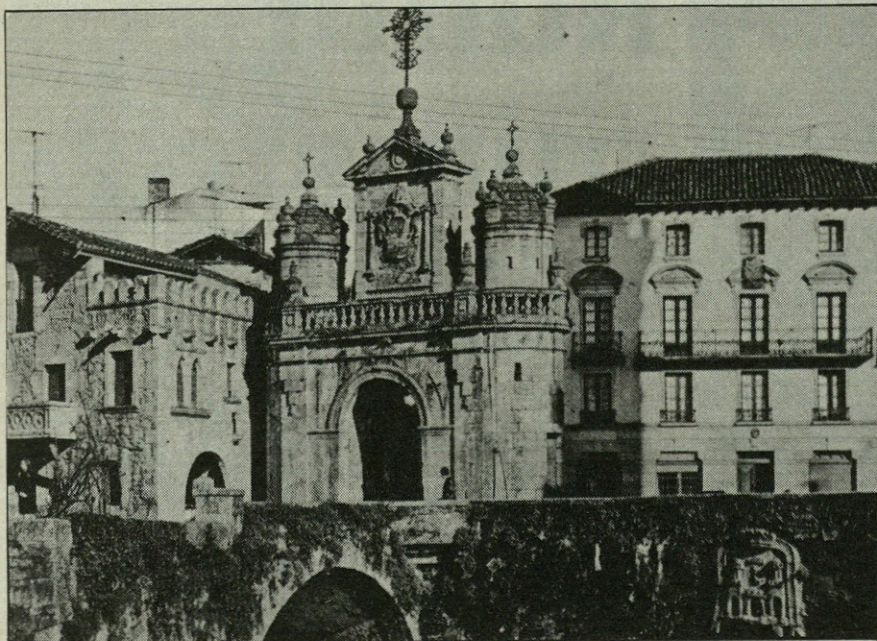
Arantxa UGARTETXEA

Lokalak eskatu eta Ertzantza bidali

Gazteria mugitzen da Durangon

Durangoko gazteen asanblea berria izan da azken egunotan eta haxe dugu zergatia: gazteentzako lokalak exigituz etxe bat okupatu zuten eta udalarekin arazoak izan zituzten honek Ertzantza gazteak handik ateratzeko aginduarekin bidali zuenean. Pasadizu honi esker jende askok jakin du GAZTE ASANBLADA dagoela, baina ez dute jakingo prolemaren nondik notakoa. Arazo honi azala kendu eta barnekoa ezagutzeko asmoz, asanblearen partaide batzurekin solasalditxo bat izan dugu.

ARGIA.— Noiz eta zer asmoz sortu zen Gazte Asanblada?

GAZTE ASANBLADA.— Begira, 1982.ean gazteen egoera ikusita, proiektuz eta ilusioz beterik geundenez, talde bat eratzea pentsatu genuen, politikoki pluralista, eta asanbleario izango zena.

A.— Kontaiezaguzue munimendua-
ren berri.

G. A.— Lehendabizi gazteen erakunde politikoei deitu genien, eta EGI, JARRAI eta beste zenbait independente etorri ziren, baina gero

EGIkoek alde egin zuten. Udalari mozio bat aurkeztea izan zen bigarren urratsa. Udalak ez zigun abegi onik egin. Bien bitartean kultur ekintza batzuek antolatu genituen: ihauteriak, zenbait ikastaro, jaialdiak e.a.

A.— Denbora horretan barrena zein izan zen udalaren jarrera?

G. A.— Hauteskunde garaia heldu zenean, (1984. urtea orduz gero) hasi ziren honetaz apur bat arduratzen. Lokalari baiezkua eman zioten «Casa de Doña María» delakoa aukeratzen zutelarik, aldi berean, udaletxera dei-

tu ziguten gure ideiak adierazi genie-zazkien. Gazte asanbleak aurkeztu zion bere egitarua. Jakinerazi zigutenez, berak ere programa bat prestatzen ari ziren, baina ez genuen gureaz erantzun zehatzik izan. Azkenean udalaren proiektua kaleratu zen guri fisisik esan barik.

A.— Zer nolako oinarriak ditu proiektu horrek?

G. A.— Batez ere etxea konpontzeko laguntza ekonomikoarena, gutxi gora behera 38'5 milioietakoa.

A.— Eta onartzen al duzue zuek proiektu hau?

G. A.— Ez, gazteak adinka banatzen baititu. 18 urtetik gorakoentzat itxita dago gainera, eta garrantzitsuenak, Eusko Jaurlaritzak «asesores de la juventud» direlakoak ezarri nahi dizkigula da.

A.— Onartu al ditu udalak zuen eskaintzak?

G. A.— Ez, hain zuzen horretxegatik jo dugu guk bide gogoragoetara gure burruka aurrera eroateko.

A.— Azalduko al zenukete hobeto hori?

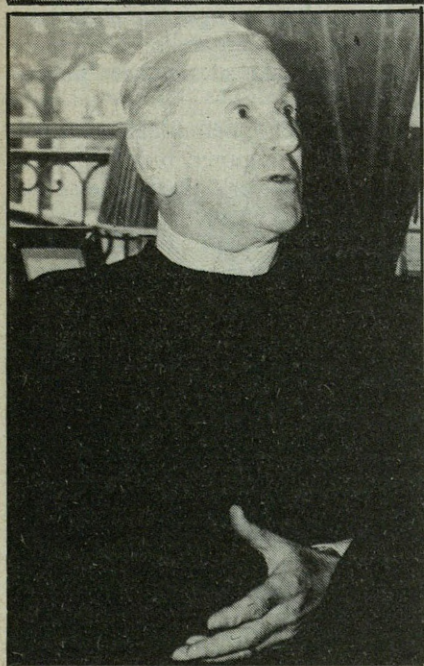
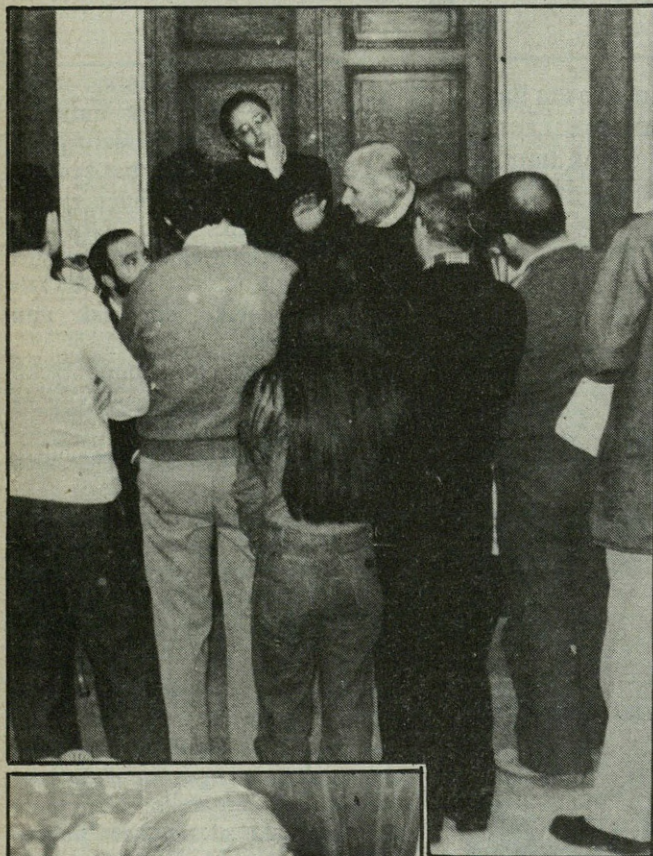
G. A.— Beno, beren legaltasunetik ezer iritsi ez dugunez, bide ilegal bat erogan dugu aurrera, aipatutako etxearen okupazioa alegia. Arratsaldez sartu ginen han, baina Ertzantzak denok hain ongi ezagutzen ditugun metodoen bidez goizeko 5etan atera gintuen. Egoera hau hurrengo egunetan berriz gertatu zen, guk okupatu eta haiek gu handik indarkeriaz atereaz.

Aipatu gabe ezin utzi udalak garbi utzi duela bere jarrera gazteei dago-kienez, baina baita OTAN-en kontuan, Durangon egin behar zen OTAN-en aurkako jaialdi bat galerazi egin bait zuen azken orduan, Ertzantza hara egurra banatzera bidaliz.

LARRABETZU ETA PEIFER

Telesforo de Monzonen idazlan guztiak
argitaratuko «Jaizkibel»ek

K. Izagirre:

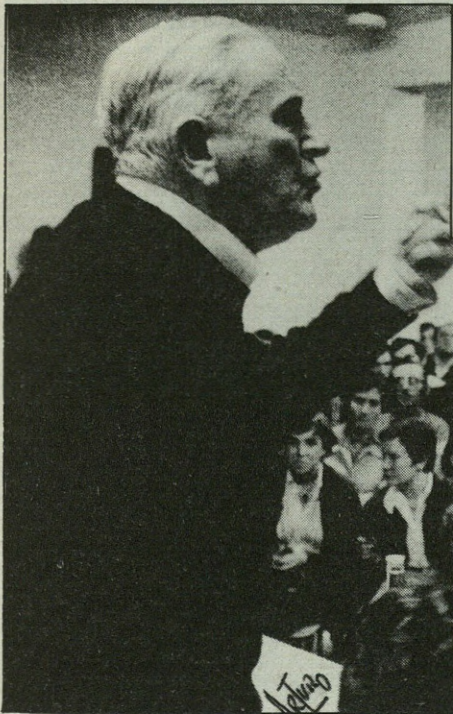
« Idazten zekien kultur ministro bakarra izan da »

Telesforo de Monzon, azken urteotan Euskal Herriak eman duen pertsona interesanteenetako bat izan dela gutxi eztabaidatuko dute gaur egun Euskal Herrian. Denon historia esplikatzeko elementu paregabeaz gainera, XX. gizaldiko gure herriaren lekuko aparta izan dugu. Gure herriaren bizia barne barnetik bizi izan eta egiten ere saiatu zena, Koldo Izagirre, bere idazlan guztien bilduma egin duenak esaten digun bezala, ;;sekula baino Jelkideago;; hil zen arte. Abertzale bere barne sustrai sakonenean, abertzaletasunaren bi belaunaldi desberdinen zubi izatea lortu zuena ezagutzea, behar beharrezkoa zaio abertzaleari eta gure herriaren azken urte hauotako katramilak ulertu nahi dituen edonori.

Lan mardula Koldo Izagirre euskal idazleak oraingo honetan hartu eta burutu berri duena. Orain dela bi urte hasi eta gaur arte Monzonen bizitzan murgildu eta bere idatzi, mitin, poema eta antzerki guztiak bildu dizkigu Koldok. Eta lan guztia osatzen duten sei tomoe-tatik lehenengo hirurak inprentak bukatzeaz dituenen, eta dagoeneko eskaintza zabaltzen hasia denean, bere-gana jo dugu, ARGIAren irakurleak lan esker-ga honen berri izan dezan.

ARGIA.— Nola okurritu zitzizun Monzon-en lanen bilduma hau ateratzea?

Koldo Izagirre.— Bestelako galdera bat egingo nuke nik. Nolatan ez da orain arte Monzonen lanen bilduma argitaratu? Baina noski, galdera hori beste zenbait egin beharko litzaioke.

A.— Beti ere garrantzizkoago delarik gizon-politikoak gizon-artistikoa baino?

K.I.— Frase bezala esan daiteke «Es uno de los pocos ministros de cultura que he conocido que sepa escribir». Praktikamentean herri honetan idazten jakin izan duen kultur ministro bakarra. Leizaola kultur ministroa izan zen, eta ez daki idazten, ez euskaraz eta ez erdaraz. Telesforok, hitzegiteaz gain idazten ere bazekien.

A.— Noiz izan zen kultur ministro?

K.I.— Exilioan izan zen eta izugarritzko lana desarrolatu zuen Euskalt-

zaleen Biltzarrean eta bertsolariak antolatzen bestaldean... Oso lan inportantea egin zuen. Hor hasi zen «Al-derdi»n euskaraz idazten, antzerki lanak egiten, poemak... Nik uste dut bokazioz ere kultura gizona zela. Noiz-pait esan izan duela uste dut beretzat politika sakrifizio bat bezala zela, berari idaztea eta gehiago gustatzen zitzaizkiola baina... Hori lojiko da. Kultura gizona ez zen gerora egin. Ez zen eskapismo bat izan; ez eta gutxiagorik ere. Bera Bergaran politika publikoan azaldu zenean zinegotzi bezala, ardura handia izan zuen eskolare-

kin. Eskola primariako batzordekoa zen. Bergarako eskoletan euskara sartzeko plan bat ere aurkeztu zuen. Beti oso kezkatua izan da bai euskaraz eta bai. hezkuntzaz. Bere bokazioa aberria da. Bere bizitza osoa eskaini du. Dena egon da Euskal Herriaren ideal horren funtzioan.

A.— Nolabait jeltkidismo eta etismoaren arteko zubia?

K.I.— Bai. Eta gainera bere iturburuak ukatu gabe. Berak beti katolikoa dela esango du baina oso gizon tolerantia... Bai bere bizitzan, bai bere obran eboluzio handi bat ikusten da. Bai eta hizkuntzan ere. Euskara batua sortu zenez geroztik euskara batuan idatzi du. Oso euskara batua elegantean gainera. Azkenengo gerra karlistan hemendik ihes egindako liberekin gertatzen zen bezala, Iturriaga eta beste zenbaitekin, gipuzkera aberastu bat erabiltzen zuten, bestaldean ibilitako jiroak eta sartuaz... Monzonek ere berdin. Bergara inguruko bizkaitar kutsu hori eta gainera bestaldekoa jaso zuen bere euskarak. Bere euskara Euskal Herriaren sintesis bat zen.

A.— Zer da jaso duzuen liburuan?

K.I.— Hitzak eta idatziak. Publikatutako guztia. Ineditoren bat ere izango da.

Bizitza publikoan nola agertzen den ikusi dugu: aurrena zinegotzi bezala, gero Gipuzko Buru Batzarrean, gero parlamentari, tarte horretan, 1931-36 mitinetan, eta gainera mitinetan euskaraz oso gogor egin zuen bakarrene-takoa... Beste gauza bat ere probokatu zuen: prentsa nazionalistan bere dis-kurtso asko eta asko euskaraz agert-zea. Oso oso gauza interesgarria da. Euskararentzako terreno bat irabazi zuen, zeren eta «El día»n eta «Euzka-di»n, bazegoen «Euskal orria» euska-raren txokoa. Gaur bezala. Lan han-dia egin zuen hor.

Ameriketan idatziko du lehendabi-ziko poema liburua. Gero hemen bi-garrena 1947.ean eta hasten da «Alderdi»n erregularki idazten 1961.a arte. Eta gero «Enbata»n. Gero «Anai artea» sortzen du etabar. «Enbata»n 75-77a bitartean. Tarte horretan, 61tik 75a bitartean teatroa idazten du. «En-bata» utzi eta 77tik aurrera «Egin»en.

A.— Gcuza hauek denak irakurri eta jerraitu ondoren... nola esplikatzen da bere eboluzioa?

K.I.— Bitalismoagatik eta printzi-pioengatik. Beste batzuk beste espli-kazio batzuk ere eman dituzte: «opor-tunista» etabar; baina bueno, oportu-nista bezala aukera gehiago zeuzkan bere partiduen barruan.

Eboluzioarena... desenkantoa; desenkantoa PNVrekin. Eta gero be-launaldi berriekin konektatu egin zuela. Errefuxiatuekin... Nik uste Euskal Herriaren dinamikak harrapa-tu duen pertsona bat izan dela. Resis-tente bat zen.

Hiru oinarri agertzen dira gerra au-rrean ere, eta gero hil aurretik egin zuen bere artikulur horretan ere «Hiru oinarri» izenekoan, Euskara, Sobera-nia eta Berdintasuna euskaldun eta etorkinen artean. Integración nacio-

nal, Soberanía y Euskara. Euskadiren hiru oinarriak.

Askotan, erdeinuz eta esan izan zaio poeta bat zela. Insultatzera ausartu ez baina insulto bezala «Era un poeta», «Un poeta de la política», «Un utópico de la política». Politikan utopikoari tokirik uzten ez bazaio...

Nik uste inguruak asko influentzia-tutako gizona dela. Ez dut uste hegan bizi zenik. Poeta baino prosalaria da. Prosan maisu da. Poesian, Ameriketa-tik idatzitako poemak, Euskadira se-kula itzuliko ez dela uste duenean, eta Euskadi bera sekula santan ez dela berririo izanen uste duenean... edozein poema idatz zezakeen.

A.— Idazkera aldetik edo, egiten zi-tuen analisien sakontasunagatik?

K.I.— Bai. Eta gainera euskara abe-ratsa eta prosa elegantea zeuzkan. Be-ra bezalakoa, elegantea. Eta bazekien anekdota xume bati halako gai nagusi bat sor erazten. Maisu bat artikulis-moan.

A.— Bere bizitzan momentu ga-rrantzitsu eta ezberdinak ere badau-de...

K.I.— Guretzat, bila ibili garenont-zat, gerra aurreko garaia oso interes-garria izan da. Garai hori ezagutu ez genuenontzat oso aberasgarria da.

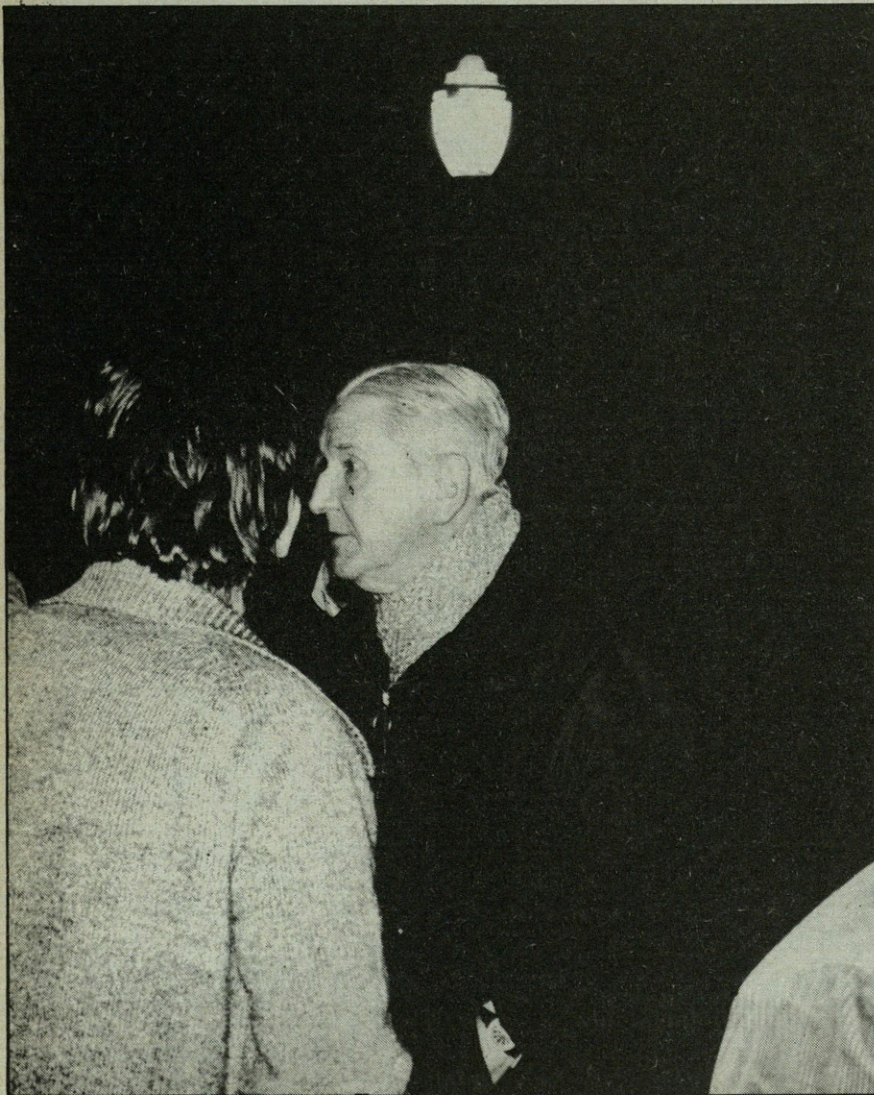
A.— Momentu polemiko batzuk ba-dauzka. Bere bizitzari buruz hitzegiten denean, gaztetako bere monarkiko izate hura...

K.I.— Bai, baina berak ere esaten du monarkikoei beraiek bultzatuta zutela nazionalismorantz. Irteerarik ez eta Euskal Herriaren eskubideen de-ja-zioa... Euskararekin abertzaletu zen eta horretara bultzatu zuten. Gero PNVk bultzatuko zuen ezker abertza-lera, baina inoiz ere jeltxidismoa utzi gabe.

Parlamentarismoa, frente popula-rra, gerra antifasista bat, gerra mun-dial bat beraiek ere tartean harrapatu dituelarik, zuzenean edo bestela, 40 urteko exilioa...

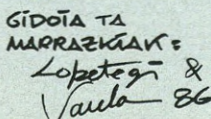
Gizon honestoa zen. Eta nik uste bere garaikoei ez zeukaten gauza bat zuela: ez zen kalkuladore hotz bat. Bi-ziagoa zen. Horregatik esaten zituen egia handiagoak. Ez zen partido gizo-na. Noizbait, gaztetan, Euskadi dela euskaldunon aberria ikasi zuen, eta si-nistu egin zuen, ezeptizismorik gabe. Eta hil ere, sekulan baino jeltkideago hil zen. Gazte bizi eta gazte hil zen Monzon.

L. BASTIDA

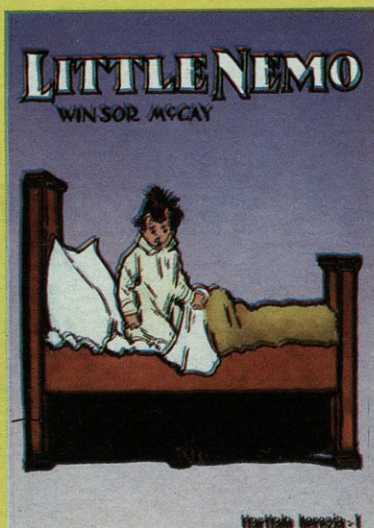

[illegible]

1. zenbakia

EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

SASTRE
AUZMENDI

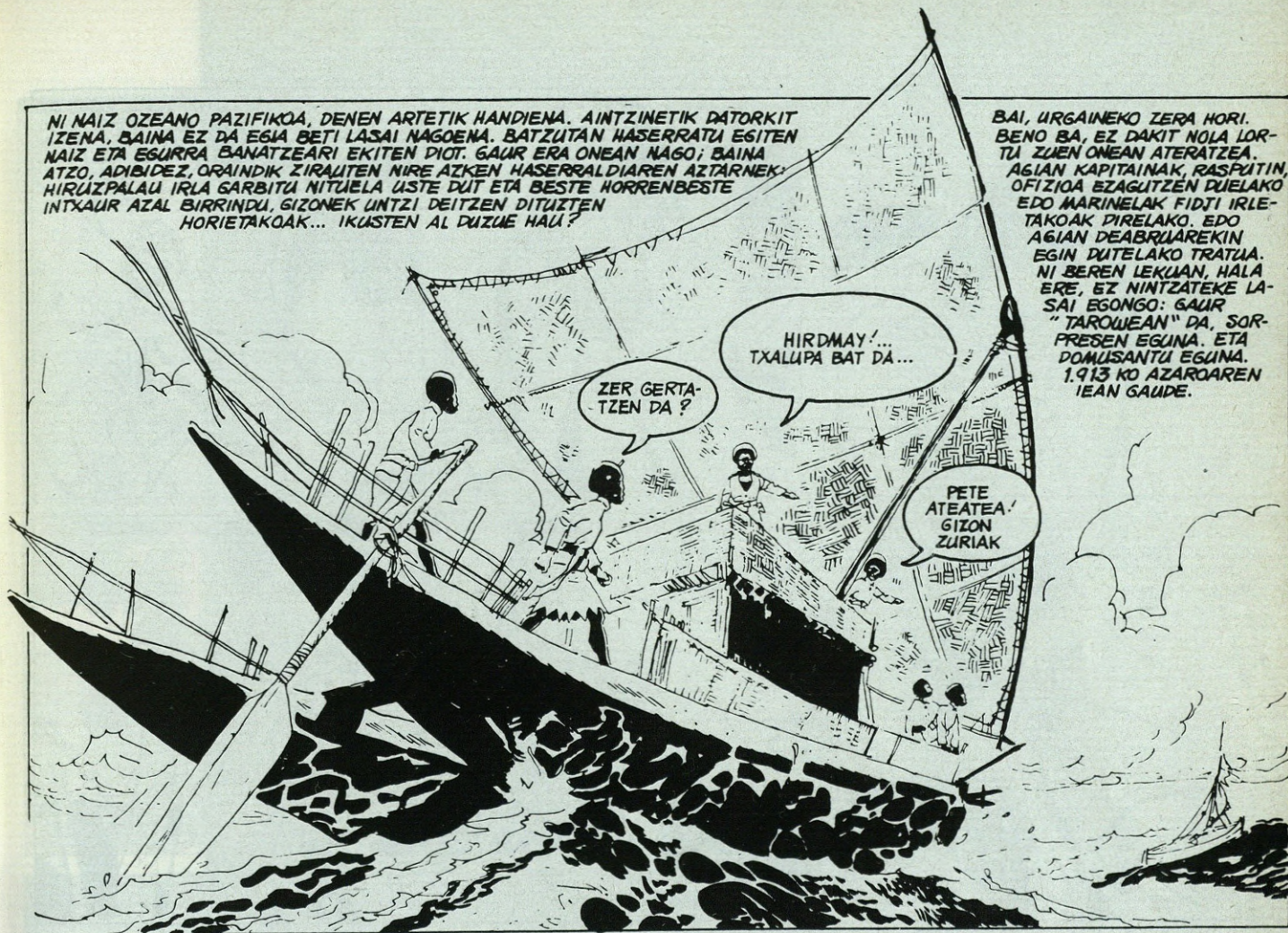
**MODARI HOR KONPON
ALA AUZMENDIRI TXANPON**

VERGARA, 1-DONOSTIA

**DONOSTIAKO
ESTILOA**

NI NAIZ OZEANO PAZIFIKOA, DENEN ARTETIK HANDIENA. AINTZINETIK DATORKIT IZENA. BAINA EZ DA EGIA BETI LASAI NAGOENA. BATZUTAN HASERRATU EGITEN NAIZ ETA ESURRA BANATZEARI EKITEN DIOT. GAUR ERA ONEAN NAGO; BAINA ATZO, ADIBIDEZ, ORAINDIK ZIRAUTEN NIRE AZKEN HASERRALDIAREN AZTARNEK. HIRUZPALAU IRLA GARBITU NITUELA USTE DUT ETA BESTE HORRENBESTE INTXAUR AZAL BIRRINDU, GIZONEK UNTZI DEITZEN DITUZTEN HORIETAKOAK... IKUSTEN AL DUZUE HAU?

BAI, URGAINENKO ZERA HORI. BENO BA, EZ DAKIT NOLA LORTU ZUEN ONEAN ATERATZEA. AGIAN KAPITAINAK, RASPUTIN, OFIZIOA EZAGUTZEN DUELAKO EDO MARINELAK FIDTI IRLETAKOAK DUELAKO. EDO AGIAN DEABRUAREKIN EGIN DUELAKO TRATUA. NI BEREN LEKUAN, HALA ERE, EZ NINTZATEKE LASAI EGONGO: GAUR "TAROWEAN" DA, SORPRESEN EGUNA. ETA DOMUSANTU EGUNA. 1.913 KO AZAROAREN IEAN GAUDE.

ZER GERTATZEN DA?

HIRDMAY!... TXALUPA BAT DA...

PETE ATEATEA! GIZON ZURIAK

EVARUA-T-EATUA... BI NAUFRAGO DIRA.

HILIK?

AINE... BI GAZTE... BATA EMAKUMEA, BESTEA GIZONA.

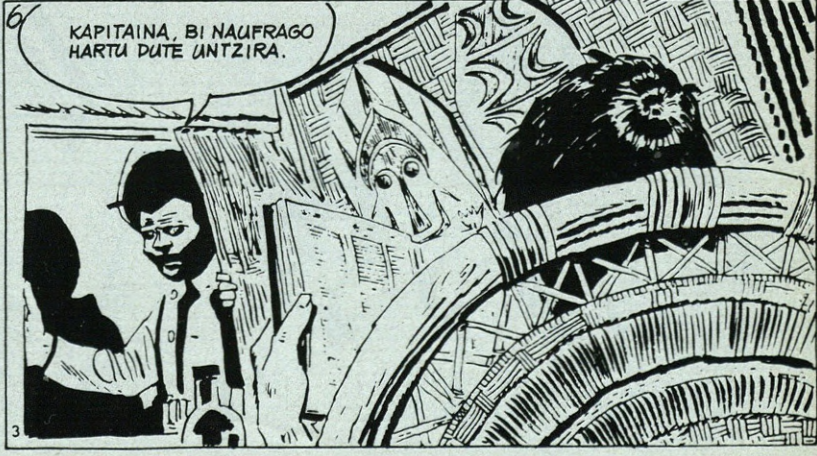

HILIK EZ... LOTAN!

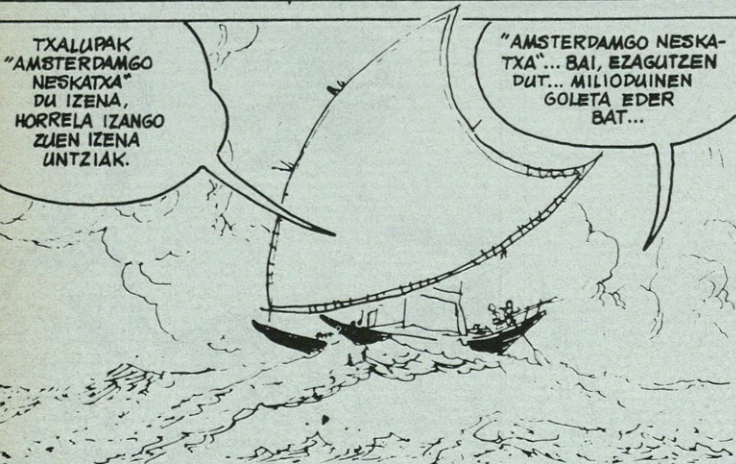

DEITU KAPITAINA

UGH!

KAPITAINA, BI NAUFRAGO HARTU DUTE UNTZIRA.

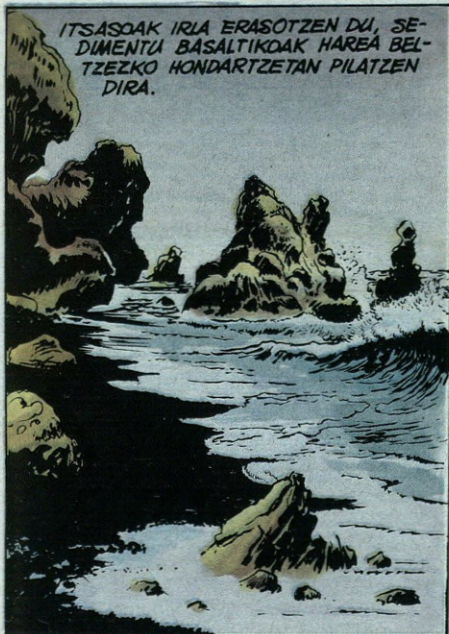
ORAIN MILIOKA URTE, SUMENDI BAT
LEHERTU ZEN EKIALDEKO AFRIKAN
ZEHAR, LABA ETA ERRAUTSETAKO MAG-
MA BOTEAZ... MENDETAN ZEHAR, LEHER-
KETEK BIZIRIK ZIRAUTEN.

KRISIALDIAREN ATZETIK LASAIUNEAK.
ONDOREN ERRALDOIA BARETU ETA LOAK
HARTZEN DU. URAREN KONTAKTUAN
BAPATEAN FIXATZEAN, FORMA
ARRARAK HARTU DITU
LABAK...

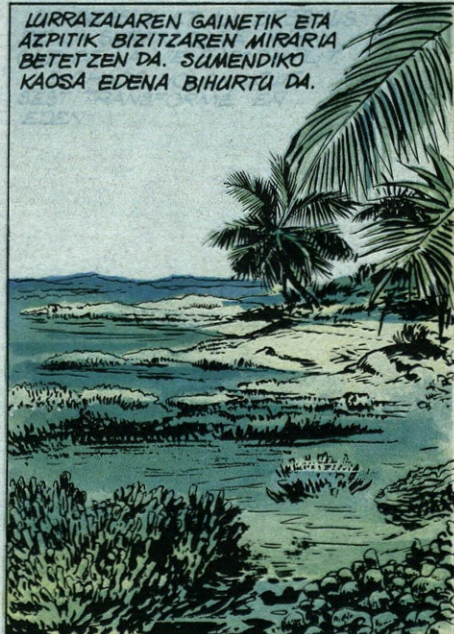
ITSASOAK IRLA ERASOTZEN DU, SE-
DIMENTU BASALTIKOAK HAREA BEL-
TZEKO HONDARTZETAN PILATZEN
DIRA.

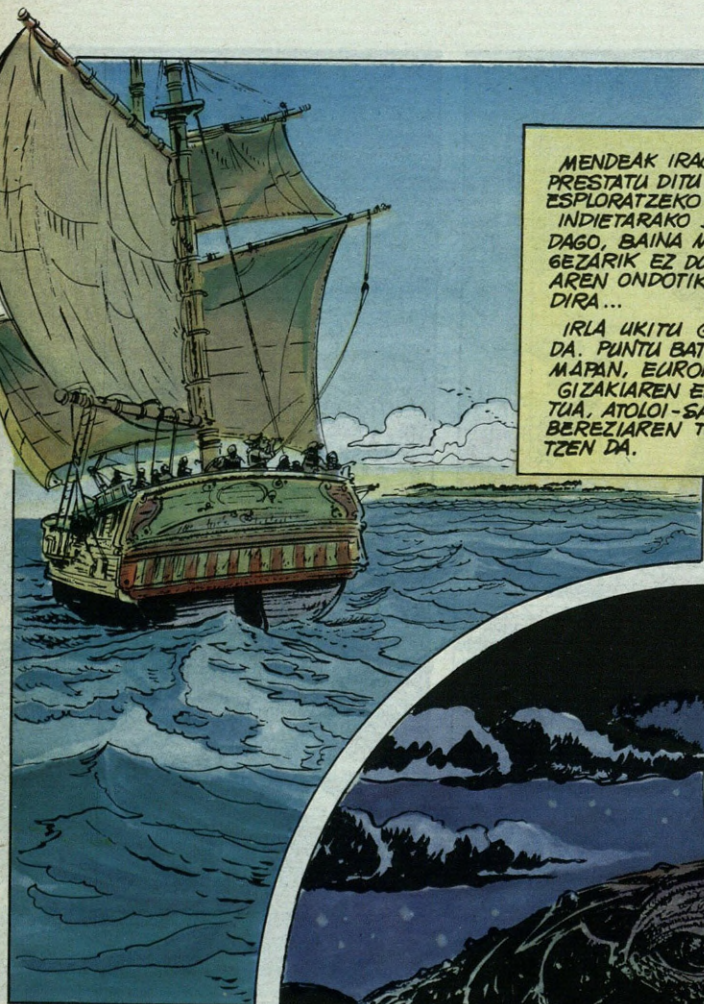

HAIZE ETA KORRONTEEK BIZIAREN
HAZIA DAKARTE BERAIEKIN PROMETATUTA-
KO LUR HONEN ITSASERTZ GAINERA...

LURRAZALAREN GAINETIK ETA
AZPITIK BIZITZAREN MIRARIA
BETETZEN DA. SUMENDIKO
KAOSA EDENA BIHURTU DA.

MENDEAK IRAGAN DIRA... UNTZIAK
PRESTATU DITU GIZAKIAK PLANETA
ESPLORATZEKO.

INDIETARAKO BIDEA ZABALIK
DAGO, BAINA MARINELAK UR
GEZARIK EZ DUEN ATOLOI TXIKI-
AREN ONDOTIK PASATZEN
DIRA...

IRLA UKITU GABE MANTENTZEN
DA. PUNTU BAT BESTERIK EZ DA
MAPAN, EUROPA DERITZONA.
GIZAKIAREN ERASOETATIK BABES-
TUA, ATOLOI-SANTUTEGIA, FAUNA
BEREZIAREN TOPALEKUA BILAKA-
TZEN DA.

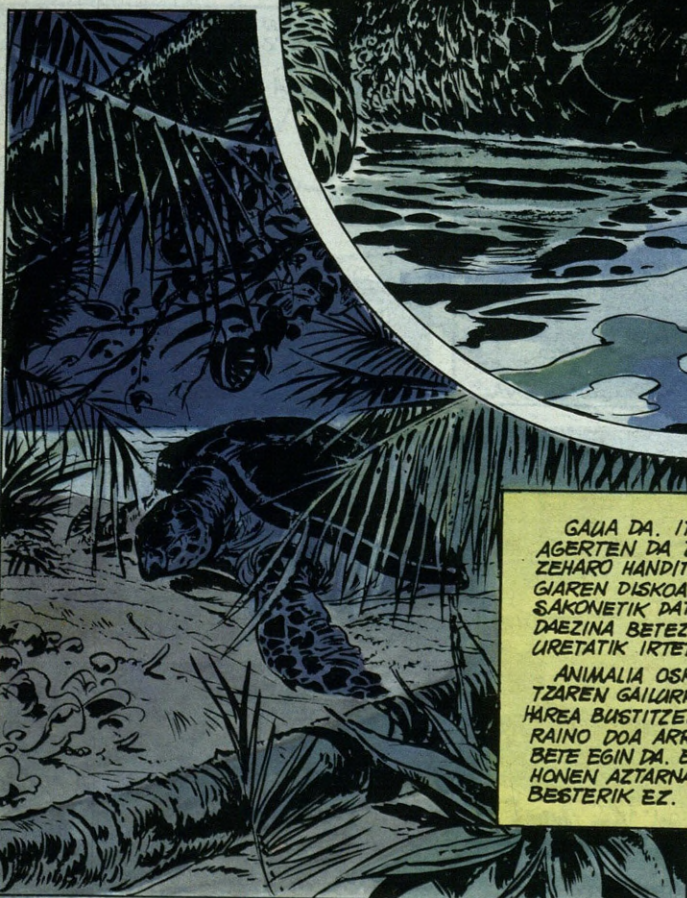
AFRIQUE ORIENTALE

MER
DES INDES

MOZAMBIQUE

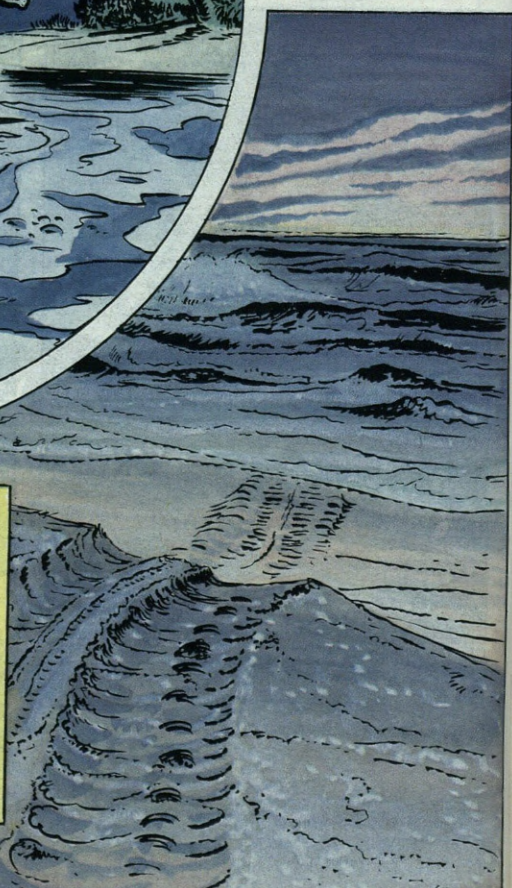
EUROPA

MADAGASCAR

GAUA DA. ITZAL IZUGARRIA
AGERTEN DA ZERU ERTZEAN
ZEHARO HANDITURIK DAGOEN ILAR-
GIAREN DISKOAN. MENDETAKO ZULO
SAKONETIK DATORREN OHITURA AL-
DAEZINA BETEZ, IRUDI FANTASTIKOA
URETATIK IRTETZEN DA.

ANIMALIA OSKOLEZTATUA HONPAR-
TZAREN GAILURRERAINO, MAREEK
HAREA BUSTITZEN EZ DUTEN LEKU-
RAINO DOA ARRASTAKA. MISTERIOA
BETE EGIN DA. EGUINSENTIAN, BIDAIA
HONEN AZTARNA ENIGMATIKOAK
BESTERIK EZ.

UNE HORRETAN FORMA
EZAGUNA DUEN UNTZIA
AGERTZEN DA IRLAREN
ONDORA.

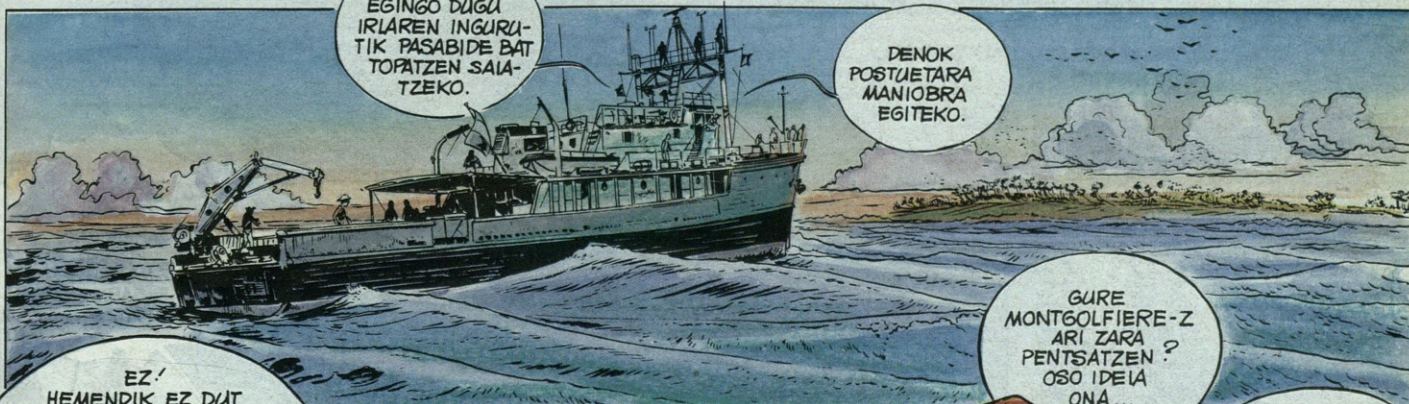
HORRA HOR!
ZURE ATOLOI FAMATUA!
OZEANO INDIKOA ETA MOZAN-
BIKEKO KANALA ARKAITZ HO-
RRENGATIK ZEHARKATU DI-
TUGULA PENTSATZEA ...
SINISTU BEHARKO BERTAN
DAGOENAK PENIA ME-
REZI DUELA.

EUROPA
ATOLOIA HARRI-
GARRIA DA... BAINA
ZAILENA EGITEKO DU-
GU. KORALEZKO HESIA
GAINDITZEA CALYP-
SOREKIN, AIN-
TZIRAN SAR-
TZEKO...

BUELTA BAT
EGINGO DUGU
IRLAREN INGURU-
TIK PASABIDE BAT
TOPATZEN SAIA-
TZEKO.

DENOK
POSTUETARA
MANIOBRA
EGITEKO.

EZ!
HEMENDIK EZ DUT
NAHIKO PASABIDE SAKONIK
IKUSTEN... HAMAR OINETAKO
SARKURA DUGU ETA HORRELA
CALYPSOREKIN ARREZIFEETAN
HONDOA JOTZEKO ARRISKUA
DUGU. AMORRATZEKOA DA
BAINA NIK USTE DUT AMO-
RE EMAN BEHARKO
DUGULA.

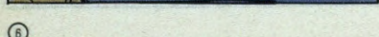
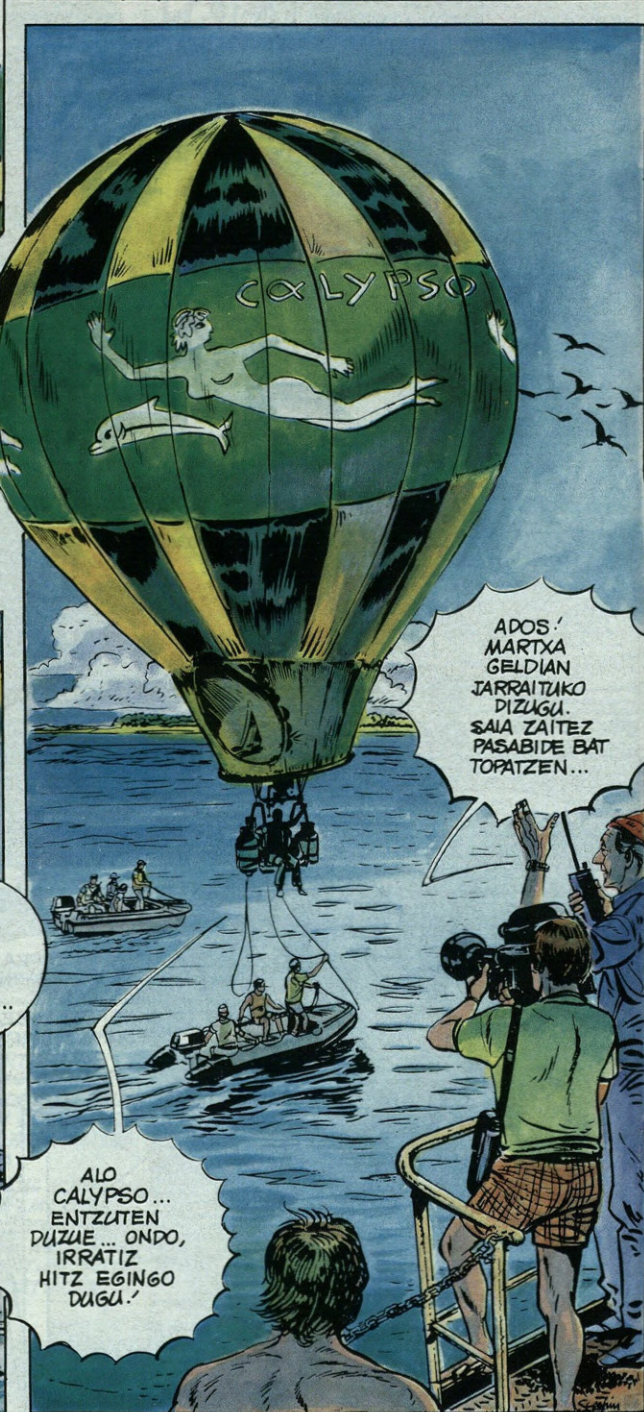
ETA
TXORIEN BIDEA
HARTUKO BAGENU?
HAN GOITIK
IKUSPEGI HOBEA
EDUKI BEHAR
DA.

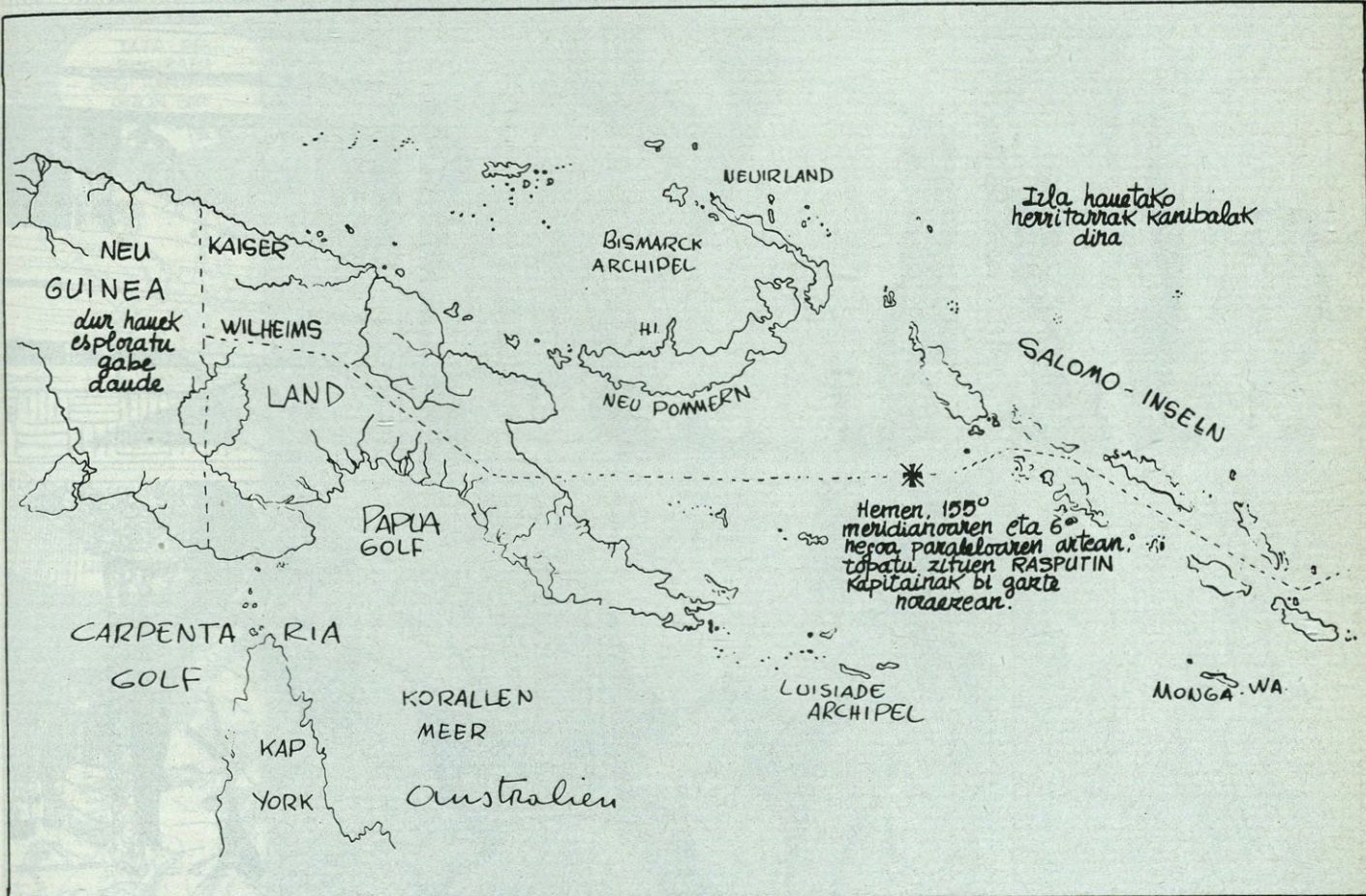
GURE
MONTGOLFIERE-Z
ARI ZARA
PENTSATZEN?
OSO IDEIA
ONA...

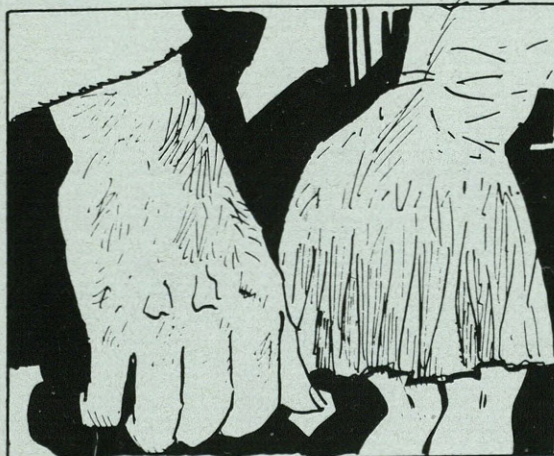

BEREHALA
PRESTARAZIKO
DUT...
AIRE BERO PIXKA
BAT ETA GEHIA-
GO JAKINGO
DUGU.

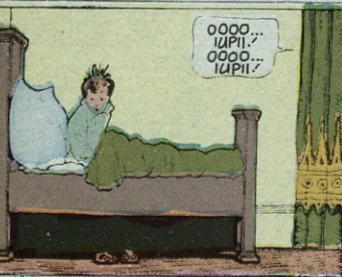

LITTLE NEMO IN SLUMBERLAND

NEMO 10 ZEGOEN GERLA-OIHU INDIO BATEK...

2...ESNARAZI ZUENEAN, AZALGORRI BAT IKASI ZUEN BERE AUZOKO...

3...NESKA BAT ERAMATEN, BERE AITONAREN ESKOPEAREN BILA JOAN ZEN...

4...ETA HAREKIN ESKUAN IRTEN ZEN. MUTIL AUSAITA ZEN NEMO.

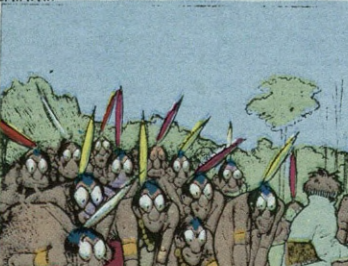
GERLA BIDEAN JARRI ZEN NEMO. EZ ZEN BELDUR, AITONAK ESANA BAIT ZION ESKOPETA HURA NAHIKOA ZELA ZIREN ETA EZ ZIREN ETSIAIAK...

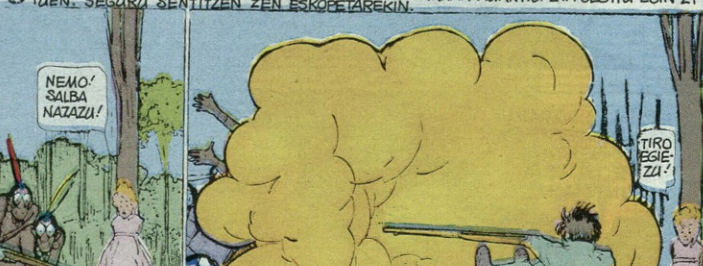
6...ETA BEREN SENIDEAK JUNTATZEKO, INDIOEN AZTARNAK AURKITU ETA SEGITU EGIN ZITUEN. SEGURA SENTITZEN ZEN ESKOPETAREKIN.

SASI BATZUEN ONDOAN NESKAREN OIHUAK ENTZUN ZITAEN...

8 BAINA HARENGANA IRISTEAN INDIO PILO BAT IKASI ZUEN...

9...BERE ATZETIK, ESKOPETA KENDU NAHIAN. APUNTATU ETA PAM!

11...HANDIK EZ BAIT ZEGOEN MANDORIK. GERO ETORRI ZENA ERE EZ ZEN...

12...TXANTXETAKOIA IZAN: 100 METROTAKO ERORIALDIA. EZ ZUEN MINIK HARTU...

13...BAINA INDIOAK ATZEAN IKUSIZ OIHUKA HASTI ZEN, AMONA ESNARAZIZ.

13...BAINA INDIOAK ATZEAN IKUSIZ OIHUKA HASTI ZEN, AMONA ESNARAZIZ.

13...BAINA INDIOAK ATZEAN IKUSIZ OIHUKA HASTI ZEN, AMONA ESNARAZIZ.

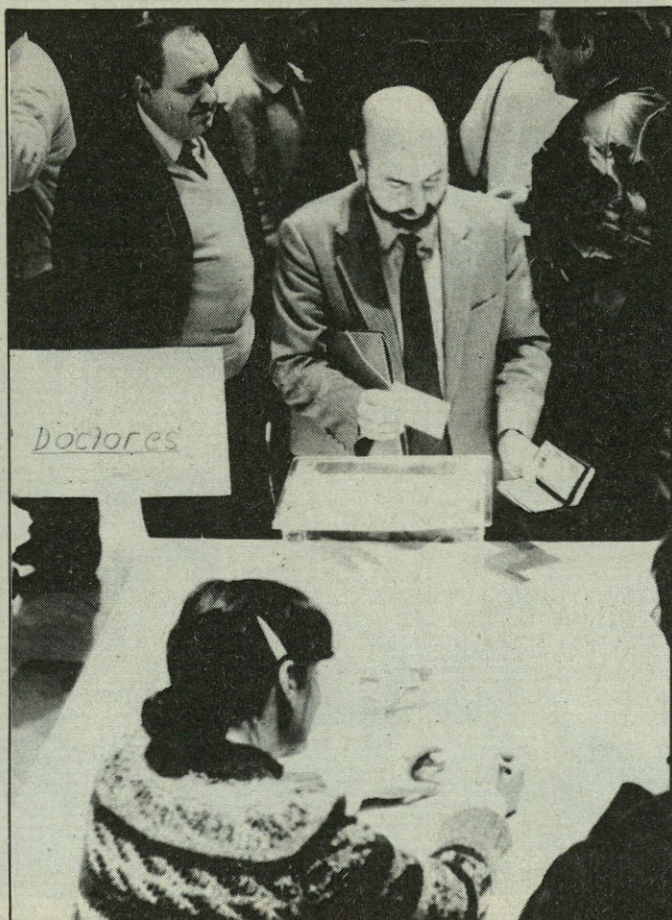
13...BAINA INDIOAK ATZEAN IKUSIZ OIHUKA HASTI ZEN, AMONA ESNARAZIZ.

13...BAINA INDIOAK ATZEAN IKUSIZ OIHUKA HASTI ZEN, AMONA ESNARAZIZ.

Azken Klaustroa dela eta

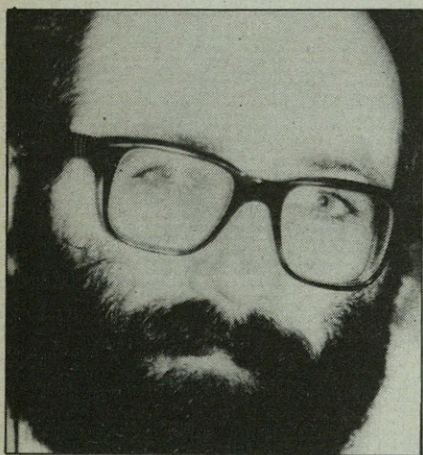
Euskal Herriko Unibertsitatea, krisiari irtenbiderik aurkitu ezinik

Celestino del Arenal, azken Klaustroan botoa emateko garaian.

Krisian murgilduta omen dago UPV-EHU erakundea; Goio Monreal errektore ohiak j imisioa aurkeztu eta aldegin zuenetik iragan dira hilabete luzeak, eta aurkeztu da hainbat kandidatu errektoregoa hartzeko asmotan, baina ez du batek ere apoio nahikorik lortu; tartean, izan dira Klaustro-bilera trumoiitsuak, kontsentsuak lortzeko ahaleginak batetik, sakoneko arazoak konpontzeko proposamenak bestetik, ikasle, administrazio-langile eta irakasleen grebaldi eta protestaldiak... eta sei hilabeteko epean soluzio bat aurkitzeko enkargua zuen Arantxa Mendizabal behin-behineko errektoreak, badaramatza bederatzi kargu gorenean jezarrita eta beste biderik zabaldu gabe. Azken egunotan izan den Klaustroan bai Celestino del Arenalen bai Emilio Barberáren kandidaturak aurrera atera ezinean geratu zirenean, jende askoren esperantzari leiho bat baino gehiago itxi zitzaizkion. Krisi horren gorabeherak eta sakoneko arrazoiak ezagutu nahirik, hiru pertsonarekin egin dugu berba: Barberáren ekipoa Euskararako Errektoreorde postua zuen Jazinto Iturberekin, Celestinoren kandidaturan postu bera zuen Pello Salabururekin, eta Klaustroan sektore kritikoa ordezkar den Jose Ramon Etxebarriarekin.

Jazinto Iturbe: «Euskararen militanteak baino, martiriak behar ditugu»

Jazinto Iturberen ustez, lehentasuna Euskararako Batzordea konbokatzeak luke, eta honexek eman beharreko hurrengo pausuak aginduko lituzke. Eman beharreko aldaketei buruz, hauxe esan digu: «Guk, euskaldunok, unibertsitate egina topatu genuen, eta orain euskal unibertsitatea bilakatu dadin, erakundea aldatu eta transformatu egin behar dugu. Erakundearen inertziaren kontra egin behar dugu.

Penb da, baina horrela da. Egitura guztien birmoldaketa proposatu eta egin: irakaslegoaren plantila birpentsatu, AZP- (Administratzaileorako eta Zerbitzurako Plantila) birpentsatu, etab. etab. Honetarako, euskararen militanteak behar ditugu, are gehiago, euskararen martiriak behar dira. Benetan euskal unibertsitatea nahi badugu, nahi hori kostatu egingo zaigu».

Klaustroaren gehiengoari buruzko interpretazioak errektore gabe utzi gaituen arren, askorentzat, hilaren 15eko hautaketan Barberáren kandidatura irabazle suertatu zen. Berarekin batera, Jazinto Iturbe izango genukeen euskararako errektoreorde. Guk eskatu nahi izan diogun lehena zera izan da, oraingo momentuaren balorazioa egitea. «Bi modutara egin daiteke, denboran zehar eta oraingo momentua absolutoki ikustea. Denboran zehar hartuta, argi dago oraingo egoera hobeagoa dela orain hamar urtetakoa baino. Hala ere, absolutoki ikusita, egoera eskasa dela esango nuke. Ez da egoera normalizatu batetara egon beharko lukeena». Iturberi oraingo errektorerik eza kaltegarria iruditzen zaio, ez baita Estatutuen garapena bizkortzen. Bestalde, behin behineko egoeran egonda, ezin daiteke euskararen egoera behar bezala normaldu.

«Gure euskararekiko helburu nagusia, Estatutuak aurrera eramatea da. VIII. artikulua, hau da euskararena, ona da eta horretan denak bat nator. Artikulu hori gainera, oso zehatza da, ez da batere anbigua. Horren arabera, Euskararako Kabinete Teknikoa, Batzordea, eta zentruetako batzordeak martxan eta lanean jarri beharko dira, hainbat eta arinen».

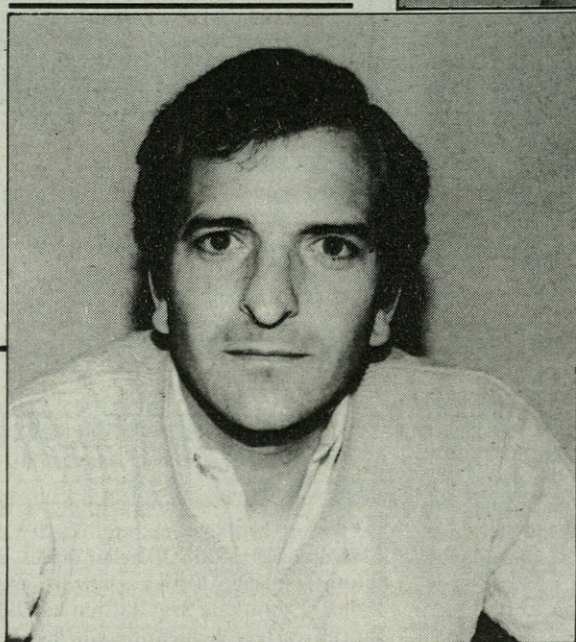
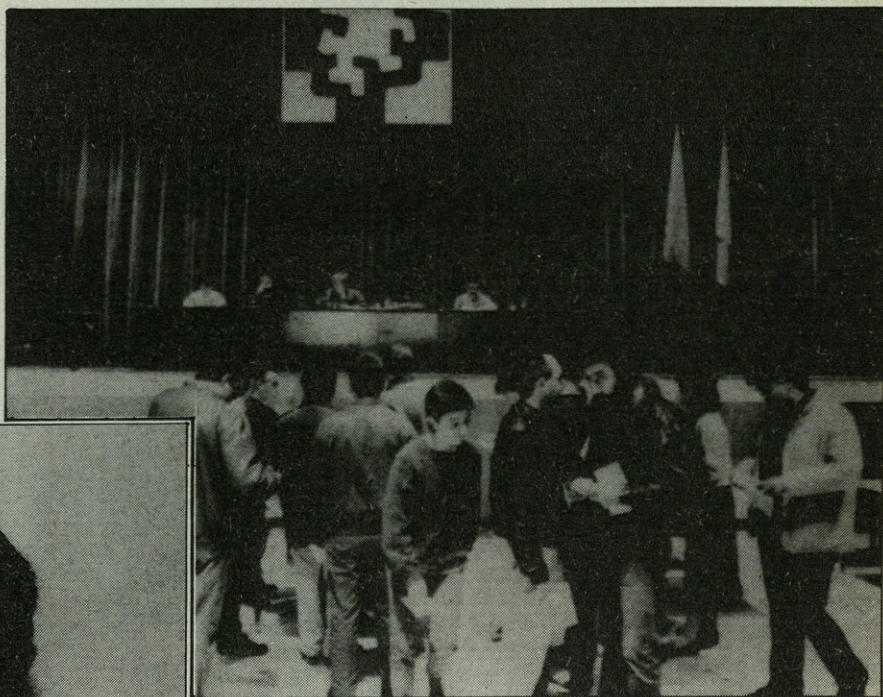
Jazinto Iturbek zera pentsatzen du, unibertsitatea Euskal Herri osorako zerbitzu modura eskaini behar dela, eta bere eraginak gizarte unibertsitariotik kanpora ere joan behar duela; hedapen unibertsitarioa euskaldunengana zuzenduz.

Unibertsitatea euskalduntze honetan (arazo puntual eta teknikoak bada ere) elebitasuna agirian utzi beharra dagoela pentsatzen du, komunikatu, menbreteak eta abar euskaraz agertaraziz.

«Dena den, eta hau garrantzitsua da, jadanik egindako unibertsitatea euskalduntzeko, bost urte baino gehiago behar da, eta beraz, kandidatura baten hedapena baino gehiago; eta ez bakarrik hori, baizik eta ikasle batek normalki pasatzen dituen urteak ere baino gehiago. Euskalduntze prozesua lortzeko, unibertsitatean denbora luzea pasatzen dutenekin kontaktua beharrezkoa da, hau da, batez ere irakasleekin kontatu behar da. Beste era batera esanda, euskalduntzearen problematika irakaslegoaren problematika da, eta heurak dira datorren ikasleagoa motibatzea behar dutenak. Ikasleek bai, ikasleek exijitu egin behar dute, baina lana irakasleena eta unibertsitatearena izango da, kabinete edo institutuaren bidez zuzenduta».

Azken puntu bezala, Jazinto Iturbek zera azaldu digu, Euskal Herria horren txikia izanda, ezin daitekeela egon espezialitate guztiak dituen unibertsiterik. Batzuk beraz, gaztelaniaz beharko dute, ez bait da posible 600.000 mila bizilagun baino gutxiago duen herrian espezialitate denak euskaraz egotea, Islandian edo gurea bezalako herrietan ez dagoen bezala. Egon behar dute aldiz, funtzio biderkatzailea dutenak: Magisteritza, Kartzaritza, etab.

Jose Ramon Etxebarria: «Aldatu egin behar dira UPV-EH Uren Estatutuak»

ARGIA.— Non dago krisi honen hasiera, zure ustez?

Jose Ramon Etxebarria.— Uste dut UPV-EH Uren Estatutuen onarpenean kokatu beharko genukeela oraingo egoeraren zergatia. Begira, Estatutu horiek indar konkretu batzuren akordioaren ondorio izan ziren, eta funtsean Madriletik inposatutako Ley de Reforma Universitaria (LRU) ezartzen diote UPV-EH Uri. Harrigarrena zera da, batzuk eta besteek esandakoaren arabera, Estatutu hauek ez direla inoren gustokoak; baina sektore horiek, autozentsura ikaragarri praktikatuz, gaitzerdi bezala onartu dituzte.

A.— Zeintzuk dira, bada, Estatutuak plazaratzen dituen arazo nagusiak?

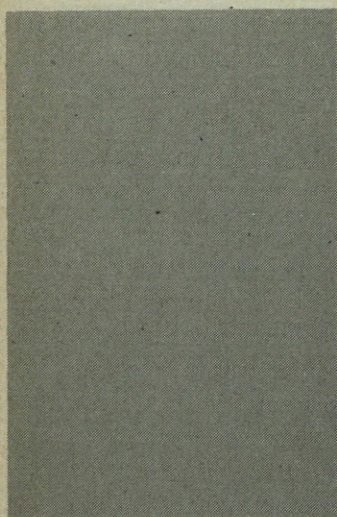
J.R.E.— Bere garaian, sektore kritiko-
tik egin genizkien kritikek zutik dirautela esango nuke, eta indartu direla, frogatu bait da Estatutu horiek ez dutela balio izan errektorea aukeratzeari irtenbide airosoa emateko ere. Kritikarik garrantzitsuenak horrela laburtuko nituzke: irakaslearen gehiena (%80) funtzionarioa izatea inposatzen dute; Kontseilu Sozialaren osaketa goitik beherakoa da; proposatzen duten funtzionamendua ez da batere demokratikoa, batzordeen konposizioan, esaterako; karguak betetzeko mugak estuegiak dira, adibidez, errektore

izateko katedradun numerarioa izan behar... Laburtzeko, LR Uren pean kokatzen dira, autonomia unibertsitaria ukatuz, eta UPV-EH Uren etorkizuna itoaz.

A.— Monrealen kargu-uztea edo «espantada» deitu izan dena gertatu zenean, Arantza Mendizabal, haren ekipokoa, gelditu zen behin-behineko errektore gisa, epe laburrean errektore hautatu berri bati tokia uzteko konpromezua. Ordutik hona aurkeztu dira hiru kandidatu, eta batek ere ez du kargua lortu. Nola izan da hori?

J.R.E.— Goio Monrealek Unibertsitateko zenbait sektore aglutingtzea lortu zuen bere garaian, baina erreleborik utzi gabe aldegin zuen. Ondoren, Ricardo Alvarez Isasik aurkeztu zuen bere burua errektoregorako, kandidatu bakar bezala, eta porrota izan zuen, berak espero ez zuela; erraza zeukala zirudien aurkeztu zenean; betidaniko funtzionarioen apoioa, talde politiko batzuetako pertsona ezagunena ere bai... baina kalkuloak erratu zituen, nire ustez; alde batetatik, CCOO ingurukoek ez zioten laguntzarik eskaini (agian ez zielako hark talde errektorealean tokirik egin), eta EGIko ikasleek, bigarren botazioan baietza emateko zirenak, kalkuloetan erratu eta lehen bueltan hondatu zuten.

Hala ere, Alvarez Isasiren ahalegin hartatik gogorarazi nahi ditut bi t. a. t. u. g. e. r. o. r. a garrantzia dutenak: bata, haren kandidaturan zihozazela gero elkarren kompetentzian aurkeztu diren kandidatu biak, Celestino del Arenal eta Emilio Barberá; eta bestetik, orduan aurkeztu

zuela Miguel Angel García Herrerak (Isasi oztopatzeko ahaleginean, CCOO aldetik), eta Klaustroko mahaiak onartu, botazio-arau oso bitxia, gehiengo sinplearen interpretazioari buruz, literalki horrela zioena: «La mayoría simple de los votos es la mayoría absoluta de los votos válidamente emitidos». Arau honek gauzak zailago jartzen zituen kandidatu bat baino gehiago aurkezten bazen, gero ikusi izan den bezala.

A.— Gauza da Alvarez Isasik lehen botazioan porrota izan zuela, eta horren ondoren sektore batzu hasi ziren kanpaina publikoa egiten, Unibertsitatean nahitaezkoa zela kontsentsu bat eta errektore bat aukeratzea, aldarrikatuz. «Kontsentsuaren taldea» izenaz agertu ziren prentsan bertan ere, baina geroak agertu duenez, egiazko orduan heuren artean ere ezin izan dute akordio minimorik lortu. Zergatik hori?

J.R.E.— Bai, egia da prozesu horretan datu oso adierazgarriak agertu direla. Sortu zen, zuk esan bezala, kontsentsuaren aldeko talde hori, EE eta CCOOkoen eraginez batez ere, eta beste talde politikoetako zenbait partaide ere bildu ziren inguruan, PNV eta PSOEko batzu, eta errektore berria aukeratzeko epea negoziatu zuten abendu-urtarrilerako. Gero Celestino del Arenalen kandidaturaren inguruan bildu ziren, partiduetako batzuk kandidaturan sartuta: Gonzalez Portilla, Corcuera...

Baina Unibertsitateko «sektore biziek» —katedradun «independienteak» eta—, beste horrenbeste egin zuten Emilio Barberáren inguruan; sektore hauek desideologizatu bezala aurkezten dira, alergia diote indar politiko-ideologikoei...

Horrela, agertu ziren publikoki bi kandidatura, eta agerpen publiko hori sinplifikatzailea izanik ere, hala zen: alde batetik, partiduen kandidatura, bestetik «independienteena».

Lehengoez erraz irabaziko zutela uste zuten, eta konfidantza horrek eraginda, izan zuten hanka-sartze zelebrik ere: adibidez, PSOEko eta CCOOko Luis Egeak eta Mikel Bilbaok «El Correo Español» en idatzi zuten artikulua, lehen botazioan boto gutxien ateratzen zuela erretiratzea proposatuz. Gero, gertatu zenean boto gutxienekoa Celestino del Arenal, erraz ahaztu ziren baina artikuluan esandakoaz...

A.— Ze indar agertu ziren urtarileko azken Klaustroan?

J.R.E.— Hiru indar edo jarrera agertu zen: bata, Celestino del Arenalen kandidatura ingurukoa; bestea, Barberáren ingurukoa, eta hirugarrena, sektore kritikoa, guk osatzen duguna. Estatutuen erreformaren aldekoa. Oreka moduko bat gertatu zen hiruren artean, ez zuen hiruretatik batek beste biak irabazteko beste indarririk. Sektore kritikotik hamabost galdera zehatz egin genizkien kandidatu biei, eta batek ere erantzunik eman ez zigunez, bien aurka agertu ginen botazioetan.

Bestalde, kandidatura bien artean ez ziren gauza izan pastela banatzeko, eta frakaso izan zuten biek.

Botazio prozesua ere adierazgarria da: lehen botazioan, goizez, Barberá'93 boto lortu zuen, Arenalek 87, 44 abstentzio aktibo (gure sektorearenak), eta 18 boto zuri. Beraz, Barberá, nahiz eta aurretik gelditu, ez zen gehiengo absolutora heltzen eta beharrezkoa zen bigarren botazioan gehiengo sinplea lortzea, baina aurreko klaustroan emandako araua beteaz (gogoratu lehen esan duguna, Garcia Herreraren formula). Arenal ere ez zen erretiratu lehen bueltaren ondoren, eta hurrengo botazioaren aurretik ere ez ziren gauza izan akordio batera heltzeko heuren artean. Guk iragarri genuen boto zuria emango genuela hurrengoan, eta horrela egin genuen.

Arratsaldeko botazioan, Barbeták 103 boto izan zituen, Arenalek 88, eta 26 zuri. Beraz, orduan ere ez zuen lortu Barberák balioz emandako boto guztien erdia baino gehiago, eta ez zen aukeratua izan.

AUTONOMIA UNIBERTSITARIAREN ORDEZ, LEGE GUZTIETARA MAKURTZEKO JOERA

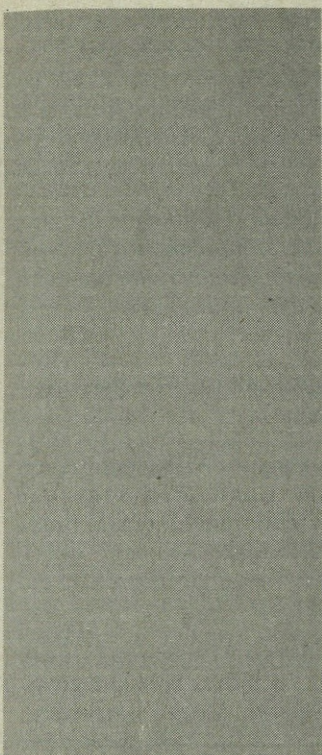
A.— Prozesu guzti honetan, zuen jarra, sektore kritikoa, argi ikusten da, Estatutuak erreformatu behar direla, Estatutuei egindako kritika zehatzak... etab. Baina ez dira hain argi ikusten kandidatura bien artean dauden diferentziak. Zein dira?

J.R.E.— Egia esateko ez dago ia diferentziarik, biak oso antzekoak dira, eta aurkeztu dituzten programak lehen Alvarez Isasik aurkeztutakoaren kopia, batez ere Arenalena. Guk egindako galderetako bat horixe zen, Isasiren programarekiko diferentziak, eta heuren onartu zuten berdintsuak zirela.

Kandidatura biek duten ezaugarri amankomuna, eta gure kritikan inportanteena, hauxe da: lege guztietara makurtzeko joera absolutoa agertzen dutela, bai bata eta bai besteak. Non gelditzen da orduan autonomia unibertsitaria?

LRUK eta Estatutuek diotena erreplikatzeko ez dugu behar errektorerik. Bestalde, kontradikzioak ere agertu dituzte, ze sektore kritikoa galderei ez diete erantzun, baina ikasleen botoa bereganatu nahian edo, Celestino del Arenalek, Gobernu Batzordearen osaketa desegokia dela eta, behin-behineko Gobernu-Batzordea proposatu zuen, eta hori praktikan Estatutuen erreformatxo da. Zergatik orduan, guri emandako ezetzak?

Anton ABANDO

Pello Salaburu: «Guri oraingoan faktura pasa digute»

Klaustroaren azken botazioaren arabera, Pello Salaburuk ez du uste berak oraingoan euskararen errektoreordetza hartuko duenik. Hala ere, eta ezer definitibo ez dagoenez, bere programa, helburuak eta kezkak azaldu dizkigu. «Momentu honetan EHU asentatu gabe dago, eta euskararen arazoa ere, arazo nagusi horren barnean kokatu beharko litzateke. Bestalde, EHU gizarte batetan dago, ez dago isolaturik, eta gizarte hori ere ez da euskalduna, eta gainera zenbait taldek oso eritzi diferenteak ditu euskarari buruz».

«Nik beti inpresio bat izan dut, eta nire inpresioa da bi kandidaturen artean gure serioagoa zela. Lehen eta orain, nahiz eta galdu eta Klaustroaren eritzia errespetatu. Hala ere nik zera pentsatzen dut, gure programa arrazionalki garaile atera dela. Eman den botoa ez dut uste arrazionala izan denik, edo arrazonatzearekin zerikusirik izan duenik. Guri faktura pasatu digute. Aurreko aldian gutariko batzuk Alvarez Isasiren kandidaturi eman genion botoa, nabarmendu egin ginen, eta

orain ordainarazi egin digute. Joku demokratikoa honelakoa da.

Bestalde, EAJren barneko arazoak Klaustro barrure eraman dira, eta honek bere pizua izan du. Botoen kontrola zaila izan da. Azkenik, interes korporatibistak edo gre. ialak ere nabarmendu dira. Azken mementuan katedratiko gehienek Barberären aldeko apostua egin dute. Eta zergatik? Ba nik uste, Celestinori ez diotelako barkatu berak katedra maila horretatik ihes egitea».

Pello Salaburuk beste faktore batzu aipatzen ditu oraingo momentuko egoeraren balorazioa egiterakoan. Horien artean, ohizko faltak; HBren inguruko presio handia, botutan horren handia ez izatearren, eragin nabarmeneko dena Salabururen ustez; eta azkenik interes desberdinen multzo ikaragarria, lau edo bost botoen kontua, azken konputoan erabakitzaile suerta daitekeela.

«Nik orain Barberären kandidaturak argi irabazi duela esango nuke, baina Klaustroak dauka hitza. Ezin da onartu ez Jaurilaritzak ez beste inork erabakirik hartzea».

Pello Salaburuk ez du uste EHU euskal iraultza gerta daitekeenik euskararen arazoekin, dauden mila arazo, baldintza eta presioagatik, baina has-teko, eta erizpide bezala, euskararen errektoreorde bezala izango lukeen jarrera, Celestino del Arenalek dekanoa izanda bere Fakultatean segitu duen berbera izango litzateke; Celestinok beti zintzo jokatu duela uste bait du. «Nik ereduori berori ezarriko nuke unibertsitatean. Eta hori aurrera eramateko, autonomia zabala eskatuko nuke. Gaian sartuta, unibertsitatea euskaldundu nahi badugu, nik hiru gauza behar dugula esango nuke: lehengoa, euskaraz ikasi nahi duten ikasleak, zeren egon badago jende asko euskaraz dakiena eta euskaraz ikasi nahi ez duena. Hori kontuan izan behar den gauza dugu; inola ere ezin da ahaztu. Bigarrena zera da, euskaraz irakaseko prest dauden irakasleak. Jakina, geroago egitekoa kanpainak muntatzea litzateke, ikasleek zein irakasleak motibatzekoa, eta azken hauek prestatzeko programak.

«Hirugarrena, dirua litzateke. Dirua, neurri handi batetan, Eusko Gobernuak eman behar du. Batzutan ez da irakasle nahikorik kontratatatu Gobernuak ezetza eman duelako. Eta zergatik? arrazoi batzu ego? daitezke: Gobernuak kontu honetan politikarik ez duela, edo euskara bultzatu nahi ez duela unibertsitatean, edo (eta nik uste dut hau dela arrazoi handiena) ez duela ikusten euskararen aldeko politika garbirik».

Salabururentzat, berehalaxe egin behar liratekeen gauzak, epe laburrean, hauexek dira: alde batetatik, elebitasun ofiziala, komunikatuetan eta abarretan agertarazi. Horretarako Euskararen Kabinetea indartu eta itzultzaile batzu kontratatuz osatu behar da. Xabier Kintanaren zuzendaritzapean. Bestalde, sailen plantiletan euskararen egoera aztertu eta horren arabera kontratazio berriak aurreikusi. Honekin batera, Euskararako Batzordea bultzatu behar da. Oraingoz dagoenari eutsiz, zentruetan eratzen diren arabera, ordezkatu, bitartean denbora alferrik gal ez dadin.

Laura MINTEGI

Euskarazko kartak ailegatzen
asko tardatzen dutela eta

Herrerako presoak euskaraz bakarrik idazten ari

blea da, gertatzen da karta guztiek zentsura pasa behar dutela eta orduan gauzaren bat euskaraz ailegatzen baldin bada, edo guk kartaren bat euskaraz idazten baldin badugu zentsura pasatzeko karta hori Madrilera bidaltzen dutela. Joaten da Madrilera eta Madrilen dagoela abisatzen digute. Orduan karta hori Madrilén hilabete asko dan gelditzen da, bi hilabete, hiru... bost, bueno, ni oraindik abuztuari bidali zidaten karta bat itxoi ten nago».

Postal egunean milaka postal bidali ziren

Gabonak inguru AEK antolatuta-ko «Postal Eguna»ren inguruan—egun horretan milaka postal bidali zituzten euskarazko ikasleek— postal asko eta asko izan ziren presoek zuzendutakoak.

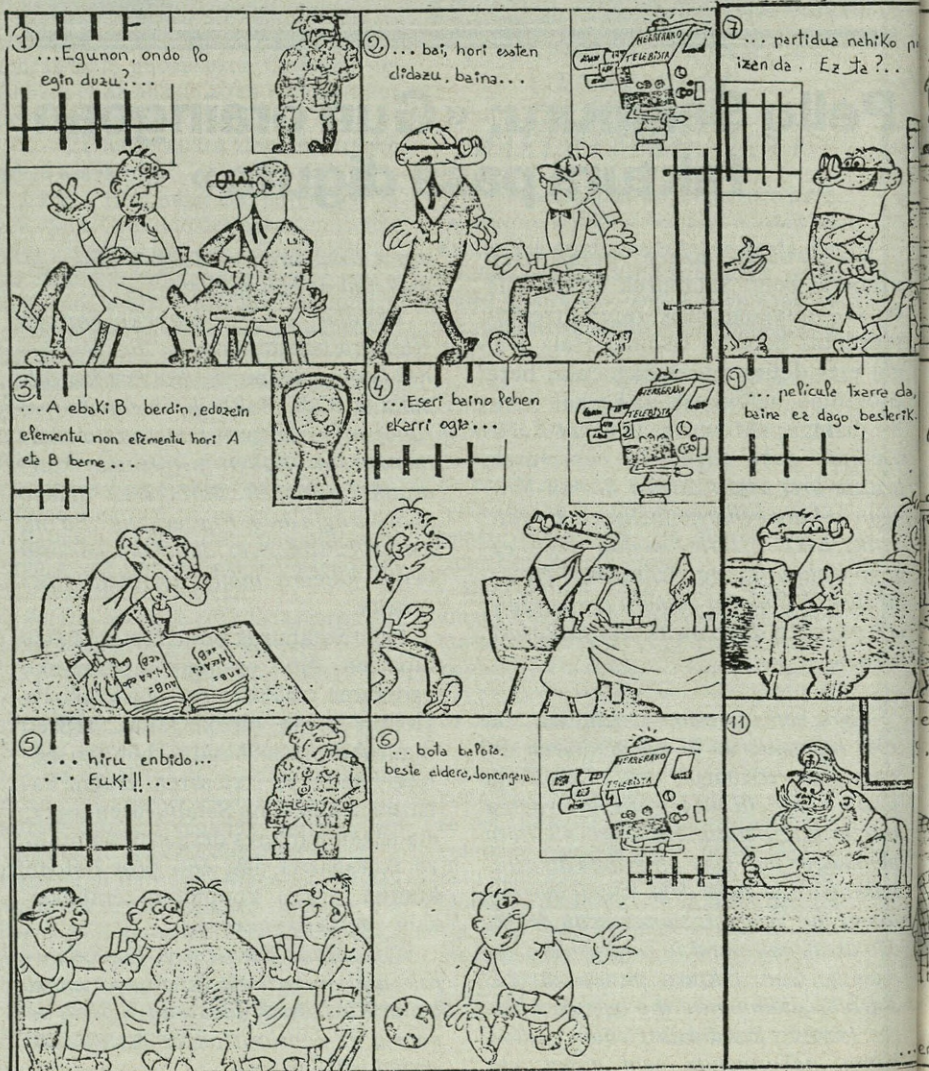
Euskal Herrian Euskaraz taldeak ere zabaldu zuen deia bere kideen artean Amnistiaren Aldeko Batzordeak

Hilabete inguru da Herrerako presoak euskara dela eta borrokan ari direla. Egoera: euskaraz idatzitako gutunak oso berandu ailegatzen dira; bidali eta handik hilabete batzutara... edo ez dira ailegatzen. Helburua: euskarazko gutunak gaztelaz idatzitakoak bezalatsu iritea. Zertan ari diren: jaso eta idatzi behar dituzten gutun guztiak euskara hutsez izan daitezela ahalegintzen.

Herrerako presoek haxe erabaki zuten egoera zein zen ikusita. «Gaurdanik denak euskaraz idazten hasi gara, eta ahal diren karta guztiak idatziz gainera, hau da, astean bi karta» zioten barrutik azaroaren 30ean.

Egoera nahiko ezaguna da presoren batekin euskaraz idazteko aukerarik izan duenarentzat. «Euskaraz idatzitako karte gutxienez bi hilabete behar dute inora ailegatzeko, eta normalean, oso sarritan, urtebete baino gehiago, edo askotan bidean galdu ere izan dira» zioten Herrerakoek.

Maiatzean ARGIA agertutako elkarrizketa batetan hala zioen Joseba Sarrionandiak gai honi buruz, artean Martutenen zegoelarik: «Lehen, Puerto de Santa Marian debekatuta zegoen euskaraz idaztea, norma zen euskaraz idaztea debekatuta zegoela, posible zen idaztea ba ingelesez, frantsesez edo espainolez, edozein hizkuntzatan euskaraz ezik. Orain Herrera de la Manchan kendu egin dute debeku hori, eta norma da posible dela euskaraz idaztea. Orain, gero praktikan inposi-

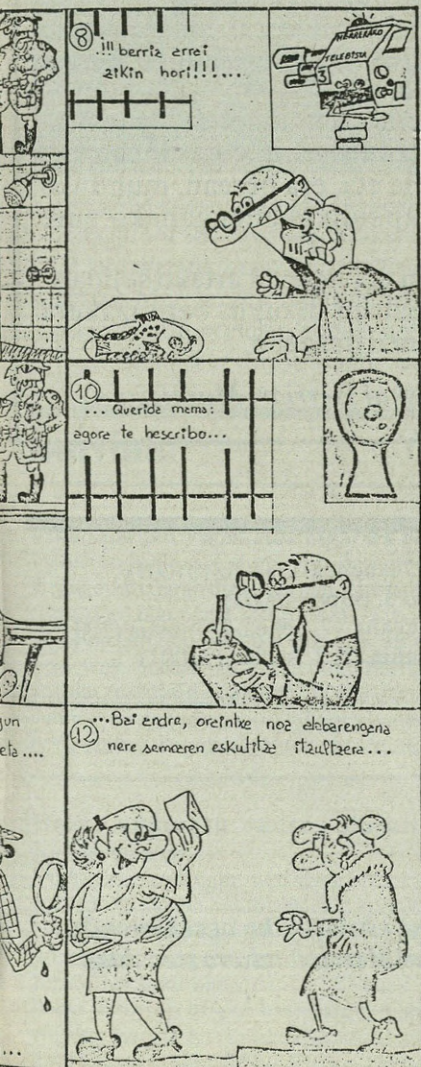

bezalaxe. Nahiz eta presoek euskaraz jakin ez euskaraz bidaltzea eskatzen zen. Nahiz eta idazten zuena familia-koa izan. Gero presoak berak ardura-tuko ziren beraien artean kartak itzultzen edota ez zekienari euskaraz idazten laguntzen.

Presio egitea bilatzen da guziona-kin. «Lehenagotik bai zu denuntziak jarriak gaude. Juezak eskua sartuko duela agindu du inoiz, baina gauzak lehen bezala jarraitzen dute. Orain, karta pila honekin, presio gehiago egi-tea pentsatzen dugu konponbide bat bi-latzerara behartzeko. Hori lortu arte de-nok euskaraz idazten jarraitzeko as-moa dugu».

Merezi du beraz euskaraz idatzitako eskutitzak bidaltzea barrura presioa ahalik eta handiena gerta dadin. On-doko komikian ikus dezakezuen ez Herreran daudenek umorez ekin diote kanpainari, nahiz eta gogor jarraitu horretan ere.

Joxe MOLLARRI

Teleikusle irratientzule

Koldo IZAGIRRE

KIROLAREN delirunak jo zuenez geroztik, Radio Euskadi konektat-zeko aholkatzen dio Euskal Telebistak emanaldia erdaraz segi nahi duenari. Gaitzeko saioen bat balitz, ulertzera eginen genuke, diskutigarria den arren (kirola ikusi egiten baita, eta entzun gabe ulertu: Donostian as-paldi ohitu ginen rugbya eta Tour-a ikusten frantsesez ulertu gabetandik). Baina edozein saiotarako hartu du ETBk Radio Euskadiren laguntza, eta Euskal Herriko talderik parte hartzen ez duen partiduren bat ematen due-nean ere, erdaraz gomentatzen du Radio Euskadik (Adibidez, Barcelo-na-Atlético Madrid). Radio Euskadiko entzuleak ez dira kexatu beren irratia- ren eskaintza murrizten duen formula honengatik. Are gutxiago Radio Euskadiko zuzendaritza, honek suposatzen duen autonomia ezaga-tik. Iduri luke Radio Euskadi dela erdaraz EITB-n infiltratua daukan bos-garren kolumna. Zeregin triste!

LEHEN bezain baraurik gelditzen garenak euskaldunok gara. Zer egin genezake partiduak euskaraz segi nahi ditugunok? Izan ere, Euskal Telebistaren euskara, oro har, txarra baldin bada, erdarakadaz betea eta gatzik gabekoa, kirol-saioenak ordea euskara izena merezi ez du: «Txato Núñez hortik zegoen», «Sarabia berak egin du gola», «Burusoil batzuk ikusten dira zelaian», «Atletikekoek larrua utzi dute zelaian», «Bigarren zatian Realak mandoa hartu du»... eta hainbeste, hori bai, dena «desbide-raturik» eta «errepikapenaz» hornitua.

BURURATU zait hortxe daukagula euskaldunok Euskadi Irratia ere, euskaraz. Zergatik ez eman Euskadi Irratiak euskaraz, eta apaltasun osoarekin eskatzen dut, ETBk ematen dizkigun partiduak? Eta bromoso xamarra naizenez, ez dut aipatzeke utziko ideia honen azken ondorioa: ETBko kirol-kazetariak ipso facto kanpora botzea, eta honenbestez, az-piegiturako gastuak murriztea, guztiz beharrezkoa ETBk omen duen milioi eta milioitako zulo hori betetzen hasteko...

PARTIDUAK gomentatzea bertsotan jardutea bezala da, ezin alde-z aurretik jakin zer esanen den. Ezin beraz, teknika oraino dagoenean dagoela, kirol-komentarioak azpititulatu. Ez gara hasiko mundu guztia ikasten jartzen, eman diezaiegun, irratiz, erdaraz segitzeko aukera. Maxi-malismorik ez: Eta hala, apurka, erdaldunak ohitu eginen dira ETB ko-nektatzen. Argudio bat izan liteke.

BAINA argudio hori EITBko zuzendaritzak berak baliogabetu du: zer funtzio du irratiz erdaraz emateak ETBn euskaraz, bai, baina erda-razko azpitituluz ematen zaizkigun filmeak? Oraindik orain agindua da. Itsu erdaldunentzat nonbait.

Inoiz, gazteak eta ausartak eta eskarmentu gabeak ginenean, hemen euskaraz ez dakiena analfabetoa dela esan genuen. Egia izan behar du.

OTAN EZ, EUSKAL HERRIA BAI

Ameriketako Estatu Batuen politika inperialistaren aurrean Estatu Espai, olak daraman jokabide makurraz jabetuta, eta Euskal Herriak bere nazio askatasunaren alde historian zehar egiten duen borrokari NATOk dakartzkion ondorioez oharturik, euskal nazio burujabetasunari baietza eta NATOri ezetza ematen diogu.

NATOn aurka gaude, Aliantza horrekin Estatu Batuek Euskal Herria zuzenkiago erasoko dutelako, beren «aholkulari» eta «segurtasun esperto»ekin «barru etsaia» deuseztu nahi izango dutelako, gure nazio eskubideak arrisku bizitan ezarrit.

NATOn alde egotea Bardeetako Tiro Poligonoa defenditzea da, non Estatu Batuetako Aire Indarrek mendebaldeko Europan egiten dituzten proba militarretatik 60 burutzen bait da.

Estatu Espainola NATOn egotearen kontra eta gaur egun dauden bloke militarrek handitzearen kontra gaude. Gainera, bloke horien ekintza militarrek berehala murriztea eta egitura militar horiek batera suntsitu arte aldi berean ezabatuz joatearen alde egin nahi dugu lan.

Geure Herriaren eta munduko Herri zapaldu guztien askapena defenditzen dugunez, distentsio beharraz sendo sinesten dugu, eta baita Herri burujabeen arteko laguntza eta adiskidetasunean ere, autodeterminazio eskubidearen errespetoz. Ez lerrotzearen alde gaudela eta, era berean, munduko edozein lekutan beren askapenaren alde borrokatzen diren Herri zapaldu guztienganako gure solidaritatea adierazi nahi dugu.

Euskal nazio burujabetasunaren, munduko bakearen, ez lerrotzearen eta herrien arteko solidaritatearen alde, bbertzale eta antiinperialista, zure atxikimendua eskatzen dizugu, bere izakera zapaltzaile, militar eta inperialistagatik, NATO arbuiatzen duzula adierazi dezazun.

(Euskal Herriari Manifestua)

NATOn kontrako manifestuarekin bat datozen ahalik eta elkarte eta talde gehienek beren adostasuna sinatzea nahi genuke. Mota guztietako elkarteak, hots, kultur, kirol, sozial, sindikal, politika, etabarreko elkarteak onartzen dira. Parte hartzeko, azpiko papertxo bat bete eta ondoko helbide hauetarikoa batera bidaltzearekin aski da:

ARABA: Cuchillería 78, behe. Gasteiz (01001)

BIZKAIA: Astarloa 2, 3. Bilbo (48003)

GIPUZKOA: Ametzagaña 17, behe. Donostia (20012)

NAFARROA: Compañía 25, 2. Iruñea (31001)

..... elkarteak

Helbidea:

Herria:

Herrialdea:

Telefona:

«Euskal Herriaren Burujabetasunaren alde, NATOn aurka» Manifestuarekiko atxekimendua jakinarazten du Estatu Espainiarra NATOn barnean dela eta Euskal Herriak adierazten duen ukapen bat gehiago bezala.

Data, sinadura eta zigilua.

iskanbila ederra izan zen Donostiako II. Eskultura Bienalaren erabakia jakin zenean eta Bienal horretako erakusketa inauguratu zen egunean. Maketak benetako tamainan aurkeztu behar zirela zioen oinarri baten bitartez, 34 obretatik 27 lehiaketatik kanpo geratu ziren. Areago, obrak aurkezterakoan oinarri hori ez zela kontutan hartuko agindu zien Julian Martinezek (epai mahaiko ordezkaria eta San Telmo Museoko zuzendaria). Guzti horrek hamar bat eskultoreren protesta publikoa ekarri zuen, eta inaugurazioaren egunean eskultura guztiak paperez estaliak agertu ziren. Istiluak ez dira oraindik baretu.

berriak

Sabin

Potugaleteko Topaketek bigarren edizioa otsailean.—

Datorren hilaren 7. 8 eta 9an Potugaleteko Herri Kulturako II. Topaketak izango dira, hainbat lekutatik etorriko diren esperto eta jakintsuen laguntzaz «Heriotzea: sinbologia eta erritoak» gaiaren inguruko hitzaldi sail bat prestatu dute antolatzaileek. Elai Alai Elkarteak. Elkarte hori bera dugu Potugaleteko Folklore Jaialdia antolatzen duena (aurten hamargarrena izango da), eta ospe haundiena daukaten ekitaldi horiekin batera eta modu paraleloan beste Kultur Topaketa hauek ere antolatzen hasi ziren iaz.

Gaia aukeratu dute Eusko Ikaskuntzaren X. Kongresurako.—

Duela urte t'erdi egin zuen Eusko Ikaskuntzak bere IX. Kongresua eta orduko hartan balantzea egin zutenean tradizio konresuzaleari eutsiko ziotela agindu zuten. Oraingoan, X. Kongresua ere prestatzen hasiak dira, eta horretarako aukeratutako gaia «Euskal Herria eta bere ondarea» da. Egunak ez dagoz guztiz zehaztuta baina datorren urteko hasieraldean izango dela segurtzat eman daiteke. Edorta Kortadik adierazi zuenez, kontutan hartu da urte horretantxe Munduko Eusko Kongresua izango dela, eta horrexegatik halako gai monografikoa aukeratu dela.

Javier Agirre «La monja Alférez» errodatzen hasi da.— «La monja Alférez» izango da bere jatorrizko bertsioak eramango duen izena, eta filmearen errodaia kasik amaituta dauka bere donostiar zuzendaria den Javier Agirre. Abenduraen 18an eman zitzaion hasiera errodaia horri, eta protagonistaren papera betetzeko Esperanza Roy eta Cristina Marsillach aktoreen laguntza jaso ahal izan du. Madrilgo Gobernuak subentzioa eman dio filmeari, baita Gasteizkoak ere, nahiz eta ETBk har dezakeen parte guztiz argi ez egon. Andaluzian jarraituko da errodaia lana egiten, apirila aldean amaitzeko asmoa dagoelarik.

Sergio Basurko, Donostia Hiria Ipuin Lehiaketan irabazle.—

Kazetaritza lanetan kidea dugun Sergio Basurkok («Aizu»ko koordinatzailea da) Donostia Hiria Ipuin Lehiaketako lehen saria eskuratu zuen San Sebastian egunaren bezperan erabakitakoaren arabera. 150.000 pezeta izan zen Sergiok idatzi duen lehen ipuinaren bitartez jaso zuen dirutza («Aparra begietan» zen bere titulua). Bigarren saria Xabier Mendigurenek eskuratu zuen (75.000 pzt.). «Un petit cadeau pour madame» ipuinarekin. Hirugarrena, azkenik, Mari Asun Landak bereganatu zuen («Etorri behar duena» izenekoarekin (50.000 pzt.).

Otsailaren 2an jarraituko da Bertsolari Txapelketa Nagusia.

Hogeitamabi horietatik ha-
maika pasako dira semifinale-
tara. Aurreko txapelketan fina-
lean aritu ziren beste bostekin
elkartuko dira simifinali tارا-
ko, horietatik sei Lopategi eta
Amurizarekin batera finalera
pasako direlarik. Semifinalak
Tolosan eta Bilbon jokatu-
ko dira. Finala Donostian izango
da eta San Jose egunerako
(martxoaren 9a) pentsatzen
zen, baina aurten festa eguna ez
denez aldatu beharko dutela
pentsa liteke.

Epai mahai bakarra hemendik aurrera

Hemendik aurrera —eta nor-
mala den lez— epai mahaia ba-
karra izango da, dagoeneko
izen batzu segurutzat eman
daitezkeelarik. Gipuzkoatik,
Nikolas Segurola, Rufino Irao-
la, Jose Mari Arrieta eta Patxi
Goikolea; Araba-Bizkaitik,
Eusebio Osa, Anton Mari Al-
dekoaotallora, Trino Azkoiti eta
Iñaki Sarriugarte. Nafarroa-Iz
parraldetik besteren bat ere
egongo da epai-mahai horretan
baina oraindik ez dago izen ze-
haztik.

Jaso ahal izan ditugun erit-

Euskal Herriko Bertolari Txapelketa
Nagusiarekin jarraituz, otsailaren 2an
hasiko dira final-laurdenak. Bigarren
ekitaldi honetan hogeitamabi
bertsolarik hartuko dute parte,
lurralde guztietakoak nahasiak arituz.

Txapelketaren lehen fasean, bertsolariak pozik agertu dira epai-mahaiaren bozketara publiko sistemarekin.

zien arabera. Txapelketan ber-
tan parte hartu dutenak oso po-
zik daude epai-mahaiek orain
arte egindako lanaz, batzuren
ustez zenbait nabardura ezta-
baidagarri badira ere.

Egingo den lana, zehazturik

Bestalde, saio bakoitzean
egingo den lana iadanik zehaz-
turik dela esan genezake. Goi-
zez arituko direnek haxe izan-
go dute: zortziko nagusian, ofi-
zio lanetan, hiruna bertso; zort-
ziko txikia, ofizio lanean ere,
beste hiruna bertso; puntuka,
binaka arituz, hiruna bertso
osatu beharko dituzte; azkenik,
bakarka, gaia eman eta hiruna
bertso.

Arratsaldean arituko direnek,
aldaketa txiki bat izango dute,
gartzelako gaia hain zuzen ere.
Ofizio lanetan, zortziko naga-
sian, hiruna bertso eta beste hor-
renbeste zortzik otxikian; bu-
kaera eman eta bertso bat eta
beste horrenbeste puntua ipini-
ta; gartzelako gaian, berriz, bi
bertso mota burutu beharko di-
tuzte: oinak emanda bertso bat
eta gaia jarritu hiru bertso.

Dabid ZUAZALDE

Final-laurdenetarako lau taldeak

A taldea

*Otsailaren 2an, Gasteizen.
Goizeko 11tan.*

Jon Sarasua.
G. Larrañaga «Mañukorta».
Josetxu Jantzi.
Jose Fermin Argiñarena.
Juan Mari Areitio.
Loidi-Saletxe.
M. Martikorena.
Jose Ramon Etxebarria.

B taldea

*Otsailaren 2an, Gasteizen.
Arratsaldeko 4,30tan.*

Dominik Ezponda.
Abel Enbeita.
Jesus Iribar «Olalde».
Iñaki Murua.
Jose Eizagirre «Attola».
J. Mugurza «Elgetzu».
Eusebio Igarzabal.
Jose Luis Gorrotxategi.

C taldea

*Otsailaren 9an, Saran.
Goizeko 11tan.*

Ernest Alkat.
Telleria.
Anton Arriola.
Zeberio I.a.
Juan Mari Narbaiza.
Andoni Egaña.
Manuel Xanpun.
Xabier Perez «Euzkitze».

D taldea

*Otsailaren 9an, Saran.
Arratsaldeko 4,30etan.*

Luis Otamendi.
Ireneo Ajuria.
Josu Arriola.
Mixel Aire «Xalbador».
Mikel Mendizabal.
Juan Luis Laka.
Florentino Goiburu.
Anjel Larrañaga.

Hurrengo saioak hauek
izango dira: otsailaren 16an,
Bergaran, goizetik B talde-
koak eta arratsaldetik A tal-
dekoak; otsailaren 23an,
Durangon, goizetik D talde-
koak eta arratsaldetik C tal-
dekoak.

Datorren urtean Azpillaga omenduko dute

Bertsolariek omenaldi bikaina Patxi Etxeberriari

Berrogeitik gora izan ziren antzokian abestu zuten bertsolariak, baina antzokian aunitz gehiago ere bazen ikusi ahal izan genuenez. Bertso saioari dagokionez oso atsegina eta ari-na gertatu zen aldaketak ritmo egokia zituenez.

Patxi Etxeberriaren ondoan eszenarioan Lasarte, Lazkao-Txiki, Egileor, Garmendia, Mitxelena, Mugartegi, Loidisaletxe, Joxe Lizaso, Xanpun eta Joxe Agirre aurkitzen ziren. Hauen agurraren ondoren beste zenbait bertsolari ere agur baina abestuz eman zitzaion saioari hasiera.

Azpillagak eta Garmendiak ofizioa larogei urtetako aitonak izanik gerra garaia gogoratu zizkiguten.

Ondoren Gorrotxategik bakarka abestu zuen eta bere gaia hau izan zen: nagusia hil eta hiloti aurrean zegoen txakurrari.

San Sebastian bezperan Donostiako Victoria Eugenia antzokian bertsolariak omenaldi bikaina eskeini zioten Patxi Etxeberria Oriotar bertsolariari. Jendetza ugari bildu zen, antzokia leporaino betez eta Irratiz ere ez zuen falta entzulegorik zeren zuzenean bota bait zuten Herri Irratiek eta Euskadi Irratiak.

Hurrengo saioa Larrañaga eta Attolak egin zuten. Larrañaga gosetu eta Attolaren restauranterara joan zen jatera eta menestra eskatu eta erremolatxa egosia atera zion jan zezan, baina Larrañaga ez zen gelditu oso pozik.

Egileor izan zen aurtengo omenduari bertsoak abestu zizkiona, hain zuzen, iazko omendua.

Ondoren hirukote bat eska-

paretean agertu zen erropen propaganda egiten: Otamendik ezkontzeko erropen propaganda egiten zuen, Olalde bainu jantziarena, eta Argirarenak neguko erropena.

Ondoren Iparraldeko bikote bat: Laka, Olentzerok pistola bat ekarri zi. n mutiko bat zen, eta Ezponda berriz aita. Semea aitarengara joaten da zertarako den galdezka.

Jon Lopategik bakarka abes-

tu zuen eta beretzat gaia galdera bat zen: Zertan gara? Erantzun bezala Euskal Herriko azken gorabeherak agertu zituen.

Goiherriko seikote baten txanda izan zen hurrena: Zeberio I-a, Mendizabal, Goiburua, Patxi Iraola, Ziberio II-a, eta Igartzabal. Hauek puntuka aritu ziren gai librean esne saltzailearen doinuaren. Elkarren trapu zahar guztiak agertu zituzten.

Lazkanok Donostian kotxea aparkatu eta ondoren gruak eramane ziola eta bota zituen ziri haundiko hiru bertso.

Sebastian Lizaso eta Mitxelenak egin zuten hurrengo saioa. Mitxelenak baserriko astoa saltzea erabaki zuen beharrezkoa ez zuelako. Astoaren papeira Sebastianek egiten zuen.

Ondoren euskararen egoerari buruz hirukote bati galdegin zioten: Egaña, irratikoa zen; Narbaiza, egunkarikoa; eta Areatio, ETBkoa.

Amurizari bakarka abesteko jarri zioten gaia Txirrita izan zen. Duela 50 urteleku berean txapeldun egin zena.

Hurrena Bizkaiko bikote bat: Jon eta Abel Enbeita, bi hauei 20 miloe ematen dizuiote, baina negozio bat jartzekotan. Hau zein izango zen beren esku gelditzen zen.

Peñagarikanok hiru bertso bota zituen oinak jarrita, lehen puntua emanda, eta azken puntua emanda.

Puntukako saioa Joxe Lizaso, Lazkao-Txiki eta Mitxelenak egin zuten, eta hauentzat gaia hau izan zen: Eskoziara joan behar zuten, baina han gizonezkoak gonak jatten dituztenez, heurrek ere jantzi egin behar.

Honen ondoren Patxi Etxeberriari erregaliak eman zizkionten eta eskerrak emanez bota zituen bertsoekin saioari bukaera eman zitzaion. Bertso hauek azkenengo orrialdeetan aurkituko dituzu.

ZALDUBI

Joxe Lizaso, Lazkao-Txiki eta Mitxelena Eskoziara joan ziren, baina han gizonezkoak gonak jatten dituztenez, heurrek ere jantzi egin behar.

Anjel Lobera Revilla, «Botxoa zataalka» poema liburuen egile

«Bilbo nire oihana da, nire basoa»

ANJEL LOBERA.— Ni Bilboko pobretokian jaio nintzen. Barakaldoko Crucesen, 59. urtean. Ama Santanderrekoa nuen, eta aita Soriakoa: giro erabat erdaldunean, beraz. Gainera lehenengo sei urteak Altamira auzoan eman nituen, nahiko giro bereziko auzoa, eta gero Santutxura joan ninen bizitzera: giro berezi batetik beste giro berezi batetara. Horko mundua txikitandik mamitu izan dut. Bilboko banden mundu horretan hazi nintzen, hemengo edozein auzotegitan jaio izandako gazte gehienak bezalaxe. Ondo gogoratzen dut zelan Santutxukook Otxarkoaga-koekin puntu zehatz batetan geratzen ginen bertan elkar ostiatzeko.

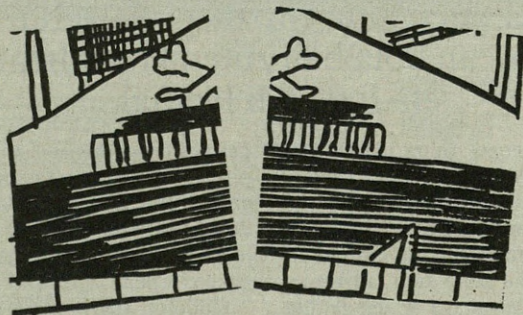
A.— Noiz gertatu zen euskarekiko zure lehen hurbilketa?

A.L.— Hamazazpi urterekin izan nuen lehen kontaktoa, orduko egoera politikoak nahiko eraginda. Santutxun bizi zen neska baten bidez, Markinc pasatuta, Larruskain delako auzoan dagoen Gabixola baserrira joan nintzen. Bizkaiera ikasi nuen lehendabiziko, eta geroago etorri zen alfabetatzearena eta batua ikastearena. Euskaraz idazten hasi banintzen, euskara idatzia praktikatzeko egin nuen neurri handi batetan: politikari buruzko artikulua eta egiten nituen gehienbat, auzoko «Santutxu» aldizkarian; oso rolo polita izan zen.

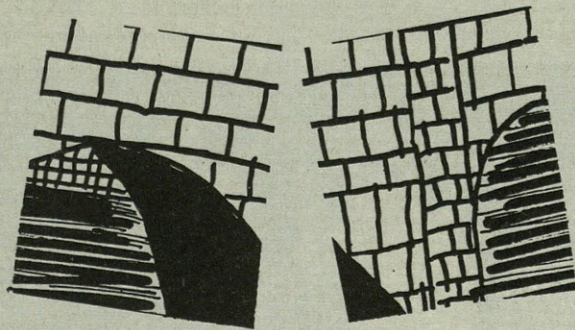
A.— Zuretzat aldaketa nabaria suposatuko zuen, bada, Bilbotik Markina aldeko baserrira joatea...

A.L.— Bai, bai. Han aurkitu nuen gauzarik ezberdinena bizimodua bera izan zen, bizimoduaren geldotasuna. Kapitalis-

ANJEL LOBERA REVILLA

BOTXOA ZATAALKA

«Botxoa zataalka», Anjel Lobera Revillak bonoen bidez finantziatutako liburua.

Markina aldeko ahozkeraz hitz egiten duen euskaldunberria dugu Anjel, poeta plazaratu berria dugun legez. Eta bilbotar zaharra. Baina aurkezpenik zuzenena Anjelek berak egingo digu dena den.

moaren hain produktu zuzena den Bilbo bezalako hirietan. txikitandik inposatzen zaizu halako bizimodu azkarra, konpetitiboa: zeuk jotzen ez baduzu, jo egingo zaituzte; ohosten ez baduzu, ohostu egingo dizute; aldameneko morroia zapaltzen ez baduzu, berak zapalduko zaitu. Eta klaro, Markinara heldu eta hango bizimoduaz topo egin nuen: askoz ere trankilago, askoz ere lasaiagoa. Aurkikuntza horrek eragin handia izan zuen nigan garai hartan. Gero, Bilbora bueltan eta berririo bertoko bizitzan integratu behar: baina ordurako gauza bitxia gertatzen ari zen auzoko gazteen artean, jendeak era berria aurkitu bait zuen garai hartan bere adoreari irtenbidea emateko: koadrilako partaide guztiek ezker aldeko alderdietan enkuadratzeari ekin zioten, ORT, KAS, EMK, LKI etabarretan.

«Euskal literatura egin nahi baldin bada, orduan norberare-pentsamoldea nolabait euskalduntasunean sustraiturik egon beharko da»

A.— Zeure euskalduntze prozesua aski arraroa da, eta ez duzu inondik inora euskaldun be-

rria ematen. Ezagunak dira, bestalde, Bilbo aldeko euskaldun berrien arazoak plazaratzeko ahaleginak egiterakoan. Utz dezagun posibilismoa alde batera eta esaidazu: zeurea, ohizko prozesua baino egokiagoa al da?

A.L.— Baq nik ibilitako bi-deak abantaila haundiak dituela uste dut. Ez bakarrik euskara bera ikasteko, baizik eta euskal giroan sartzeko. Gaur egun askoren akatsa da hori, eta AEKn gabiltzanon faltarik nabariena: nola integratu euskaldunberria euskal giroan? Hor dago asuntua.

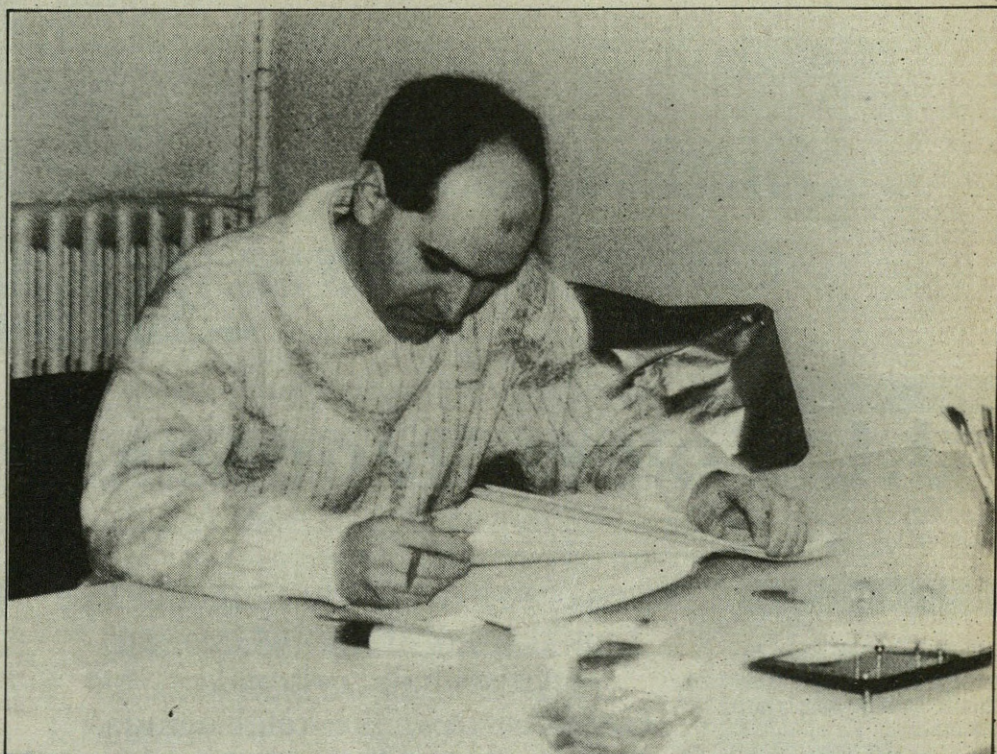
Bai, euskara ikasiko dute, baina euskal sustraiekin zerbait izan behar da. Badago arrisku bat: euskara dakiten erdaldun hutsak sortzea, gure kultura, gure historia ezagutuko ez dutenak. Eta noski, euskal literatura egin nahi baldin bada, orduan norberaren pentsamoldea volabait euskalduntasunean sustraiturik egon beharko da, eta horrekin ez dut esan nahi derrigorrez euskal gai ikutu behar ditugunik. Bestalde, euskara batuaren akatsa agertzen da, eta ez da agian euskara batuaren akatsa izango, irakasten dugunarena baino: artifiziala suertatzen dela. Gehienetan —hizkuntza asko landu ez badu behintzat—, euskaldun berriak ez ditu inondik inora ere euskaldun zaharrak edozein gauza adierazteko dituen eskuarte guzti horiek.

A.— Ba, literaturaz hasi zarenez gero, jarrai dezagun literatura eta bere ingurumenekin. Euskara batuaren zabalkuntzan, eraginik izango ote idazle bizkaitarren gaur egungo ugaltze honek?

A.L.— Beno, zorionez Bizkaian, jada, produzio gehiena euskara batuz doa. Horrek ez du esan nahi gero norberaren hartu-emanetan bizkaiera erabili behar ez dugunik, jakina. Bai, uste dut idazle bizkaitarren ugaritzeak eragin handia eta ona izango duela euskararengan.

A.— Zergatik ekiten dio bilbotar batek poesia liburu bat idazteari?

A.L.— Oso gaitza da hori esatea. Begira: neurtitzak egiten hasi nintzen, eta lehenengo, gustokoa daukadalako eta, bestalde, nahiko adierazbide zuzena deritzodalako... beno, hala izaten da batzuetan, beste bat-

Narrazio bat egiten dabil gaur egun Anjel, beste poema-liburu bi gordeta dituela aitortzen duela.

zuetan ez, poesiaren erabilpenaren arazoa ere hor dago, ezta? Baina, tira, nik hainbat gauza neukan buruan eta komunikatzeko beharra; hori argi dago: poesia ez da bakarrik norberaren hausnarketak egiteko, bai-zik eta komunikatzeko ere bai.

«Argitaratzean pentsatu nuenean, diru faltarekin topo egon nuen, eta bonoak saltzearen bidez finantziatu dut argitalpena»

A.— Zela da poesia eta ideologia, poesia eta errealtatearen interpretazioaren arteko erlazioa?

A.L.— Bakoitzak berea egiten du. Niretzat —eta egin duan liburuan argi geratzen dela uste dut— bata eta bestea oso loturik doaz; gainera, batzuetan apropos forma alde batera utzi izan dut, gogoan neukan mezua zuzenago igortzeko. Eskuan daukadan tresna da poe-

sia. Bai, forma bigarren maila batetan geratzen da, argi eta garbi, nahiz eta poema errmatuak eta figura erretorikoak etabar ageri.

A.— «Botxoa zataalka» da kaleratu berria duzun liburuaren izena. Zergatik «Botxoa» eta zergatik «zataalka»?

A.L.— Ez dakit bada... begira: Bilbo'nire oihana da, nire basoa, eta Euskal Herriko oihanik handiena, gainera. Horregatik Bilbo. Eta zataalka? Bada, liburuan agertzen den Bilbo hori txikitatik mamitu izan dudana delako... horrexegatik «Botxoa zataalka». Ni bertoko produktu tipikoa naizelako, agian, nire liburuan agertzen diren irtenbiderik gabeko pertsonaia horiek diren bezala: auzoko ezagunak, hilabete etxean eta hilabete Basauriko espetxean ematen dutenak, etabar.

A.— Modu berezi batez ateratu duzu liburu. Nola gertatu da hori?

A.L.— Uf! Hor ere badago aski komeria! Nik liburu idatzi nuen eta dextente zegoela pentsatu ere bai, kaleratzeko moduan. Eta pentsatzen hasi nintzen nola argitaratu, betiko arazoarekin topo eginaz: diru falta. Eta beno, horrela bururatu zitzaidan bono bidez egitearena. gainera, ni AEKren militantea

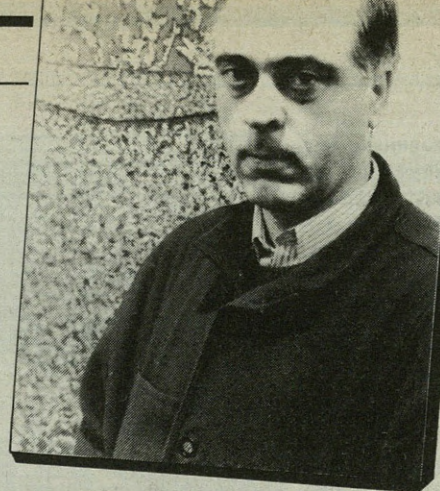
naizenez gero, zera pentsatu nuen: horrek bazeukala zerikusirik Lizarran hartutako azken erabaki antidiglosikoekin. Beraz, bonoak saltzearen bidez finantziatu dut argitarapenc, eta benefizioak aterako balitz, diru guztiak Santutxuko Euskal-Eskolarentzat izango lirarteke.

A.— Eta amaitzeko, Anjel, esango diguzu ea zertan zabilazan?

A.L.— Orain narrazio bat egiten nabil, nobela arraro bat edo, nahiko iluna, nahiko beltza —beltza zentzu bilbotarrean, inolaz ere ez amerikarrean— eta badaukat hortik aparte beste poema-liburu pare bat. oraingoan Eleiza agertzen da sarriago nire idazlanetan, nik pentsatzen bait dut Eleiza dela Euskal Herriak daukan problema-rik handiena... bai, halaxe da. Zera uste dut: Herri honek aurrerapausu gehiago eta handiagoak eman ez baditu, horrexegatik izan dela, Eleizari lotuegi ibili delako.

J.A.U.

«Ederti» galerian ari da
bere obra erakusten

J.L. Tolosa, modatik urrun

Azken obra kaleratu du egunotan Jose
Luis Tolosak «Ed erti» Galerian.
Artista hau Sorbonako
Unibertsitatean ikasketak eginda,
Pariseko eta Europan ziren
mugimendu berrien partaide izan zen,
handik Gaugin-ek inspirazioa aurkitu
zuen lurralde eguzkitsuetara, eta gero
Bilboko Arte Ederretako Fakultatera
etorri zitzaigun arlo desberdinetako
klaseak ematera.

sortzen du. Osagarri geometri-
zanteak egiten duen poesia be-
rezi hori. Juan Ramon Jimene-
zen «Poesia pura» rekin halako
paralelismoa aurki daiteke,
hizkuntzaren erabileran eta
elementuen egituraketa sako-
nean batez ere.

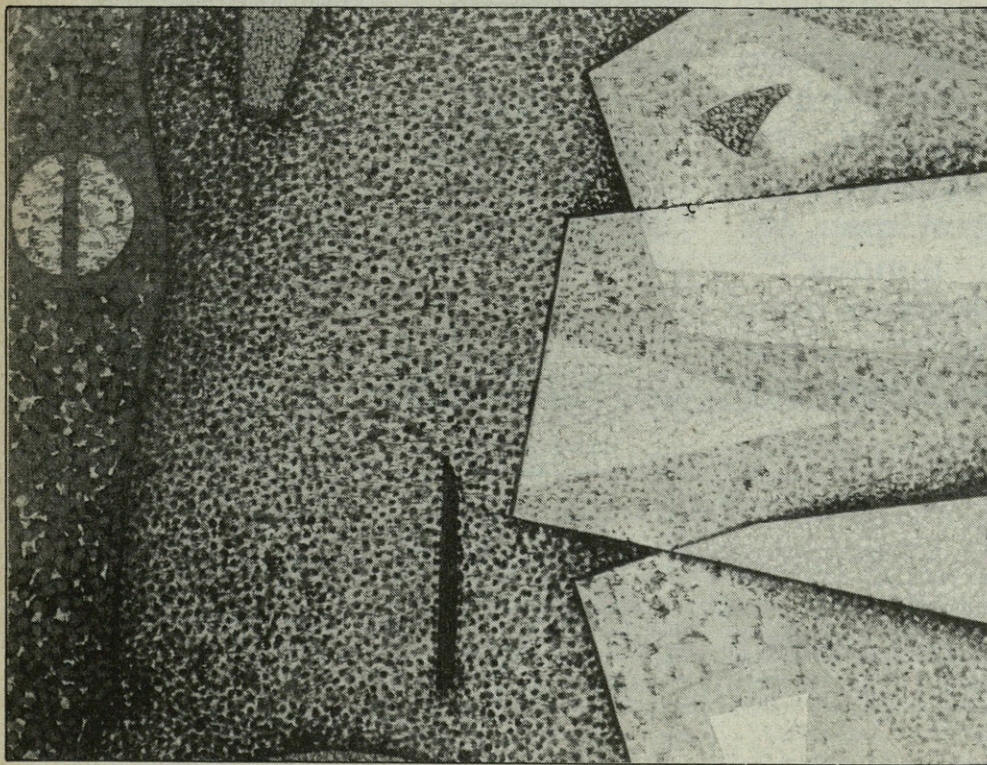
Garaia etorri zaio J.L. Tolo-
sari bizitako gomutak eta sent-
sazioak bere hizkuntza depura-
tuaren bidez oihalaren azalera
ekartzeko. C.G. Jung-ek bere
heldutasunean esan zuen mo-
duan: «nire bizitzan barrena
gertatutako ezertaz ez naiz
oroitzen, baina alderantziz, nire
barruan gertatutakoek ez dida-
te gogotik alde egiten».

Tolosa modatik urrun dago
orain ere, badakielako non, eta
zelan mugitzen den, eta ezin da
bere hizkuntz errefinatua uka-
tu, gero eta zabalagoa delarik.
Maila honetan adierazten digu
zein den hizkuntzaren arrazoia
eta sustraia. Tolosaren obra ar-
lo honetan ikertzeko, guztiz
interesgarri egiten zaigu.
Miróren erreferentziak hartzea,
beraren obra ulergarriagoa egin
dadin.

Luis ETXEBERRIA

Erakusketa honek etapa be-
rri baten ateak irekitzen dizki-
gu. Unitate minimo bereizgarri
signifikatiboaren eta moduloa-
ren aldaketa semantikoaren es-
tudio sakon batetik, gomuta eta
amets-munduaren lirismo er-
metikora garamatza oraingo
honetan.

Hizkuntza plastikoko unitate
sinpleak erabiliz berak bizi
izandako amets-mundu batera
sartu zaigu. Ikusizko hizkuntza
garbituz doan bitartean, barru-
ko sakoneko lirismo berezia

Sare publikoan integratzeari buruz birrartu du erabakia

Seaska legalizatu ezinik, barnean ere eztabaida

Seaska barruan asko eztabaidatu ondoren ontzat eman zen integrazioa, are eztabaida gehiagorekin Parisko Parlamentuan aurrera atera delarik. Batzorde Konstituzionalak bota du atzera.

Estatu Frantseseko hizkuntza minorizatueta ari diren eskola guztiek zuten onartua Education Nationale-rekin iritsitako akordioa, salbu eta Diwan ikastola bretoiak. Baina Assemblée National-era eztabaida iritsirik, bretoiek ere akordioan parte hartzea eskatu zuten. Horretarako disposizio gehigarri bat erantsi behar izan zitzaion finantz legerari; horrek emango zion errekurtsioa aurkezteko aitzakia UDFko diputatu bati. Berari arrazoin emanaz, Batzorde Konstituzionalak, lege osoa ontzat eman zuen, justu Diwan zela eta sartutako gehigarria inkonstituzional deituz; eta ondorioz, Seaska eta Estatu Frantseseko antzeko «ikastolak» komeniorik gabe geratu dira.

Oraindik itxaropen izpi bat bada

Hauteskundeak gainean egoteak zailtzen eta txartzten du afera. Komenioa tratatu zuen biltzar hori esan zen izango zela legealdi osoko azkenekoa, martxoko hauteskundeak pasa arte. Pentsa ze lasaitasuna Seaska, Diwan, Calandreta eta holako ikastolak akabatzen ikusi nahi dituzten eskuindar eta zentristentzako. Eta hauteskundeetan eskuinak irabaziko duela kalkulatu nola baitaiteko legalizatzeko batekin iritsi nahi zuten gurasoen kezka ikaragarria da.

Argi izpi bat bada, halere, oraindik. Hil honetan beste bil-

Negoziaketa luzeak eta mobilizapen ugari behar izan zituen erabili Iparraldeko ikastolak biltzen dituen Seaskak Parisko gobernuarekin komenio batera iristeko. Komenio hori erdietsi zelarik, horra non hango Batzorde Konstituzional deitu dezakegunak atzera bota dukn, komenioaren kontra Seaska barruan dagoen oposizioak berean tinko jarraitzen duelarik.

kura extraordinario bat proposatu da, eta hori bai izango dela azken aukera lege hori aurrera ateratzeko. Hauteskundeetan Parisko parlamentuko indar erlazioa erabat aldatuko denez, Ikastolare? tzat edozein akordio askoz zailagoa izango bait da.

Zalantza horretan eztabaidatu da berriro ere Seaskako biltzar nagusian komenioarekin segitzearen interesa. Gehien-goak, bi herenen botoz, joan den udan onartu zen komenioaren bila mobilizazioak antolatu eta ahalegin guztiak egitea erabaki zuen. Hala ere, komenioaren kontrako jarreraren tinko jarraitzen duen sektoreak bereari eutsi zion.

Nahiko garantzia ba al du komenioak Seaskarentzako?

Education Nationalerekin hitzarmena negoziatu zen modura onartu zenean ere eztabaida frango izan zen. Arrisku handiak ikusten bait zaizkio egoera berriari. Irakaslegoaren funtzionari bihurtzearen arris-

kua azpimarratzen dute askok, eta baita erabaki askotan Estatuak hartuko duen pizua. Arrisku horiek ukatu gabe, ordea, Seaskaren superbizitza baldintza onargarritan garantizatzen dela erizten zion gehien-goak.

Ekonomia aldetik bezala jesiogintzari dagokionez Seaskak nahi zuen guztia ez zegoen hitzarmenean hartua, baina hala ere minimoak betetzen zirela ikusten zen. Eta batez ere: Seaskak segiko zuela bere pertsonalitatea mantentzen. Puntu zehatzetan suertatu daitezkeen zailtasunen gainetik, Seaskak erakunde bezala negoziatzen du eta erakunde bezala hartzen du dirua. Eta hitzarmenak ekarri litzazkeen; rolemetan borrokatzen jarraitu beharko zela garbi uzten zen.

Komenioaren kontrako sektorea denborarekin bere jarrera formulatzera iritsi da, eta joan den igandean «Egin» egunkarian gutun sailean agertu zuen proposamena: Hegoaldeko ikastolekin Konfederakuntza egin eta Parisekin negoziatu beharrean, arazo ekonomikoa ere Hegoaldekoekin tratatu.

Hau da, Hegoaldeko ikastolek laster dohantasuna erdietsiko omen dutenez, 7.000 guraso eta lagun beharko lirarteke bilatu hilean 1.000na pezeta emanen luketenak, horrela Iparraldeko ikastolen defizita estaliko litzatekeelarik.

Paris, Hegoaldea, Federazioak, Iparraldearen berreuskalduntzea

Iparraldeko gorabeheri k segitzen dituztenen eritzian, arrazoin politikoak egongo lirarteke beste ezer baino gehiago eztabaida hauen sustraian. Behin baino gehiagotan entzun bait da Seaska Herri Taldeen esku geratzen ari dela eta antzekorik. Siplekeria bat irudi lezake, baina azken denborotan Iparraldeko abertzaleen arteko tirabirek sortu duten giroa kontutan hartu beharra dago.

Komenioa onartu dutenek beren jarrera aski garbi adierazita dute, eta horren lekuko da ARGIAren urtekarian lehen-dakaritza utzi berria duen Mailux Zaldunbideren artikulua, gorago aipatu ditugun puntuen inguruan.

Oposizioak zehaztu beharko du nola arbitratzen den, printzipio bezala, Parisekin negoziatzeko, ea Hegoaldeak gaur daukan marko politiko bikoitza onartzen duen. Nafarroako ikastolek Iruñeko gobernuarekin negoziatzeko nola ikusten duten... eta batez ere, Ipar Euskal Herriko berreuskalduntzea nondik ikusten duten.

Eztabaidak zutik dirauen arren, ordea, Parisen ez da onartu komenioa, eta eskola publikoetako maisuak dira etsaierik gogorrenak.

Peru UNZUETA

Izpiritismo bilkura bat Goio Monrealekin

HALAKO hamabostaldi batetan, «euskara ikasten ari garenen» aldizkaria den «Habe»k (jakina, guztiok ari gara betiere zertxobait ikasten) eskusiba miresgarri batez epatatu gintuen: **Gabriel Arestirekin izpiritismo bilera**. Hildako literaturgileekin balizko elkarriketak enkarguz egitea ongi dago noski, eta are hobekiago ideia hori aldizkari baten erre-kurtso periodistiko finkoa bihurtzen bada (gogoan dugu **Jon Etxaidek aita zenari** eginikakoa, halaber **Peillenen Miranderen oroimenari** ohostutaakoa), noizbait eta zerbaitetan gertatu behar bait dugu geuk ere abangoardia. Prolema, aitzitik, horrelako elkarriketa imaginario bat **Gabriel Arestiri** egin nahi zaionean enkargua **Xabier Kintanari** pasatzen bazaio sortzen da.

Kintana jaunak Arestiren oroimenari traiziorik egin nahi ez nonbait, eta enkargua izpiritismo bilera batez bidez burutzea otu zitzaion. Susmoak egotea alperrik da, bai Arestiren pentsamolde gaurkotua kasualitatez Kintanarenarekin koinziditzaegatik, bai elkarriketaren transkripzioan ageri den euskara korrektu baina trakets eta antiarestianoagatik. Arestik esanak direnik sinesten ez duenak jo beza **Gernika-ko Notarioaren** artxiboetara, bertan bait daude behar diren agiri guztiak.

EKINTZA PARANORMALAK UNIBERTSITATEKO KLAUSTROAN

UPV-EHUko Klaustroak best-seller bilakatu ditu azken asteko egunkariak. Western topikoenaren gisa, antzinetik enfrentatutako bi familiaren aldi bereko istorioa kontatu baligute bezalaxe. Zaila da morbo zorrotzagorik biztea. Inuxenteke-riak jota antza, guk pentsatzen genuen **Emilio Barberáren** kandidatura *profesionala* zela, eta **Celestino del Arenalena**, ber-riaz, *serioa*. Hori, apologeta eta defendatzaileen hitzei jaramon egingez. Gerora, eta

Klaustroan bertan entzundakoen arabera, gertatu da lehen profesionala zena orain korporatibista eta gremiala bihurtu dela, serioa zena *estraunibertsitariora* eta *politi-ko* bihurtu delarik.

Eta ez hori bakarrik: batzuk besteak *traidoreak* deituz ere ibili omen dira, azken orduan botoa aldatzea erabaki omen zute-lako. Uste dut 'Celes' bera izan zela inon honakoa bota zuena: «*Hay que evitar caer en la tentación de hacer política en la uni-versidad*». Benetan, klaustroideek oso ongi disimulatu dute zera hori ebitatzeko joera. Normalean parlamentuetako kon-tuetaz fidatzen ez garenok Klaustroaren ondorioz beste politiko horien nostalgia sentitzen hasi garela aitortu behar. Eta kezkatzekoa da.

EUSKARAREN KABINETE TEKNIKOAN JASOTZEN EI DIRA ENKARGUAK

Bere jakinduria ez dakigu non areago-

atrebentzia ez bada

Antzerkiaren aurrean begiak ixten

KULTUR edota arte arloan ematen diren eztabaidak ez dira ugari. Hurbilenetik ezagutzen dudana arloa delako agian, beti pentsatu izan dut, antzerkiaren mundu-koan eztabaida eta ikamika gai dexente zegoela. Ez bide du gauza bera pentsatu ETBko Bikuña jaunak, ez bait du antzerkia gaitzat harturik muntaturiko «Mahai Ingurua»n Santa Kruz apaizarenekoan sortutako adinakorik lortu, ez eta urrundik ere.

Apika aholkulari txarra izan duelako (ezagun da Aroze-nak mahai inguruak zentzuratzeko duen joera: galde beste-la Begiristain zenari egindako omenaldian antolatzaile ibili zirenei).

Horrela Imanol Elías, Agustín Zubikarai eta Eugenio Arozena ados eta konforme agertu ziren (galde bestela Aitzpea Goenagari, zeinak esan zuena baino zerbait gehia-go esan zezakeen Arozenaren gezurak desenmaskaratzu).

Han ez zen EATBren beharrik, ez zen Koordinakundeko inoren beharrik: antzerkian ez bait da ezer pasatzen. Galde bestela Iparraldekoiei. Ezta?

Mikel ANTZA

"Radio Euskadi" aurera, eta "Euskadi Irratia" atzera

PROIEKTU berrietan murgil-duta omen dago Eusko Irra-tiaren kanal erdalduna, aurki OMera pasatzeko dituen es-perantza haundiekin batera.

Izan ere, duela hilabete bat-zutatik esames gisa ibili ohi dena dagoeneko segurtatua dagoela esan daiteke: kanal euskalduna FMan geratuko da eta OMeko kanal bakarra erdararentzat izango da.

Proiektu horien barruan, inportanteena agian ETBk ematen dituen kirol-saio eta zenbait filme erdaraz ema-tearena dago, eta dagoeneko nahiko segurua dirudi filme hori ostiralekoa izango dela (21.30takoa), eta dirudienez prolema bakarra dute orain: erdarazko soinu-bertsioa lortzea. OMra saltoa egitea-rekin batera egingo omen lit-zateke filmeen erretransmisio hori hastea.

Baleriano Yarza, Eusko Jaurlaritzatik kanpora

BALERIANO Yarza nagusiki zinema eta antzerki kontue-taz arduratu da azken urte t'erdi honetan, Garaikoet-xearen gobernutik Kultura Sailean geratzen ziren gutxi horietako bat zelarik. Orain-goan, berak aurkeztu ei du dimisioa, arrazoin pertsona-lak emanez, baina sakonean arrazoina Saileko beste zen-bait tekniko eta politikorekin zuen adostasun faltan aurkitu behar delarik. Berari lotuta jaio zen euskarazko hiru no-belen filmeak egiteko projek-tua eta badirudi beroriek bu-katu arte jarraitu nahi izan duela karguan. Proiektu hori burutuko zen ala ez, hain zu-en ere, kargu horretako bu-ruhauste haundienetakoa izan da azken urte t'erdi ho-netan. Bere ordeaz ez da oraingoz inoren izenik aipa-tu.

Bi obra berrien estreinaldia "Galarrotsetan"

APIRILAREN lehen egunetan izango dira aurtengo «Gala-

txutxumutxuka

tuz dabilen **EHuko errektore ohiak**, hark bai, bazekien gauzak ziren bezala soslaia-zen eta diagnostikatzen. Hainbat jenderen loaldi normalaren onerako, gure gizona oraindik errektore karguan zegoenean, ondoko hauxe esan zuen behin batez: «*La función de la Universidad es dotar de racionalidad el proceso de la sociedad vasca, que si no es irracional tampoco lo es del todo racional*». Goio Monreal desagertu egin da —behin-behinekoz bada ere—, eta berarekin batera aurrerizten zaion (berak bere buruari bai bederen) arrazionalitate haundi hori. Agian ez litzateke ideia txarra izango Leioako campusetik oso urrun ibili ohi ez den **Xabier Kintana** irakasleari **Goio Monrealekin izpiritismo bilkura** bat antolatu dezan enkargatzea, ea hau bezalako egoeretan zer egin behar den aholkua eman diezaien. Irrazionalitate ekintza ttipi bat UPVren prozesoa apur bat arrazionalizatzeke. Okerra oker haundia goen truke.

Josu LANDA

rrotsak», Hazparden eta hirugarren aldiz antolatzen diren antzerki-ihardunaldiak. Aurtengo edizio honetan ba-

bat lehenengo aldiz plazartuko zaigu. Azken talde honi buruz bi neska direla dakigu, horietako bat Bordaxuri tal-

dira zenbait xehetasun aipagarri. Hasteko bertan bi estreinaldi eskainiko direla. Bestetik, tartean talde frantses bat izanen dela, horretara behartzen omen dituzte-lako antolatzaileak.

Hauek izanen dira bi estreinaldi horiek: alde batetik, Xirristi Mirristi antzerki-talde baionarrak «Gazteluko Muxurdinak» obra eskainiko dute, D. Landarten zuzendaritzapean, eta bestetik, Maribisos izeneko talde

detik datorrena, eta K. Amestoyren zuzendaritzapean frantsesetik euskaratutako obra bat antzestuko dutela. Bukatzeko, esango dugu Maskarada taldeak ere bere «Gastibeltzaren Karabinak» eskainiko duela aurtengo «Galarrotsak» ihardunaldietan.

Sabin

UPV-KO ERREKTO-REGAIK

Hobe beharrez, errektoregaiei beren laguntza bali osoa eskaini dieten euskaltza-leekiko neure errespetua zinez aitorturik ere, euskaraz ez dakien Errektore bat izendatzea, ostiko gaitza litzateke. Bai euskarari berari; bai euskararen pizkundean geure biziak eskainiak ditugun euskaltzale guztioi”.

Txillardegi, “Egin”, 86-I-18

BERE ESKULTUREZ

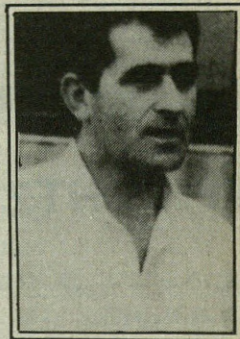
Grabitazioak inoiz baino gehiago baldintzatzen ditu nire obrak; gaur egun egiten ari naizen lanak grabitazioaren eragin zuzena du. (...) Nire zintzilika-tutako obrak, pizutik abiatuta, grabitazioaren kontrako errakzioa dira. Hain pizu haunditako obrak egiten baditut, ez da kapritxoagatik. «Lugar de encuentros» eskulturan egin nuen planteiamendua, esate batera, ezin nuen arintasun-kontzeptzio batetik abiarazi, pizu-kontzeptzio batetatik baino”.

Eduardo Txillida, “EL Correo Español-El Pueblo Vasco”, 86-I-15

P. ETXEBERRIAZ

Bertsolari libreba da gure oriotarra. Erraz eta neurrian erabiltzen du bere materiala. Entzuteko berriz atsegina da. Ahots garbia du eta ongi ebakia. Eta bertsotarako perezarik ez du eza-gutzen. Plazan nahiz beste edozein txokotan eskahala ematen duen bertsolaria da Patxi Etxeberria”.

Joxemari Aranalde, “Deia”, 86-I-18

ARTEA ETA INSTITUZIOAK

Euskadin badago obra esportagarri eta interesgarri egiten ari den jende asko. Jende hori zaindu egin behar litzateke, kontuz tratatu. Aitzitik, justu kontrakoa egiten ari da. Herri honetan egiten ari den politika kulturala negargarria da. Ezinezkoa da politika kultural baten falta sari batzu antolatuz estali nahi izatea, eta bide batez artistei ahoa itxi. Nik neuk irabazi nuen «Gure Artea» lehen saria, eta dirua oso ongi etorri zitzaidan, baina ez dut uste gauzak pertsona bati milioi bat emanez konpontzen direnik”.

Iñaki de la Fuente, “La Gaceta del Norte”, 86-I-19

ZINEMAZ

Espainia Europako Elkarteko Ekonomikoan sartu denetik, euskal zinema arrisku bizian dago. Bitarteko denboraldirik ez egoteak eta bat batean sartze horrek gure zinemari kalte haundiak ekar diezazkioke, askoz oinarrituagoa eta helduagoa dagoen zinemagintza baten aurrean atzera jo beharra. (...) Alde horretatik, zinemagintza katalanetik ikasi behar genuke: duela urte batzu, gaur egun euskal zinema dena baino askoz errealtate sendoagoa zen, eta hala ere gaurko egunean ezer ez izatera heldu da, erabat deuseztu da”.

Felix Maraña, “Muga”, 48. zbk.

SALTZEN

«Zazpi astetan, zortzi kuadro pinta-tu ditut» dio Xabierrek aitari.

— Ta saldu al duk ezer?

— Bai, diskojogailua, idazteko ma-kina eta txamarra.

EDARIAREN KALTEAK

Bezero bat edan eta edan ari zen ta-bernan; erabat kaskaldu zenean, bar-gizona molestatzeko hasi zen. Bargizo-nak orduan:

— Adiskide, mozkor eginda hago. Edariak gaitz egiten dik. Milaka frantses hiltzen duk alkoholaren kal-tez urtero. Ez al dik beldurrik ematen horrek?

— Ezta izpirik ere.

— Egia? Zergatik ez?

— Ni alemana naizelako.

KONFIDENTZIAK

Aspaldian elkar ikusi ez duten bi adiskide aurkitzen dira.

— Hik, Pello, gutxi gora behera, nere urteak dituk (45 bat). Ez al duk behin ere pentsatu ezkontzea?

— Askotan, Gabriel.

— Eta zergatik ez haiz ezkondu?

— Ondo pentsatu dudalako.

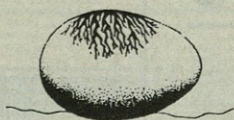
TXAKURRA GAISO

Goizeko hiruretan, telefonoa ent-zuten da albaitariaren etxean. Emaz-teak hartzen du.

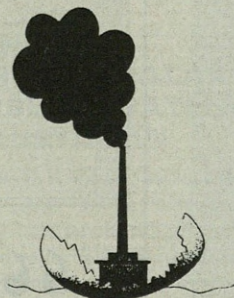
— Zer da?

— Barkatu, Jone, hain goiz esnatu zaitudalako: nere txakur txikia gaizki-tu egin zait. Etor al liteke albaitaria?

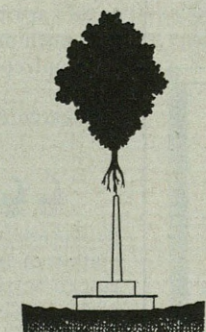
— Asko sentitzen dut ba: nere sena-rrak, katuak bakarrik sendatzen ditu.

1

2

3

4

5

USURBILGO PASADIZUAK

— Bai bai, hark egiten duela-ta, zuk ere teilatutik behera salto egingo al zenu-ke?

— Bai, behetik gora baino errezago.

Lasarteko serenuak:

— Hi Mateo, ze uste duk, Usurbilgo aguazilarekin habilela? Behar den to-kira eramango haut e!

— Nahiago nikek horixe egingo bahu, Tolosraino joan behar dut eta!

Apaizak «Xoxua» ezizena zuen gai-xoari hil-zorian zegoela:

— Animo, ánimo, Joxeakin! Biriga-rroak ere kantari hasi dira ta...

— Birigarroak bai baina xoxoak ez du gehiago kantatuko.

Martinek okerren bat egina behar zuen batean galdetu dio goardia zibi-lak:

— ¿Nombre?

— Martin Sagardia.

— ¿Mediodía?

— No. Todo el día en Rentería sidrería.

Ixidro gaiso zegoela, Jauna erama-tera joan da apaiza eta esaten dio:

— Jaunarekin etorri naiz, Ixidro.

— Bakarrik ez al zen atrebitzen?

Ikuiluko lanak egiten ari dela kax-ka-beltza, hor dator praile bat ate joka eta noski... saski hutsa erakutsiz.

— Egunon Jainkoak gizon! Arrealut-zen batzu edo...

— Zer? Hau al da aurreneko etxea edo bildu ahala jan egiten dituk?

KOARTELEAN

General militar bat koarteleko jan-tokiak ikusten ari da. Mahai artean errekluta bat dabil lanean eta genera-lak:

— Zer moduzkoa da jana?

— Egunero soldadu denok burrukan beragatik, jauna!

— Hori txalogarria da.

— Ez horrenbeste, jauna: galtzen duenak jan behar izaten du bestea.

Patxi Etxeberriaren bertsoak omenaldi egunean

Ezinezkoa degu galtzea
oitura zoragarria,
ta berriz ere dariola da
Patxi honen iturria,
lendabiziko artu zazute
nere ongietorria,
aurrera ere serbitu nai det
ni maite nauen Erriq.

Ez dakit nola iritsi naizen
omenaldi au artzea,
baiña gogoan izango det nik
gaurko eguna zaartzea,
eta nai nuke nere biotza
zure eskutan jartzea
ta emen egin dedan zorra au
bertsoakin ordaintzea.

Gaisoak eta aiton amonak
etorri ezinik badaude,
merezi duten arrazoietan
eraman nai nuke aude,
baldin Patxiren eskerrarentzat
beren txokoan baleude
biotz biotzez eskertzen ditut
dana barkatuta daude.

Lendabiziko erregaloa
Donostiako Udala,
or ikusi det nere irudi bat
bere eskutan duala,
zeñek sinistu neretzat orrek
zerbait izango zuala,
nundik nekien nik orrenbeste
sari merezi nuala.

Beste bat ere badegu emen
gure turismo etxea,
urterik urte iristen dana
bertsolariei launtzea,
orain artean bezela jarrai
zintzo zintzo zu atzea,
besterik ezer ez daukat eta
nai nizuke eskertzea.

Biotza dago jolasean da
begiak ai malkoz bete,
emen daudenak "zer ari da oi"
orain esango digute,
baiña ez dakit nola eskertu
eta ez dakit zenbait maite,
anai-arreba biotzekoak
txoragarriak zerate.

Aitatugabe ezin utzi nik,
ez, bertsolari lagunak,
esker beroa merezi bait du
oinbeste lan egin dunak,
neregandikan esker beroak,
neregandik zorionak,
ta zuen morroi pasako ditut
gelditzen diran egunak.

Nik pentsatzen det ez ote nuan
malla aundi au merezi,
baña alaere pozik artu det
zeuk zeundeten berezi,
bazkaldutzeko ordua da-ta
goazen emendik iesi
eskerrik asko anai-arrebak
agur eta ondo bizi.

Patxi ETXEBERRIA

■ EZ DUT USTE

Iñaki CAMINO

ASTE honetan euskara ikasteko eskubideari buruz ziharduen Xabier Gereñok «Deia» egunkarian (86-1-17). Besteren artean hauxe:

Kejo zen Gereño, TNVko Erizek PSOEko Ramon Jauregiri «Para ser vasco y además sentirlo no basta con saber hablar euskera» leporatu ziolako. Eriz jaunak hitzok erdaraz esan izana salatzen du Gereñok, Jauregik maiz euskaraz egiten duela gaineratuz. Ber denboran Jauregiren euskaldunberritasuna gores ten du. Segidan, Euskal Herriko PSOE eta APren aldezele guztiek euskara ikas teko duten eskubidea defenditzen du, eta gainontzeko euskaldunok ez omen ditu gu gaitzetsi behar. PSOE eta APko hauek bezala, torneroeak eta goardia zibilek ba dute euskara ikasteko eskubidea, eta guk pozik ikusi behar genuke hau, eta gaine ra lagundu. Hauek ziren Gereñoren hitzak.

GEREÑOREN iritzi hau zuzena litzateke Euskal Herri idealizatu batean, baina ez gaur egungoan; errealista izaten saiatu beharra dago. Kontua ez da PSOE eta APkoek nahiz goardia zibilek eskubidea dutela, berek guri eskubide hori egunero ukatzen digutela baizik, eta hori hala izango da herri honetako politikak orain bezala jarraitzen duen bitartean, ez gaitetzen jaun ta jabe eta etsai direnen aurrean injenuo izan. Euskal Herria pluralista da, eta mugaz honanzko zentralistek ere maite dute Euskal Herria, baina beren erara, Madrilén mendean, Nafarroaz, Zuberoaz, Lapurdiz eta Baxenafarroaz ahaztuta. Eta hori Euskal Herriaren ideia ren ukapena da. Garai bat ez, uste genuen mozolo mozolo, lema «euskararik gabe ez dago Euskal Herri rik» zela. Baina nago ez ote den «Euskal Herri rik gabe euskarak jai» lehendabizi.

Euskararen arazoa eskubide arazo izateaz gain fede arazoa ere bada, errealista izanik Euskal Herriko egungo hizkuntza erdara dela onartu behar baike nuke. Euskarak aurrera joko badu, nagusiki emigranteen kaltetan izango diren injustizia askoren truke izan beharko du, modurik goxoena aurkitzean datza ko rapiloa, baina guk, jakina, demokratiko izan behar omen dugu, alferrik omen da

hizkuntz-planifikazio kontutan berrogeitabost urteko aurrea daramakigutela aldarrikatzea, orain, erdarak euskara soziolinguistika teledirigitu, terrorista eta zehatz baten ondoren erreka jota utzi duenean, bi hizkuntzek eskubide berbera izan behar omen dute (ez nuke gu gero zabarkeria ahaztu nahi). Nola nahi dugu euskarari erdarari baino laguntza gehiago ematea diktadura dela dioten horiek euskara ikastea? Alferrik ari gara beren euskara ikasteko eskubidea defenditzen.

EUSKARAK aurrera egiteko bide bakarra nazio-proiektuan datza, bestelakoekin jai dugu. Jabetzen naiz nazio-proiektua benetan onartzen eta nahi duen jendea oso gutxi dela Euskal Herrian, horren aldeko jar rerra kontsekuentea azkeneraino eramango dutenak uste baino gutiago dira, iraultzaz mintzatzen hasi behar baita halako zerbait lortzeko, eta jendea oso nazkatuta dauka hitz horrek. Autodeterminazio edo independentziak ez dio dena emango, baina ezinbestekoa da hau euskararentzat. Burujabetasunak bakarrik ez du dena konponduko, denok jabetzen gara bihotz kontua ere badago eta tar tean, baina beldur naiz gaur egungoa bezalako gizarte konplejoan bihotzak eta hizkuntzari maitasunez eutsi nahi horrek ez ote duen porrot egingo aurki. Zer ger tatzan da Zuberoan? hizkuntzaren katea etena dago azken urteetan, zein hizkuntza da nagusi Lesakako haur eta gazteen artean. Tolosako gazteen hizkuntz-erabileraren datu beldurgarriak irakurri ondoren ba ote da bihotz-faktore horretan fidatzerik?

Maila sozialarena dugu bestea. Mendeetan barrena euskara herriaren hizkuntza izan da, erdara kapa sozial gorena zen. Gaur egungo euskal gizartearen konplejitateak azterketa sakonagoa eskatzen badu ere, beldur naiz ez ote den antzeko zerbait gertatzen, eta sintomati koa da sektore izenez nazionalistetan oligarkek duten euskararekiko jokabi dea, horiei ez zaie euskararen aldeko be netako iraultza komeni, beren eskema ekonomikoak goitik behera apurtzen baititu; luze joko liguke hau esplikatzen hasteak, baina hau denok dakigun gauza da.

Pesimista izateko arrazoiak ugari dira. Zenbaitek euskarak datozen urteetan berebiziko aurrerakada hartuko duela uste dute, gazte astakertenoï pazientzia eta egonarria behar dela erantzungo di gite, baina gorakada hori gertatzeko bi tartekoak ez daude oso agerian. Bestela pentsatzen duenak, irakur beza Txillardegiren «Elebidun gizarte azterketa matematikoa». Matematikak berak demo stratuko dio nola, goazen martxan, 2.000 urteko eta egungo euskararen erabiler a oso antzekoak izanen diren. Ez du ez Txillardegik arrazoi saltzeko.

EUSKARA ez da dena, parean nazioaren arazoa dago, ezin dira elkarrengandik berezi. Euskara politikari lotuegia dago «euskararik gabe ez dago Euskal Herri rik» bezalako purismoekin hasteko, euskara iz da ente abstraktoa. Euskal Herria Espai niaren eta Frantziaren barne ikusi nahi dutenak asko dira Euskal Herrian, badi ra ere independentzia edo autodetermi naziorena hain garbi ikusten ez duten abertzale jator eta fin askoak, baina ho nek zera dakar nahitaez: asimilazio kul turala, ekonomiaren independentziarik eza, politika zentralista. Guzti honekin batera hizkuntzaren galera nahitaezkoa. Katalanek jakingo dute Espainian inte graturik beren izakera kulturala eta be ren hizkuntza gordetzeko gai diren, bai na Euskal Herria ez da Katalunia, eta hemen euskarari hegoak balduko diz kion giltza politikarekin lotuegia dago. Gaur egungo Euskal Herrian AP, PSOE eta euskara alkarren kontra daude kasu bitxiren bat kenduta, euskaldun eta espai nol edo euskaldun eta frantses egin nahi gaituen bideak soilik espainol edo frantses izatera garamatza, egungo errealtateari begiratzea besterik ez da behar. Aukera egin behar bide integra zaile mota guztien (eta hauek dira gaur egun nagusi normala den bezala; aukera honetan gainera, ezker eta eskuineko abertzale asko dago) eta nazio-proiek tuaren artean, eta euskara bigarren proiektuarekin aterako da aurrera, ez bestela.

Gereñori iruditzen zaio euskarak aurrera egingo duela eta Euskal Herria be netako Euskal Herri izango dela goardia zibilek eta PSOEko nahiz APko jendeek euskara ikas dezatenean. Euskarak ez du aurrera egingo goardia zibila hemendik bidaltzea suposituko duen indar politi koa lortzen ez den artean. Aitatutako bi partidu horietako jendearen ideologiak gerora zer ekarriko digun ez naiz gai esa teko. Bizkitartean, goardia zibilek zenbat eta euskara gutxiago jakin, orduan eta hobe guretzat, egon seguru. Ijitoek ez diote enemigoari beren hizkuntza edo hizkera erakusten, eta ijitoak ez dira bat ere tontoak, galdetu bestela Txiritari.

EUSKARAZ HAUTSI ZURE MARKA

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA

Erretirorako Aurrezki-Plana.

Gipuzkoako
Aurrezki
Kutxa
Probintziala
ERRETIORAKO
AURREZKI-PLANA
eskaintzen du. Hauxe
la hilez-hile etorkizun
oriontsuago bat
preparatuz joateko
modurik errazena.
ERRETIORAKO PLANAK
abantaila interesgarriak
eskaintzen dituelako. Eta
nolako konplikaziorik ez.
Geroko lasaitasun-urte
horiek aseguratzeke modua
da, horixe bait da guztiok
nahi duguna.
Bakoitzak erabakitzen du
nilean zenbat diru aurreratu,
zenbat urtetan aurreratuz joan
eta, Plana bukatzean,

metatutako kapitala nola
berreskuratu.
Aurrezki-Plan baten harpidetza
ere egin daiteke zergarinketa
fiskalarekin.
Eta, honela, bizi-aseguru bat
lortu dohan.
Eta guzti hau zure dirua
Gipuzkoako Kutxak
administratzen eta bermatzen
duela pentsatzeak ematen
duen lasaitasunarekin.
Zatoz Kutxako edozein
sukurtsalera eta bertan
pertsonalki esango dizugu
zure beharrian eta
igurikapenei ondoren
erantzuten dien Aurrezki-
Plana zein den.
Oraintxe bertan has
zaitez zeure Erretiroa
preparatzen.
Piskanaka-piskanaka,
asko lortuko duzu.

PISKANAKA - PISKANAKA LOR EZAZU ASKO.

*Gaur bertan
has zaitetz*

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA